

2017. JÚLIUS 22/2

SZÍN KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

AZ NMI MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

CSELEKVŐ KÖZÖSSÉGEK – AKTÍV KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS

Az első országos közösségünnep megnyitója Mágocson

Díjátadó

A furfangos lány című magyar népmesét Varga Zsombor, a Mágocsi Amatőr Színháztársulat tagja adta elő.

Csajkovszkij Régi francia dalát Gazda Inez szaxofonon adta elő, zongorán kísérte Tálász Zsolt.

Veres Péter Még nem mehetek el innen című versét Illés Dóra adta elő.

Kárpáti Árpád, Dr. Arapovics Mária, Dr. Tüske László

Dr. Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

A megnyitó közönsége

Dr. Arapovics Mária, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Cselekvő közösségek projektért felelős szakmai vezetője

Kárpáti Árpád, az NMI Művelődési Intézet ügyvezető igazgatója

Fiatal tehetségek gálájával és közösségi tervezéssel vette kezdetét a Községek Hete országos programsorozat Mágocson, a Tarnai Nándor Városi Könyvtár és Kulturális Intézmény Művelődési Házában 2017. május 8-án. A témahetet a Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás projekt keretében a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, az NMI Művelődési Intézet és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma 2017. május 8-14. között. A helyi közösségeket és együttműködések erősítését, a közösségi szerepvállalás népszerűsítését célzó, idén csaknem 900 programot kínáló rendezvénysorozatot Kárpáti Árpád, az NMI Művelődési Intézet ügyvezető igazgatója nyitotta meg Mágocson, a további részletekről Dr. Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója, és Dr. Arapovics Mária, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Cselekvő Közösségekért felelős szakmai vezetője beszéltek. A vendégeket házigazdaként Kiss Ferenc Péter, Mágocs alpolgármestere köszöntötte, aki a program zárásaként átadta a helyi Kiváló Közösségépítő címet Nemes Adriennek, a művelődési ház kulturális szervező munkatársának.

Életkép a megnyitóról

12

22

33

42

64

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt szakmai megvalósítói elkötelezték az esélyegyenlőség szerepének növelése, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása és a kulturális javakhoz való egyenlő hozzáférés lehetőségének megteremtése mellett.

MOZAIK – Cselekvő közösségek
2016. június – 2017. július 2

KONZORCIUM

„Nem önmagadé vagy, hanem a közösségé.” 4
Cselekvő közösségek, társadalmi múzeumok 8
„...mára a könyvtár valóban mindenkié”
A Cselekvő közösségek projekt és az Országos Széchényi Könyvtár Találkozó párhuzamosok 12
A Cselekvő közösségek projekt és a kulturális törvény módosításának összefüggései 16

HELYZETFELTÁRÁS

Társadalmi és kulturális tőke – válságok és folyamatok 18
Közösségfejlesztések Országszerte
Az EFOP 1.3.1 kiemelt projekt kapcsolódása a 2017. március 22-én kiírásra került TOP 5.3.1 (a megyei jogú városoknál pedig a TOP 6.9.2) „A helyi identitás és kohézió erősítése” pályázathoz. 30
Tudástranszfer, a csoportos tanulás élménye
Tudásmegosztó alkalmak
a Cselekvő közösségek projektben 34

KÖZÖSSÉGEK HETE 2017

Ünnepeld a közösséged!
2017-ben először: Közösségek Hete 39
Közösségek Hete – Kaleidoszkóp 43
Közösségi szeretetüzenetek
A Közösségek Hete játékosított gerillakampánya 46
„Egy hét, ami rólunk szól”
A Közösségek Hete Bakonybélben 51
Mezítláb a piacon 56

KÖZÖSSÉGI INSPIRÁCIÓ

Egy szomszédsági munka utórezgése
Az Újpalotán folyó közösségfejlesztési folyamat és elért eredményei 61
A Kemencés Ház Komáromban a művészet, gasztronómia és közösségek találkozásának színtere 68
„Ha kell, együtt is mozdulunk, együtt is lélegzünk”
KoBeKo Közösségi Kultúrkohó 71
„Az építő emberek közé tartozom”
Jantyk Zsolt közösségekről, szemléletről, identitásról 78
A digitális nomádoktól az innovatív munkaközösségeig
A közösségi irodákban rejlő lehetőségek
Beszélgetés Dehelán Gáborral, a Budapest Launchpad – Thehub.hu közösségi iroda coworking specialistájával 84

MOZAIK – CSELEKVŐ KÖZÖSSÉGEK 2016. JÚNIUS – 2017. JÚLIUS

Ünnepélyes keretek között kötött konzorciumi megállapodást 2016. június 6-án a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, a Nemzeti Művelődési Intézet és az Országos Széchényi Könyvtár. A konzorcium célja, hogy a résztvevők a Széchényi 2020 program keretében megjelent „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” című EFOP-1.3.1-15 kódszámú felhívásra támogatási kérelmet nyújtsanak be, és annak elnyerése esetén a benne foglalt célt közös együttműködéssel megvalósítsák. Az egyes intézmények terveit a projektre nézve Dr. Cseri Miklós, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgatója, Polyák Albert, a Nemzeti Művelődési Intézet mb. főigazgatója és Dr. Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója ismertette a sajtóval.

2016. szeptember 15-én három, összesen 10 milliárd forint összegű kulturális alapellátást segítő projekt indulását jelentette be Dr. Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkára a Szentendrei Néprajzi Múzeumban megtartott sajtótájékoztatón. Az esemény szolgált a Cselekvő közösségek hároméves kiemelt projekt ünnepélyes nyitányául is: a részt vevő konzorciumi partnerek aláírták a projekt indulásáról szóló dokumentumot.

2017. február 6-án kezdődött, és 2017. március 2-ig tartott a kulturális közösségfejlesztő mentorhálózat mentorképzése a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projekt keretében az esztergomi Szent Adalbert Központban. 18 megye 60 képviselője 4 hetes, 120 órás, „Felkészülés a kulturális közösségfejlesztő mentori feladatokra” című képzésen vett részt. Az elméleti tudás átadása mellett gyakorlatcentrikus oktatást kaptak a mentorjelöltek, mely során szakmai ismeretekkel, jó gyakorlatokkal ismerkedtek meg, s emellett kiépítették a munkájukhoz szükséges, egymással együttműködő országos mentori hálózatot is.

A 2017. április 4-én Szentendrén, a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban rendezett szakmai napon 61 kulturális közösségfejlesztő mentor vette át tanúsítványát, miután sikeresen elvégezte a „Felkészülés a kulturális közösségfejlesztő mentori feladatokra” című akkreditált képzést. A szakmai napokat innentől havonta rendezi meg a konzorcium a mentorok számára az aktuális feladatokkal kapcsolatos konkrét kérdések átbeszélésére, s a hálózat munkájának erősítésére folyamatos tapasztalatcsere és tájékoztatás révén. A mentorhálózat kiépülésével egy időben elkészültek azok a hiánypótló módszertani útmutatók, amelyek a helyi közösségfejlesztéshez, az intézmények társadalmiasításához, az esélyegyenlőség növeléséhez, valamint a közösségfejlesztői folyamatok méréséhez, értékeléséhez nyújtanak szakmai segítséget. A 18 megyében működő mentorhálózat kialakításával és a közösségfejlesztő folyamatok megalapozását szolgáló szakmai-módszertani útmutatók elkészültével a Cselekvő közösségek projekt fontos mérföldköve teljesült.

2017. május 3-án lépett a nyilvánosság elé egy sajtótájékoztató keretében az első alkalommal megrendezett Közösségek Hete országos rendezvénysorozat. A program részleteiről Krucsainé Herter Anikó, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kulturális kapcsolatokért és fejlesztésekért felelős helyettes államtitkára és Dr. Cseri Miklós, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgatója beszélt.

2017. május 9-én a mágocsi Tarnai Nándor Művelődési Ház és Könyvtárban tartott megnyitóval kezdetét vette a hagyományteremtő céllal megrendezett I. Közösségek Hete. A tervek szerint minden év május második hetében folyó programsorozatot Kárpáti Árpád, az NMI Művelődési Intézet ügyvezető igazgatója nyitotta meg.

A közös munka hatékonyságának növelését célzó kétnapos csapatépítő szakmai műhelyen vettek részt a Cselekvő közösségek projektet megvalósító stáb, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, az NMI Művelődési Intézet és az Országos Széchényi Könyvtár szakemberei Lajosmizsén június 28-29-én.

2017. július 4-én Kecskeméten, valamint 2017. július 11-én Székesfehérváron szakmai műhelynapot rendezett a Cselekvő közösségek projekt konzorciuma, amelyek célja a „A helyi identitás és kohézió erősítése” (TOP-5.3.1-16, TOP-6.9.2-16) és a „Cselekvő Közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” (EFOP-

1.3.1-15-2016-00001) konstrukciók bemutatása és az azokhoz kapcsolódó lehetőségek ismertetése volt. Az eseményeken az érintett településekről, az önkormányzatok által, a képviselőtestületből vagy a hivatal szervezetéből delegált érdeklődők vettek részt, több, mint száz település képviselőjében.

„Nem önmagadé vagy, hanem a közösségé.”

A Cselekvő közösségek projektben a közösségi művelődési területet 2016-ban a Nemzeti Művelődési Intézet képviselte. A közművelődési szakmai szolgáltatási feladatellátás átszervezésével a szakmai munkát – más európai projektek mellett a Cselekvő közösségek kiemelt projektben való részvételét is – az intézmény szellemiségének örököseként az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. folytatta 2017. január 1-jétől. Az új szervezet felépülésével, egy új munkatársi csapat és munkakultúra megerősödésével párhuzamosan folyik a projektmunka az intézményben. Az NMI Művelődési Intézet a Szabadtéri Néprajzi Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár partnereként vesz részt a projektben.

Az NMI Művelődési Intézet tevékenységének fő feladata a módszertani fejlesztőmunka a közösségi művelődés területén. Az intézmény módszertani támogató munkája során az országszerte, formális vagy informális formában működő, aktív, önmagukért és a helyi társadalomért felelősséget érző cselekvő közösségekre épít. A közösségi művelődés sajátossága, hogy társadalom

nagyon széles körét éri el, közvetlenül megszólítva a lakosságot és a közösségeket, így hatékony módon képes a módszertani fejlesztéseket átadni, adaptálásukat segíteni.

Az intézmény iroda- és partnerhálózatán keresztül ország-

mintaprogramjaink megvalósításában azt az elvet követjük, mely szerint nem produkciót, nem kész programot nyújtunk a közösségeknek, hanem olyan eszközöket, olyan lehetőségeket, melyek kihasználásával maguk teremthet-

Bűvös Bábos program az NMI Művelődési Intézet szervezésében

szerte dolgoz ki módszertani modelleket, s végzi terjesztésüket különböző fórumokon, vagy szakmai képzésekbe építve. A hálózatos, együttműködésekkel alapuló munka teszi lehetővé a közösségek helyi szinteken történő közvetlen elérését, s a módszertani támogató munka közvetlen megvalósítását. A közösségek cselekvőképességére építve hosszútávon ható országos

nek meg a helyi társadalmat is fejlesztő, a kulturális jólétet szolgáló művelődési alkalmakat. Ez a működési mód az alapja a Cselekvő közösségek projekt egyik fő célkitűzésének: a Terület- és településfejlesztési Operatív Program keretében megjelent, közösségfejlesztési célú, TOP-5.3.1-16 és TOP-6.9.2-16 felhívásokra benyújtani tervezett pályázatok elő-

Leleményes Hőseink ifjúsági tréning, Lakitelek (fotó: Nemzeti Művelődési Intézet)

készítése – szakmai-módszertani támogatásuknak a megvalósítása.

A művelődési házak, faluházak és más közművelődési szinterek hálózata nemcsak országos, hanem európai viszonylatban is egyedülálló: az intézményrendszer olyan nemzeti kincsünk, mely nemcsak a kulturális javak alapvető hozzáféréseért és a közösségi alkalmak szervezéséért és befogadásáért felel, hanem hozzájárul a lakosság mentális jóllétéhez, az önfejlesztés lehetőségeinek bővítéséhez, s bölcsőjéül szolgál a helyi társadalmat fejlesztő innovációknak. Ezen intézményrendszerhez kapcsolódik a projekt másik fő célkitűzése: hozzájárulni ahhoz, hogy a közösségi művelődési intézmények nyitottabbak legyenek a közösségi kezdeményezések iránt, hatékonyabban és eredményesebben tudják szolgálni a közösségi kezdeményezéseket, az

állampolgári részvétel fejlődését. Konzorciumi partnereink ugyan ezen célkitűzés elérése érdekében fordulnak a felelősségi körükbe tartozó – alapfeladataik ellátása keretében számos egyéb eszközzel támogatott – muzeális és könyvtári intézményekhez. Projektünkben ezt az intenzívebb közösségek felé való fordulást – amikor az intézmény tevékenységének tervezésébe, megvalósításába és értékelésébe is bevonja a közösségeket – hívjuk társadalmiasításnak, az intézmények társadalmiasított működési módjának.

A kultúra területén egyedülálló ágazati együttműködés – a közösségi művelődési, a könyvtári és a múzeumi szakma összefogása – előzményeként a pályázatra felkészülés már 2015-ben elkezdődött. Ez évben többek között „Együtt-ható - Közösségszervezés a múze-

umi, könyvtári és közművelődési területen” címmel közösen tartottak a jelenlegi konzorcium tagjai konferenciát azzal a céllal, hogy megismerjék a különböző intézményrendszerek sajátosságait, és megtalálják azokat a kapcsolódási pontokat, amelyek segíthetnek a három szakterület tevékenységeinek és alkalmazott módszereinek sikeres összehangolásában. A pályázat 2016. nyári benyújtását közel egy éves helyzetfeltáró, felkészülő munka előzte meg.

Bízunk benne, hogy a hároméves program lehetőséget nyújt arra, hogy széles körben megismerhetővé váljanak az innovatív közösségi kezdeményezések eredményei és a közösségfejlesztés területén alkalmazható jó gyakorlatok, valamint, hogy a projektnek is köszönhetően elterjed a közösségi cselekvés kultúrája, s érzékelhető

Pillanatkép egy megyei értéknapon

változásokat hoz a települések közösségi életébe.

A projekt keretein belül az NMI Művelődési Intézet a közösségi művelődés módszertanára és előremutató eredményeire építve többek között jó példákat megismertető látóutak, szakmai tanulmányutak megszervezését, a közösségfejlesztésre érzékenyítő, a – piaci szektorban már elterjedt, a társadalomfejlesztés terén azonban új eszköznek tekinthető – játékosítás elvére épülő online alkalmazás, s hozzá kapcsolódóan „offline” módon alkalmazható óriás társasjátékok létrehozását, módszertani tanácsadás biztosítását, valamint szakmai kiadványok és rendezvények, a fejlesztéseket megalapozó és eredményességet mérő kutatások megvalósítását vállalta. A projekt előrehaladását és a közösségi művelődésben

jelentkező eredményeit, javasolt gyakorlatait a Szín Közösségi Művelődés tematikus lapszámaiban kísérheti figyelemmel a szakma: a projekt zárásáig összesen három ilyen lapszámmal jelentkezik a közösségi művelődés egyedülálló szakmai folyóirata.

A Cselekvő közösségek projekt célkitűzései között fontos feladatként jelentkeznek a monitoring és kutató-fejlesztő tevékenységek – ennek égisze alatt az NMI Művelődési Intézet öt területen végez kutatásokat, s publikálja majd azok eredményeit. A kulturális közösségfejlesztés intézményi hatásmérése kutatás az egyes intézmények társadalomban betöltött szerepére, társadalomra gyakorolt hatására, társadalmi hasznosságára fókuszál. A kulturális közösségfejlesztés települési hatásmérésének célja a TOP támogatott közösségfejleszté-

si projektekben érintett települések fejlesztési eredményeinek mérése és bemutatása. A kulturális intézmények társadalmiasításának hatásmérése a társadalmiasítási folyamatba bevont kulturális intézményekben végbemenő változásokat követi. Az egyedülálló Delfi jövő- és trendkutatás több módszerrel vizsgálja a közösségfejlesztés, a közművelődés, a múzeum- és a könyvtárügy jövőbeli várható trendjeit. Végül a szakmai monitoring tevékenység a TOP projektek keretében zajló közösségfejlesztési folyamatok kulturális közösségfejlesztő mentorainak munkáját, a szakmai munka előrehaladását kíséri figyelemmel.

A Cselekvő közösségek projekt természetesen nem csodaszer: együttműködési szándék és nyitottság nélkül egyetlen közösség sem lesz képes fenntartható kez-

deményezéseket elindítani. Mindhárom konzorciumi partner saját erősségeivel, tudásával, kapcsolattrendszerével, szempontjaival gazdagítja a közös munkát, így a hiányzó láncszemek rendre a helyükre kerülnek. Arra biztatom a települések döntéshozóit, képviselőit és a helyi közösségeket egyaránt: legyenek nyitottak, keressék az együttműködés lehetőségeit, találjanak közös értékeket, célokat! Mindehhez jó alkalmat kínálnak a Település- és Területfejlesztési Operatív Program pályázatainak részeként megvalósítandó közösségi alapú fejlesztések, melyek megvalósításához a Cselekvő közösségek projekt módszertani segítségét nyújt.

A projekt szellemiségét népszerűsítő országos rendezvénysorozat, az idén első alkalommal megrendezett Közösségek Hete – melyről

a lapszámban bővebben is írunk – számtalan helyi közösségi összefogást hozott felszínre országszerte. Ez különösen annak fényében figyelemre méltó, hogy az első Közösségek Hete csekély forrásból valósult meg, s a több száz közösség ellenszolgáltatás vagy anyagi érdekek nélkül, tisztán a közös értékrend okán csatlakozott a kezdeményezéshez. Az utánkövetés, a rendezvényt kísérő kérdőíves felmérés azt is világossá tette, hogy a Közösségek Hete továbbélő helyi kezdeményezések bölcsője lett – olyan kezdeményezéseké, melyek mozgatórugója a cselekvő összefogás volt.

„Nem önmagadé vagy, hanem a közösségé.” – mutat rá a közösségi kohézió az emberi létet átfogó erejére nemzeti hitvallásunkat – a Hymnust – is megfogalmazó költőnk, Kölcsey Ferenc. Gondolatai ma talán aktuálisabbak, mint vala-

ha: a gazdaságban is egyre inkább gyökeret verő közösségi megoldások terjedése, a tudományos és szakmai szcéákban egyaránt folyó, a tudásmegosztáson alapuló együttműködések sikerei, az aktív közösségi élet helyi és országos megtartó ereje egyaránt arra figyelmeztet, hogy kell és érdemes a társadalom atomizálódása ellen tenni. Az ember egyéni boldogulásához a közösségi kapcsolataik adják a biztonságos hátteret – ehhez azonban előbb a közösség cselekvő tagjává kell válni. Nincs ez másképp a szakmai együttműködésekben sem.

E gondolatok jegyében ajánlom az Olvasó figyelmébe a Cselekvő közösségek projekt szakmai folyamataiba, innovációba bepillantást engedő, a közösségi alapú fejlesztésekhez inspirációként szolgáló kezdeményezéseket bemutató első témaszámunkat.

Szakmai műhelymunka, Lakitelek

KÁRPÁTI ÁRPÁD művelődési és felnőttképzési menedzser, ifjúsági és PR szakértő, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhatalnó Kft. ügyvezető igazgatója. Szakmai pályafutását a pécsváradi művelődési központban kezdte, majd Pécssett és Baranya megyében volt ifjúsági referens. 15 éve foglalkozik ifjúságsegítő tevékenységgel, közösségfejlesztéssel. Szakmai irányításával megyei ifjúsági szolgáltató hálózatot alakítottak ki és koordinálnak immár 10 éve. Számos helyi, országos és nemzetközi projekt fűződik a nevéhez. Európai Unió pályázatok előkészítésével, értékelésével és megvalósításával is foglalkozott. Több hazai és nemzetközi támogatási rendszernek volt előkészítője és döntéshozója. 2014-2015-ben a Nemzeti Művelődési Intézet Kiemelt Programok Főosztályát vezette, majd 2015 márciusától szakmai igazgatóként irányította a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai osztályainak, főosztályainak munkáját. 2016. július elsejétől december 31-ig a Nemzeti Művelődési Intézet mb. főigazgatója; 2017. január 1. óta az NMI Művelődési Intézet ügyvezető igazgatója.

DR. CSÉRI MIKLÓS –
DR. ARAPOVICS
MÁRIA

Cselekvő közösségek, társadalmi múzeumok

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt új korszak kezdetét jelenti a hazai kulturális terület életében. Ez a fejlesztés indult el elsőként az ágazat szakpolitikai felelősségi körébe tartozó Emberi Erőforrás Operatív Programok közül, és az első olyan fejlesztés, ami egyszerre hozhat innovációt a könyvtári, múzeumi és közművelődési szakterületek számára partneri együttműködésében. A Cselekvő közösségek EFOP-1.3.1-15-2016-00001 azonosítószámú kiemelt projekt a hazai települések

közösségfejlesztő programjaihoz nyújt szakmai-módszertani támogatást, miközben a múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények közösségi részvételre alapuló működését segíti elő.

A projekt a Szabadtéri Néprajzi Múzeum konzorciumi vezetésével, a NMI Művelődési Intézet és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciumi tagok közreműködésével valósul meg 3.000.000.000 forintos összköltségvetésből. A projekt 2016. szeptember 16-án indult és 36 hónapon át, 2019. szeptember

15-ig tart, mely során együttműködik a közösségfejlesztéshez forrást biztosító Térség- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) A helyi identitás és kohézió erősítése programjaival. A fejlesztések révén a helyi kulturális közösségek képesek lesznek közösségfejlesztési folyamatok és önkéntes programok megvalósítására és fenntartására. A Cselekvő közösségek kiemelt projekt célja, hogy képessé tegye a civil szervezeteket, az önkormányzatokat, és helyi kulturális intézményeket az aktivitásukban megerősített közösségek és kezdeményezéseik befogadására, támogatására, a közösségi aktivitás fenntartására.

A fejlesztési célok erősítik hazánkban azokat, a már évtizedek óta jelenlévő trendeket, amelyek a múzeumok társadalmi funkcióját helyezik előtérbe. A nemzetközi múzeumi szakmai szervezet, az ICOM (International Council of Museums, a Múzeumok Nemzetközi Tanácsa) 2004-ben megjelent Múzeumok Etikai Kódexében rögzítette, hogy „a múzeumok lehetőségét biztosítanak a természeti és kulturális örökség megbecsüléséhez, élvezetéhez, megértéséhez

hez és kezeléséhez.” Alapelveként megjelenik, hogy „a múzeumoknak fontos feladata, hogy fejlesszék közművelődési szerepüket, és magukhoz vonzzák az általuk szolgált közösség, település vagy csoport szélesebb köreit. A múzeumok közművelődési szerepének szerves része az érintett közösséggel való interaktív kapcsolat és a közösség örökségének fejlesztése”.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXI. törvény megfogalmazásában „a muzeális intézmény a társadalom szolgálatában áll, a közösség számára nyilvános, a közösségekkel, településsel aktív kapcsolatot tart, alaptevékenysége körében nem gazdasági haszonszerzés céljá-

ból jön létre, a kulturális javakhoz széles körű és egyenlő hozzáférést biztosít.” A múzeumoknak tehát jogszabályban rögzített feladata, a közművelődési szerepük erősítése, az általuk szolgált közösség, település vagy csoport szélesebb köreivel a folyamatos kapcsolattartás, a közösség örökségének megőrzése és fejlesztése. A múzeumok szorosan együttműködnek azon közösségekkel, ahonnan gyűjteményeik erednek, illetve amelyeket szolgálnak, hiszen a múzeumi gyűjtemények jellemzően annak a közösségnek a kulturális és természeti örökségét tükrözik, ahonnan származnak, fontos szerepet töltve be az adott közösség múltjának, történetének, hagyományainak, tudásának feltárásában, a régi tudás mai hasz-

nosításában. A kiállítások, kreatív műhelyek, kulturális programok szervezésével a muzeális intézmények hozzájárulnak a helyi kultúra megőrzéséhez, népszerűsítéséhez. A múzeumok számos településen közösségi központ szerepet is betöltenek azáltal, hogy szoros kapcsolatot építenek ki a helyi közösségekkel, bevonva a civil szervezeteket, a helyi lakosokat a múzeum életébe és sok esetben reprezentációs helyként megjelennek a közösség életében, eseményeiben.

Az 50 éves Szabadtéri Néprajzi Múzeum speciális közösségi színterekkel tart fenn élő, kétoldalú kapcsolatot. Az ország különböző tájairól származó 350 épület egykori tulajdonosai, illetve az épületeket számon tartó települések

lakossága több tízezer fős aktív, élő közösséget jelentenek. Az épületek története azonban ennél jóval népesebb közösségek üzenetét, közösségi tapasztalatát hordozzák, mintaadók az utókor számára (pl. családi, rokonsági, korcsoportonkénti, mesterségek, tevékenységek, különböző nemzetiségek, egyházak közösségei). A Skanzen kutatási tevékenységét (tárggyűjtés, oral history) számos helyi közösség segít (pl. iskolai, egyházi, szociális, hagyományéltető). A helyi lakosság számára konkrét célfeladat, segíteni az áttelepített épület hiteles megjelenítését, az interpretálás módjait. Az áttelepített épületek bemutatása a múzeumban, bemutatkozást, nyilvánosságot, kohéziót jelent a település és közösségei számára. A mára feledésbe merült helyi hagyományok múzeumi környezetben történő újjáélesztő bemutatása megújulást hoz a település életében.

A Skanzen közösségeket mentoráló tevékenysége megmutatkozik a magyarországi tájházak, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóságának a hagyományéltető közösségek, a Múzeumi Oktatási és Módszertani Központnak a koordinátorok által a hazai múzeumoknak nyújtott támogatásában. Ez jó módszertani alapul szolgált a kulturális közösségfejlesztő mentorhálózat kialakításában. A múzeumi ismeretátadás, illetve a rendezvények, fesztiválok során további támogató közösségek formálják a szakmai rendezvényeinket: a hagyományörző együttesek és civil szervezetek, és a Skanzen holdudvar népes csapatai: a felnőtt önkéntesek, az iskolai közösségi szolgálatos diákok.

A múzeum széleskörű közösségfejlesztési tevékenysége, tudatos stratégia eredménye: közösségeket mutat be, közösségeknek szólnak a kiállítások, programok, közössége-

ket segít, közösségeket épít, közösségeket kapcsol össze, a közösségfejlesztésben katalizátor szerepet tölt be. A Skanzen munkatársai abban hisznek, hogy minél több civil közösség kötődik a múzeumhoz, és minél mélyebb a kapcsolat a közösségekkel, annál erősebb a múzeum társadalmi beágyazottsága, annál jelentősebb lehet a társadalmi hasznossága. A projekt a muzeális intézmények számára fontos lépés a „társadalmi múzeum” felé, a szakemberek bevonása, a nyitottság, felkészültség, társadalmi elkötelezettség erősítésével új szakasz kezdődhet hazai múzeumaink életében is.

A Skanzen eddigi tevékenysége, elkötelezettsége a közösségi munka iránt, valamint a 2009-2014 között sikeresen megvalósított, az egész múzeumi szakma számára meghatározó Múzeumok Mindenkinek projekt garancia rá, hogy a Cselekvő közösségek – aktív kö-

zösségi szerepvállalás projekt eredményes lesz.

Közel egy év elteltével számos innováció mutatja a sikereket. Az ország elismert szakemberei és szakmai szervezetei bevonásával hat módszertani modell és a vonatkozó jó gyakorlatok gyűjteménye készült el a Cselekvő közösségek projekt konzorciumának égisze alatt. A *Közösségfejlesztő módszertani útmutató* hiánypótló metodikai összefoglalás, a *Közösségfejlesztői folyamatok mérése és értékelésének útmutatója* az első kísérlet a fejlesztések során létrejövő változások követésére. A kulturális intézmények számára régóta várt kiadvány a *Gyakorlati útmutató intézményi önkéntes programok létrehozásához és működtetéséhez* fejlesztésünk. A *Kulturális intézmények társadalmiasított működtetése módszertani útmutató* nagy segítséget ad intézményeink részvételre alapozott működtetésére, míg a múzeumok, könyvtárak, közművelődési intézmények nyitottabbá, befogadóbbá válását segíti az *Esélyegyenlőségi útmutató*. A Cselekvő közösségek projekt 18 megyében mentorhálózatot épített ki, ahol kulturális közösségfejlesztő mentorok segítik a közösségfejlesztő folyamatok szakszerű megvalósulását. A www.cselekvokozosegek.hu honlapunk tudástárában bárki hozzáférhet kiadványainkhoz. A mentorok felkészítéséhez új tananyagok készültek, a hálózat egységes munkájához útmutatóul szolgál a *Kulturális közösségfejlesztési mentorhálózatának minőségirányítási rendszerterve*. Hagyományteremtő céllal, elsőként rendeztük meg 2017 májusában a *Közösségek Hete* rendezvénysorozatot, melynek népszerűségét mutatja, hogy több, mint 1300 programmal csatlakoztak a kulturális

intézmények és helyi közösségek a felhívásunkra. A kulturális szakemberek számára akkreditált továbbképzéseket, tanulmányutakat, szakmai konferenciákat, műhelyeket kínál a projekt. A könyvtárosok, a múzeumi szakemberek és a közművelődési szakemberek számára

a közösségi jogyakorlatok és az összegyűjtött esetpéldák bemutatása érdekében a szakmai folyóiratokban különszámokat jelentet meg a konzorcium.

A Szín Közösségi Művelődés különszámának olvasásához hasznos időtöltést kívánunk!

DR. CSERI MIKLÓS (1957) a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgatója. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen végzett történelem-néprajz szakon 1982-ben. Tudományos minősítései: 1984-ben egyetemi doktorátus, 1995-ben PhD, 2010-ben címzetes egyetemi tanár. 1987–89-ben a Skanzen néprajzos-muzeológusa, 1989–93-ban tudományos titkár, 1993–94-ben főigazgató-helyettes, 1994–95 mb. főigazgató, 1996-tól főigazgató, 2014-2015 között az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős helyettes államtitkára, 2015-től Emberi Erőforrások Minisztériuma – miniszteri biztos. Legfontosabb elismerései: 1991: Jankó János-díj, 1999: Pest Megye Közművelődésért Díj, 2000: Pro Urbe Szentendre Díj, 2002: Móra Ferenc-díj, 2003: a Belga Királyi Lovagrend Tisztikeresztje, 2008: Szentendre Város Díszpolgára, 2009: a Szabadtéri Múzeumok Európai Szövetsége tiszteleti tagja, 2009: Szent-Györgyi Albert Rotary díj, 2009: a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje, 2011: Pro Turismo Díj, 2015: a Magyar Rotary-ért Emlékérem.

DR. ARAPOVICS MÁRIA (1973) a Cselekvő közösségek projekt szakmai vezetője a Szabadtéri Néprajzi Múzeum alkalmazásában. Magyar–történelem, művelődésszervező, majd üzleti edző (business coach) szakokon szerzett diplomákat az ELTE karain. A Debreceni Egyetemen művelődési és felnőttképzési menedzser, a Londoni Egyetemen Art Management szakot végzett. Az ELTE Neveléstudományi Doktori iskolában szerzett PhD fokozatot 2009-ben. A projekt szakmai vezetője a konzorciumvezető Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központban, valamint az ELTE TáTK Szociális Tanulmányok Intézetének adjunktusa. Szakmai, kutatási tapasztalata a civil-nonprofit szektor, a közösségfejlesztés, a felnőtt- és szakképzés, közművelődés és múzeumpedagógia területéhez kötődik. Felnőttképzési szakértő, több szakkönyv, tankönyv és tanulmány szerzője, számos kiadvány szerkesztője. Az Élethosszig Tartó Művelődésért Alapítvány elnöke.

„...mára a könyvtár valóban mindenkié”

A Cselekvő közösségek projekt és az Országos Széchényi Könyvtár

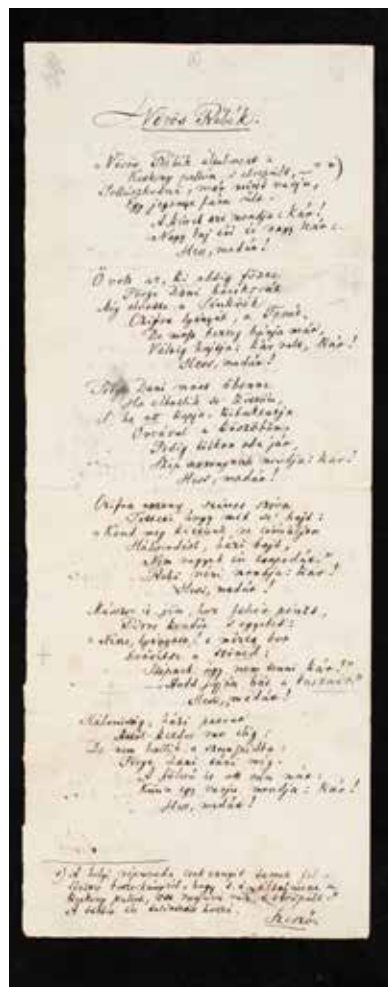
A Nemzeti Könyvtár a közösség kimeríthetetlen kincsesbányája

A könyvtár a tudásátadás, a tudás örökítés és a kultúrákövetítés intézménye, s ebben a funkciójában állandósult, évezredek múlttal bír, miközben az örökítés módja, hogyanja, egyben a könyvtári funkciók összetettsége természetesen mindig az adott korszakhoz igazodik. Ahogyan Ádám utazza be színről színre a világot Madách halhatatlan művében, úgy juthatunk el mi is a kótblától az agyagba vésett szövegig, a pergamentől a papiruszig, a nyomtatott verziótól napjaink felhő megoldásáig, ha a társadalom információ-örökítő módszereit és az ezekhez kapcsolódó könyvtári funkciók átalakulását nyomon követjük. Ma az írott szövegekbe zárt tudás kibontása önmagában már nem is elég. A kor-

szerű könyvtári rendszer a komplex információs tér valamennyi tartalmát közvetlenül elérhetővé teszi, és mint egy személyre szabott, nyitott, bárholnan bejárható, meglátogatható kulturális aréna, úgy működik.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló hazai törvényi szabályozás kimondja, hogy a nemzeti, nemzetiségi kulturális hagyományok megőrzése, méltó folytatása, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása, a polgárok életminőségét javító, érték-hordozó tevékenységek, valamint az ezek megvalósulására létrejött intézmények és szervezetek működésének elősegítése a társadalom közös érdeke.

Ennek a közös érdeknek a megvalósításához a nemzet könyvtára, a 215 éve alapított Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) 12 millió

írott, nyomtatott, valamint digitalizált dokumentumot tartalmazó gyűjteményével, a gyűjteményhez többszintű hozzáférés biztosításával, nívós szakmai apparátusával, országos rendszerek kiépítésével járul hozzá. Az OSZK „Könyvtári Intézet” megnevezéssel szakmaelméleti központot is működtet abból a célból, hogy folyamatos és megújuló módszertani támogatást nyújthasson a könyvtári rendszer számára. A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt ezt a munkát koncentrálna, gyorsítja fel és helyezi tágabb kontextusba.

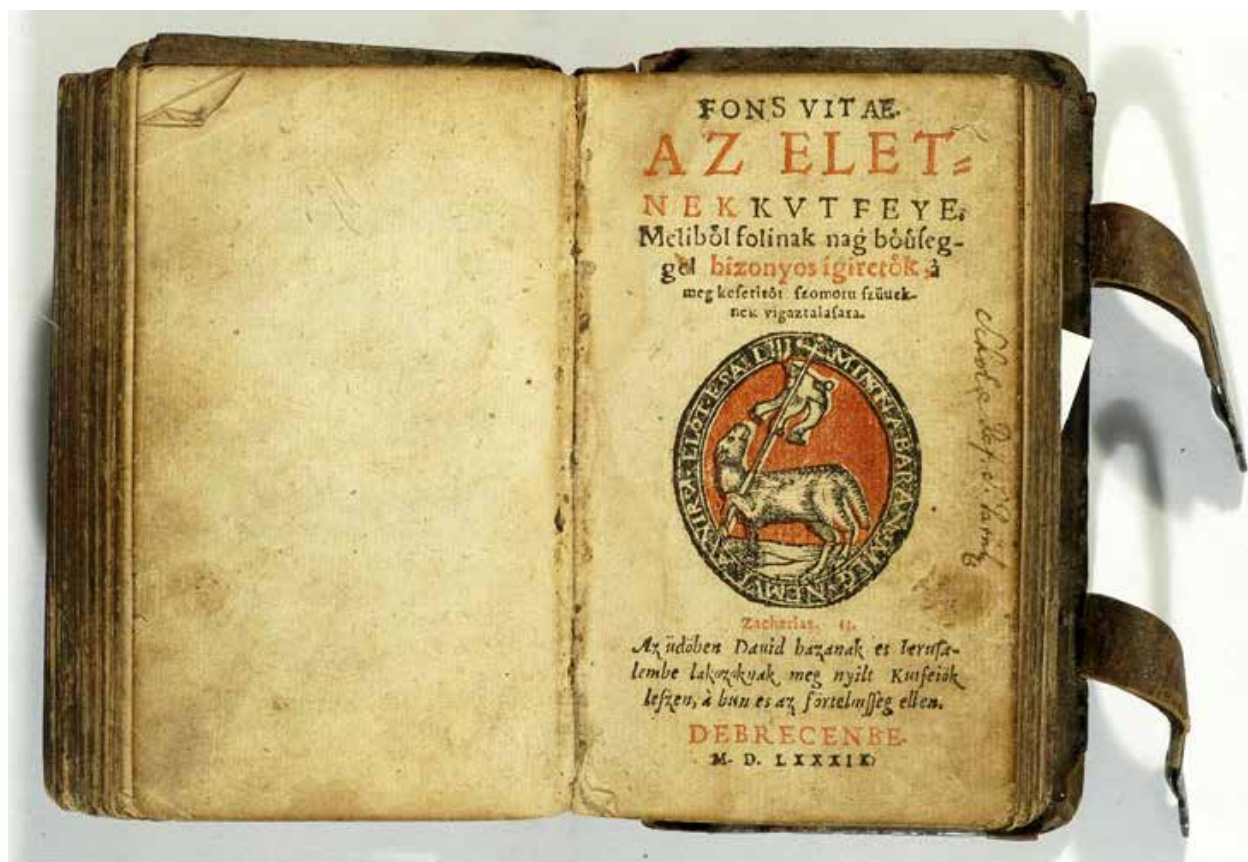
A nemzeti könyvtár által őrzött szellemi örökség csupán létezésével is nélkülözhetetlen identitásteremtő alap és támasz az elsodrő, gyakran elbizonytalanító társadalmi és gazdasági átalakulásokkal jellemezhető környezetben.

A nemzeti könyvtár elsőrangú feladatként éli meg a nemzeti identitás erősítését, ezért törekszik arra, hogy a könyvtár gyűjteményében és munkatársainak felkészültségében rejlő hatalmas ismeretkészletet sokrétű interpretációban adja át valamennyi honfitársunk számára életkoruktól, társadalmi helyzetüktől és lakóhelyüktől függetlenül. Ennek megfelelően többszoros, mindenki számára hozzáférhető, helyben és távolról is igénybe vehető, sokoldalúan értelmezett és fejlesztett információ/kommunikációs/ismeretátadási hálózatot épít. Így válik a nemzeti könyvtár az írott emlékek múzeumán túl általában az olvasás központi szerepű intézményévé. Olyan intézménnyé, ahol olvasni nemcsak betűket lehet, hanem képeket, színeket, hangokat, műal-

kotásokat, zeneműveket, hang- és képfelvételeket, térképeket, kéziratosokat, melyeket kiállításokon, rendezvényeken, koncerteken, bemutatókon, foglalkozásokon, továbbképzéseken, nyomtatott vagy elektronikusan elérhető kiadványokban tárunk az érdeklődők elé egy olyan megőrző, feltáró munkát követően, melyet az jellemez, hogy ennek révén új kulturális érték, új tartalom is születik.

Évente 8–10 ezer olvasó kutat, tanul, dolgozik olvasótermünkben. Rájuk nem csak úgy tekintünk, mint a nálunk őrzött értékek passzív befogadóira, hanem úgy is, mint az értékek előállítóira, akiknek ehhez alkotóműhelyre, ösztönző műhelyközösségre van szükségük.

A kulturális ismeretek megszerzése többszintű folyamat, amelynek első szintje lehet a nem-

zet gyűjteményéből történő „olvasás” – többféle módon és igény szerint, a kutatástól a nagyközönség-programokig, alapvetőnek gondolva a szórakoztatva tanulást is. Tematikus honlapjaink anyaga kuriózumokkal teheti színesebbé a kicsik és nagyok számára az ismeretszerzést. Mátyás király meséi, a céhek története, nyelvelvéleink, alapítónk különleges térképgyűjteménye éppúgy elérhető a falusi iskola, szakkör, illetve bármilyen közösség számára, mint Kossuth Lajos hangja, vagy a munkatársunk által közelmúltban felfedezett Mozart-kézirat. A nemzeti könyvtár a legkisebb közösséghez is eljuttatja a gyűjteményében felhalmozott óriási értéket, felhasználva az „on-site” és az „on-line” csatornákat, forrásainak mindenki számára hozzáférhető, távolról is elérhető megosztásával támogatja a versenyképesség erősödését.

Cselekvő közösségek – aktívan változó, innovatív könyvtárak

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt a kulturális alapellátás – pontosabban a kulturális alapellátás kiszélesítésének projektje.

A nem is olyan távoli múltban a könyvtár még az elit intézménye volt, mára a könyvtár valóban mindenkié. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy Magyarországon 2016-ban összesen közel 23 millió alkalommal keresték fel személyesen a nyilvános könyvtárakat. A könyvtári elektronikus felületek távoli használatának száma ennek az értéknek közel a négyszerese, csaknem 87 millió látogatás egyetlen év alatt.

A könyvtárak (a közművelődési intézményekkel és a múzeumokkal együtt) a kulturális alapellátást biztosítják a településeken. A könyvtári szolgáltatóhelyek, könyv-

tárbuszok, mozgókönyvtári szolgáltatások, telepített könyvtárak valamennyi magyarországi településen jelen vannak, számuk meghaladja a 3500-at. Nincs ma olyan település, ahol a könyvtári rendszer szolgáltatásai, pl. közösségi funkciók, képzés, továbbképzés, adatbázisok elérése, helyismereti-helytörténeti gyűjtemény, tájékoztatás, digitális dokumentumok elérése, közhasznú információszolgáltatás, kulturális rendezvények, rendhagyó irodalomóra, zene, gyermekkönyvtári ellátás stb. ne lenne elérhető a hagyományosan megszokott kölcsönzés, helyben használat, könyvtárközi kölcsönzés mellett. A könyvtárak a legkisebb települések szintjéig jelen vannak, és egyenlő hozzáférést kínálnak a ma rendelkezésre álló ismeretek teljességéhez – az információs és kulturális javakhoz, amelyek mind az egyén, mind pedig a társadalom számára az érvényesülés, fejlődés egyik legfontosabb lehe-

tőségét kínálják, egyben olyan identitásteremtő szellemi hagyományt jelenítenek meg, amely a közösség összetartó erejét erősítheti.

A kulturális ismeretek megszerzésének második szintje, amikor ezeket az ismereteket a saját közösségünkben meg is éljük. Ennek során az általános ismeretek a közösség hatása által differenciálódnak, finomodnak, új dimenziókkal gazdagodnak. A kultúra így a részünk, a sajátunkká formálódik, miközben ekkor még elsősorban a kultúra passzív befogadása, a kulturális normák követése, képviselése a jellemző.

A kulturális alapellátás kiterjesztésében és befogadásában a legmagasabb szintre akkor léphetünk, ha a közösségi bölcsesség birtokában, a kulturális ismeretekkel felvértezve mi magunk kezdeményezően, cselekvően lépünk fel a saját környezetünkben. Ha a kultúra, ami az emberek mindennapjait átszövi, felkészít bennünket arra, hogy általa a környezetünket élővé, termővé tegyük. Ehhez ismernünk kell a települést, annak történelmét, lakosságát, a lakosság igényeit, elvárásait.

A könyvtárak reflektáló intézmények. Folyamatosan változnak, mert a használók is változnak. Éppen a változás képessége teszi alkalmassá a könyvtárakat a közösségek elérésére és a kulturális alapellátásban meghatározó szerepük betöltésére. A könyvtár a közösségek életében nem csak egy kapu, amelyen keresztül a használók hozzáférhetnek a publikált tartalmakhoz, de egyben egy olyan

közösségi tér is, amely alkalmat teremt a szervezett és spontán találkozásokra egyaránt. A könyvtár egy olyan hely, ahol „alacsony a küszöb”, azaz bárki bátran beléphet: a legkülönbözőbb háttérrel, világlátással bíró emberek saját nézeteiket mások nézőpontjából, sokoldalúan, számos információ tükrében is megsejmelhetik, megmérhetik. A könyvtárak és könyvtárosok azonban nem elégednek meg a spontán találkozások passzív szemlélésével: igyekeznek programokkal, közösségszervező munkával tudatosan támogatni, hogy egy-egy település társadalma együttműködve, cselekvő közösségként teremtsen önmagának minőségi életet.

A Cselekvő közösségek projekt az Országos Széchényi Könyvtár és a könyvtári rendszer számára annak lehetőségét nyújtja, hogy módszertani szempontból megerősödjön a könyvtárak e szerepvállalása, megszilárdítsa a hidakat és az együttműködést a közművelődési és a múzeumi szektorral, fejlessze intézményeink és a társadalom kapcsolatát a legkisebb települések szintjén is, – hozzájárulva a társadalmi kohéziót erősítő közösségfejlesztési folyamatok katalizálásához, az innovatív, közösségben gondolkodó, így fenntartható társadalom és gazdaság létrehozásához.

DR. TUSKE LÁSZLÓ orientalista, könyvtáros, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem könyvtár-arab szakán diplomázott, doktori fokozatot 2001-ben szerzett. 1992-től 2002-ig az OSZK Tájékoztatási és Olvasószolgálati Főosztályának főosztályvezető-helyettese, 2002 és 2012 között a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Arab Tanszékének oktatója és az Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézetének kutatója. 2012-től 2014-ig a Balassi Intézet kairói Magyar Kulturális Tanácsosi Hivatalát igazgatta. 2014. augusztus 13-án kapott megbízást az OSZK főigazgatói posztjának betöltésére. Az európai arabistákat és iszlámkutatókat tömörítő Union Européenne des Arabisants et Islamisants és a Magyar Tudományos Akadémia Orientalisztikai Tudományos Bizottságának tagja.

Találkozó párhuzamosok

A Cselekvő közösségek projekt és a kulturális törvény módosításának összefüggései

A közösségi művelődés középpontjában a közösségek kell álljanak. A közösségek egyszerre alanyai, céljai és együttműködő partnerei kell legyenek mind a közösségi művelődés szakpolitikájának, mind szakmáknak egyaránt. Hiszen – amint azt 2011-ben, többekkel írtuk a „Közös jövőnk” című, a közösségi művelődés megújításának stratégiájáról szóló vitairatban – a közösségek egyrészt a kultúra bölcsői, értékeket, hagyományokat, tudást örökítenek át, másrészt az együttműködés iskolái és elsődleges gyakorlóterepei; megtartanak és megóvnak, ezáltal pedig a társadalmi integráció, a társadalmi integrálódás eszközei. A közösségek mindemelt a társadalomban való szervezkedés, a társadalmi viszonyokhoz való kritikus, azt jobbítani akaró hozzáállás szorgalmazásával a demokrácia műhelyei és a közös gondolkodás generálta innováció, az erőforrások megosztása, s egyben az egymásért érzett felelősség által a gazdasági boldogulás eszközei is.

Bármennyire is axióma a fenti bekezdés első két mondata, láthatjuk, hogy ennek érdekében számos feladat adódik még. Minden szakpolitika és szakma számára alapvető kérdés tehát: miképpen segíthető elő, hogy fejlesztési szándékai, irányai a napi gyakorlat részévé váljanak? Különösen az önkormányzatok, mint döntéshozók, fenntartók és finanszírozók, valamint a közösségi művelődési intézmények, mint a polgárokkal napi kapcsolatban álló, értük hivatott szervezetek szintjén. Az NMI Művelődési Intézet – és egyéb ágazatok, szakterületek esetében a hozzá hasonló intézmények, szervezetek – létét e szükséglet indokolja. Nélkülözhetetlenek azok a szervezetek és szakemberek, amelyek és akik a fejlesztő folyamatok megvalósítói. Elsődleges céljuk és feladataik, hogy hozzájáruljanak az önkormányzatok és a helyi intézmények kompetenciáinak fejlődéséhez, fejlesztéséhez. Feltárják és megmutatják a közösségi művelődésben rejlő társadalom- és gazdaságfejlesztési potenciált, hozzájárulnak ahhoz, hogy az

e területeken dolgozó szakemberek minél szélesebb eszköztárral rendelkezzenek mind a közösségek fejlesztése, mind a velük való együttműködés terén.

A Cselekvő közösségek program kidolgozása is egyrészt a fenti szükségletből eredt. Ezért része a programnak – többek között – a településvezetők, képviselő testületi tagok és hivatali munkatársak számára szervezendő, a közösségfejlesztési folyamatokban rejlő lehetőségeket, várható társadalom- és gazdaságfejlesztési hatásokat ismertető, megvitató szakmai műhelyek, a sikeres helyi-társadalmi és gazdaságfejlesztési folyamatok, eredményes szektor- és ágazatközi együttműködések, innovatív intézményi gyakorlatok megismerését szolgáló hazai tanulmányutak és a szakembereket célzó képzési programok. Ugyancsak e célt szolgálják a kiadásra kerülő módszertani útmutatók, majd azok közösségi módon megújítható, wiki alapú¹ változatai, ahogyan a

¹ Közösségi alapon megvitatható és szerkeszthető online tartalom

A Cselekvő közösségek projekt egy szakmai műhelyen készült makettje

Szín Közösségi Művelődés folyóirat ezen és további számai, illetve a konzorciumi partnerek hasonló folyóiratainak különszámai is. Mindezek szorosan illeszkednek az NMI Művelődési Intézet és konzorciumi partnerei szakmai-módszertani tevékenységrendszerébe, azaz mindazon alapfeladatokhoz, amelyek az állami támogatásukat – a partnerek esetében fenntartásukat – indokoltta és szükségessé teszi.

A Cselekvő közösségek program kidolgozását azonban nem csupán az intézményrendszer-fejlesztési szükségletek indokolták, hanem alapvetően azok a társadalmi-gazdasági tényezők, amelyekről jelen kiadvány következő cikke, a „Társadalmi és kulturális tőke – válságok és folyamatok” című tanulmány értekezik részletesen. Továbbá az a megközelítés, amely szerint közösségi szerepvállalás, a szűkebb vagy tágabb közösség érdekében

való cselekvés nélkül „polgár” helyett csak „tulajdonnal rendelkező emberről” beszélhetünk és az abban való meggyőződés, hogy tartós társadalmi-gazdasági fejlődés csak az egyes települések, térségek belső erőforrásaira: az együttműködés képességére építve jöhet létre. A válsághelyzeteket oldani szándékozó, a „lakosokat” „polgárokká” nemesítő fejlesztési folyamatok közvetlen támogatását azonban nem a Cselekvő közösségek program, hanem a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében megjelenő, közösségfejlesztési folyamatok megvalósítását szolgáló pályázati felhívások hivatottak. E két, nemzeti szintű fejlesztési program kölcsönhatása tudja biztosítani azt a komplex támogatórendszert, amelynek köszönhetően – szándékaink szerint – eredményesen zárul több száz település 36-54 hónap időtartamú közösségfejlesztési folyamata.

Minden fejlesztési program esetében kulcskérdés azonban, hogy miképpen lesznek fenntarthatók az általa generált folyamatok, elért eredmények. Egy közszolgáltatásokat nyújtó intézményrendszer esetében a szakpolitika számára a klasszikusnak mondható eszközök, azaz a jogi szabályozás és a finanszírozás biztosíthat ehhez eszközöket. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kultv.) közösségi művelődést szabályozó fejezeteinek módosítását – többek között – e szándék vezérelte. Az állítás azonban fordítva is igaz: a Cselekvő közösségek program hozzájárul ahhoz, hogy a települési önkormányzatok és a közösségi művelődési intézmények felkészülhessenek a Kultv. által meghatározott új feltételekre.

A Kultv. új, illetve megújított tartalma és a Cselekvő közösségek program tevékenységrendszer több ponton is kapcsolódik. Ezeket az alábbi táblázatban foglaltam össze.

A Cselekvő közösségek projekt szakterületi jelentőségét és újszerűségét egyrészt az is alátámasztja, hogy a projekt elősegíti a megújí-

tott jogszabályi környezet önkormányzati és intézményi szintű alkalmazását; másrészt a szakterület megújított jogszabályi környezete is hozzájárul a projekt – a megvalósító szervezetek által vállalt tevékenységek mellett – a közösségi művelődési szakterületen elért eredmények fenntarthatóságához. Minde-

zek mellett jelentős esély van arra, hogy a sokáig csak egymás mellett meglévő, de egymást nem erősítő szakmai szándékok most a megfelelő körülmények megteremtésével egymást erősítve segítsék a közösségi alapú társadalmi megújulás szándékát. Most valóban találkozhatnak a párhuzamosok.

A Kultv. új, illetve megújított tartalma	A Cselekvő közösségek projekt és a TOP-pályázatok tevékenységei
<p>A Kultv. 77. § (3) bekezdése értelmében a közművelődési intézmény és a közösségi szintér</p> <p><i>„a) segíti a közösségi tevékenységeket, a művelődő közösségek működését, ösztönzi a társadalmi összetartozást és a közösségek kulturális értéktérítésben való aktív részvételét,</i></p> <p><i>b) működése a közösségek öntevékenységen alapul, és azt ösztönzi, tevékenységét a közösségek érdeklődése, igényei és szükségletei alapján végzi, tevékenységének tervezésébe, értékelésébe a közösségeket bevonja”.</i></p>	<p>A projekt keretében megvalósul a helyi kulturális intézmények felkészítése működésük társadalmiasítására és a közösségfejlesztési folyamatok támogatására, közösségi kezdeményezések befogadására.</p> <p>A kiírás társadalmiasítottan működőnek azon intézményeket tekinti, amelyek aktivitásainak meghatározásában, megvalósításában és értékelésében a település, településrész lakosai tevékenyen részt vesznek és ezek beépítésre kerülnek az intézmény belső működését meghatározó dokumentumokba.</p>
<p>A Kultv. megújítása keretében megerősítésre került a közművelődési kerekasztalok (korábban közművelődési tanácsok) kompetenciái, pl.: a közművelődési rendelet megalkotásának és ötvenkénti megújításának folyamatába az önkormányzatnak be kell vonnia a kerekasztalokat (83/A. (1)), ahogyan a település közösségi művelődési intézménye, intézmények átalakításakor már nemcsak – a törvényességet ellenőrizni hivatott – kultúráért felelős miniszter, hanem – a helyben lakó polgárok szempontjait közvetíteni képes – közművelődési kerekasztal véleményét is be kell szerezze az önkormányzat (78/J (1)).</p>	<p>A TOP 5.3.1-16 és TOP-6.9.2-16 felhívásokban kötelező tevékenység – a közösségfejlesztési folyamat előrehaladását értékelő, szükség szerint módosító – részvételi fórumok elindítása, működtetése, meglévők fejlesztése, amelyekkel kapcsolatban elvárás, hogy tagjai, résztvevői a projekt első évében legalább négy, a továbbiakban évente legalább két alkalommal találkozzanak. Ilyen részvételi fórumok lehetnek például a párbeszédkörök, a kerekasztalok vagy a szomszédsági tanácsok, közösségi bizottságok.</p>
<p>A Kultv. 77. § (3) bekezdése értelmében a közművelődési intézmény és a közösségi szintér</p> <p><i>„d) együttműködik a civil, gazdasági és egyéb szervezetekkel, kulturális intézményekkel, más szakterületekhez tartozó intézményekkel”.</i></p>	<p>A TOP 5.3.1-16 és ZOP-6.9.2-16 felhívásokban támogatható tevékenység az intézményi, ágazati együttműködések kialakítása, fejlesztése, amellyel kapcsolatosan elvárás a közösségfejlesztési folyamatban, a közösségek fejlesztésében érintett kulturális, szociális, köznevelési, ifjúsági intézmények, civil és egyházi szervezetek együttműködési rendszerének kialakítása, működtetése; illetve a térségben, településen, településrészen működő intézmények együttműködési rendszerének működtetése.</p>
<p>A Kultv. 78/H (3) bekezdése a közösségi szinterek (azaz a községek) esetében is kötelezővé teszi szakirányú középfokú végzettséggel rendelkező szakember foglalkoztatását, azzal, hogy a foglalkoztatást <i>„több fenntartó, működtető közösen is biztosíthatja oly módon, hogy egy személy legfeljebb három község tekintetében láthatja el feladatait”.</i></p>	<p>Azáltal, hogy a Kultv. a községek esetében is kötelezővé teszi szakember alkalmazását, megteremti a Cselekvő közösségek projekt és a TOP-pályázatok eredményei fenntartásának intézményi garanciáit. Azonban a szakember önmagában nem elégséges garancia. Az NMI Művelődési Intézet alapfeladatai keretében biztosított szakmai-módszertani támogatása és képzési rendszere biztosíthatja azt a szakmai háttérrel, amellyel felvértezve a szakemberek nagyobb biztonsággal tudnak hozzájárulni a kezdeményezett közösségi folyamatok fenntarthatóságához.</p>

BEKE MÁRTON (1977) a közösségi művelődési szakterület szakmai vezetője. Művelődésszervező és ifjúsági szakértő szakokon szerzett diplomát. Dolgozott közművelődési intézményben, civil, piaci és kormányzati szervezetekben. A HROD szakmai igazgatójaként részt vett az integrált közösségi és szolgáltató terek kialakítását célzó fejlesztési program koncepcionalásában, vezette a közösségi művelődési szakterület megújítását célzó „Közös jövőnk” című stratégia összeállítását. Az EMMI főosztályvezetőjeként – többek között – a Cselekvő közösségek projekt szakmai koncepciójának kidolgozásáért volt felelős. A Közösségfejlesztők Egyesülete, a Civil Közösségi Házak Magyarországi Egyesülete és a Települési Gyermekek-és Ifjúsági Önkormányzatokat Segítő Egyesülete tagja.

Társadalmi és kulturális tőke – válságok és folyamatok

Bevezető gondolatok

A „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” (továbbiakban Cselekvő közösségek) című Emberi Erőforrások Operatív Program keretében elindult projekt főbb célkitűzései a társadalmi aktivitás segítése, a társadalmi integráció és kohézió erősítése többek között a társadalmi tőke fejlesztésével, a lakosok, az önkormányzatok, valamint a kulturális intézmények közötti kapcsolatok erősítése, továbbá az együttműködés kultúrájának magasabb szintre emelése. Mindezek eléréséhez a Cselekvő közösségek projekt közvetlen célja szakmai, módszertani támogatás nyújtása a települések és azok kulturális intézményei, civil szervezetei számára. A projekt olyan közösségfejlesztési folyamatok megvalósítását segíti elő, amelyek a közművelődési, muzeális és könyvtári intézmények egyedi eszközrendszerén alapulnak. A célok elérésére szolgáló tevékenységek eredményeit és rövid távú hatását a projekten belül

a monitoring és kutató-fejlesztő tevékenység keretében tervezett felmérések és kutatások mutatják ki. A közösségi szerepvállalás ösztönzése mellett fontosnak tartjuk a már meglévő jó példák felderítését, adaptálását, az elinduló folyamatok eredményességének mérését és a mérési-kutatási eredmények közzétételét.

Az alábbiakban a projekt célkitűzéseiben is említett társadalmi tőkével, annak jelenlétével, állapotával kapcsolatos megállapításaink és következtetéseink olvashatóak. Cikkünkben bemutatjuk a társadalmi tőke és a közművelődés kapcsolatát, valamint vázlatosan ismertetjük a társadalmi tőkét befolyásoló válságok és krízisek modern társadalmakat jellemző vonásait. Mindezek indokolják azoknak a kutatásoknak a szükségességét, amelyek segítségével a „Cselekvő közösségek” projekt – többek között a társadalmi tőke erősítésére vonatkozó, a krízisekkel szembeni folyamatot elindító – eredményeit egzakt, számszerűsíthető módon mérni tudjuk.

Társadalmi és kulturális tőke a közművelődési intézményekben

A tőkeelméletek tanulmányozása során számos megközelítést és dimenziót találhatunk a társadalmi és a kulturális tőke vonatkozásában. A társadalmi tőke lényegében viszonyfogalomként értelmezhető, hiszen meghatározóan az egyén és valamilyen közösség viszonylatában merül fel. Mindig valamilyen interakciót feltételez az egyén és a közösség vonatkozásában. A cselekvés az egyén részéről egyrészt törekvést jelent a fontosnak tartott erőforrások megtartására, másrészt pedig a megszerzésére (Lin 1997, 383-418). Hálózatokban működő cserekapcsolatokon alapul (Becker 1998; Bourdieu 1998; Coleman 1998). A szervezeteken keresztül képes az intézményesülésre (Bourdieu 1998). Köze van a hatalomhoz, maga is a hatalom egyik fajtája (Weber 1987, 66-68; Orbán – Szántó 2005; Flap – DeGraf 1998; Coleman 2001). Közjósággként

A sióágárdi Fecske Bábcsoport fellépése (Fotó: Nemzeti Művelődési Intézet, 2016)

(Bourdieu 1998; Putnam 2000), valamint kulturális jelenségeként is értelmezett (Becker 1998; Bourdieu 1998; Coleman 1998), és mint ilyen, az integráló hatása rendkívül erős. Sajátossága továbbá, hogy megjelenésében és működésében a normák és szankciók meghatározó jelentőséggel bírnak (Coleman 1998; 2001). Alapvető működési feltétele az egyének vonatkozásában a bizalom (Fukuyama 1997; Csermely 2005). Becker a kultúrát is a társadalmi tőke egy fajtájának tartja (Becker 1997, 13-31): „A kultúra és a hagyományok olyan közös értékek és preferenciák, amelyek egyik nemzedékről a másikra szállnak a családon, a kortárs csoportokon, az etnikai csoportokon, a társadalmi osztályokon és más csoportokon keresztül.” (Becker 1998, 117)

Bourdieu 1983-ban lép túl a közgazdaságtan hagyományos elméletein, és a tőke három formáját különbözteti meg: a kulturális, a társadalmi és a gazdasági tőkét. A kulturális tőkét alapvetően újabb három nagy csoportba osztja. Az inkorporált kulturális tőke (1) individuális jellegű és valamilyen belsővé tételt (inkorporációt) feltételez. Ennek az inkorporált kultúrának a felhalmozását egy elsajátítási folyamat előzi meg, amelyhez tanulási időre van szükség. Az objektivált kulturális tőke (2) kézzel fogható, materiálisan is megjeleníthető (festmények, írások, hangszerek). Az intézményesült kulturális tőke (3) pedig általában a címek, titulusok formájában realizálódik, pl. iskolai végzettség vagy tudományos fokozat. A kulturális tőke elsajátítá-

sa teljesen öntudatlanul is, tervezés nélkül is végbemeget.

A társadalmi tőke Bourdieu megközelítésében: „...azon aktuális és potenciális erőforrások összessége, amelyek a kölcsönös ismeretségek vagy elismerés többé-kevésbé intézményesült viszonyai tartós hálózatának birtoklásához kapcsolódnak” (Bourdieu 1998, 165). A társadalmi tőke egyik feltétele tehát, hogy valamilyen csoporthoz tartozzon az egyén. Az egyes csoporttagok által birtokolt tőke összeadódik, és valamennyi csoporttag számára erőforrásként szolgál. Az egyén társadalmi tőkéje két tényezőtől függ. Egyrészt az általa birtokolt kapcsolatok hálójának kiterjedtségétől, másrészt pedig a vele kapcsolatban állók tőkéjének (kulturális, gazdasági, szim-

bolikus) nagyságától. Bourdieu a szimbolikus tőkét rejtett vagy fel nem ismert erőforrásnak definiálja, vagyis olyan tőkének, amelynek „tőketermészete” nem ismert, vagy rejtetten fordul elő. A kapcsolatháló léte a csoportok tagjainak folyamatos kapcsolat-tartása, ahogy „intézményesítik” a társadalmi tőkét. Az egyének tevékenységének célja a közvetlen haszon. Ebben a folyamatban a véletlenül kialakult kapcsolatok tartós, bizonyos köteleességekkel járó, fontos és értékes kapcsolatokká alakulnak. Fontos jellemző az állandó csere (ajándékok, szavak), amelynek feltétele az ismertség és elismertség. Ez az intézményesült kapcsolatháló helyszínéket, társasági alkalmakat biztosít. Másik fontos sajátosság a delegáció, amelynek lényege, hogy segítségével egy vagy néhány ember kezében összpontosul az összes társadalmi tőke, amellyel a csoport rendelkezik (Bourdieu 1998, 165).

James Coleman (2001, 99-129) alapján a társadalmi tőke két alapvető jellemzője, hogy mindig valamilyen társadalmi struktúrában értelmezhető, és segíti az adott struktúrán belül lévő aktorok cselekedeteit. Akkor jelenik meg, amikor a személyek közötti interakció viszonyai megváltoznak. A kötelezettségek és az ebből adódó elvárások, valamint a struktúra megbízhatósága olyan erőforrások, amelyek az egyén részére társadalmi tőkét képezhetnek. Coleman a társadalmi tőke egyik fontos formájának tartja a társadalmi viszonyokban rejlő információs potenciált, valamint a normák és szankciók rendszerét, amelyben az egyén saját érdekeit nem egyszer háttérbe szorítja a közösség érdekében. A társadalmi

tőke formáinak kialakulására jó-tékony hatással van a társadalmi kapcsolatháló zártsága, valamint a kisajátítható társadalmi szervezetek azon képessége, hogy társadalmi tőkét tudnak képezni. Ez lehet információ és kötelezettség is. Coleman fontos megállapítása, hogy a családban és az egyéb közösségekben megjelenő társadalmi tőke rendkívül fontos szerepet játszik különösen a felnövekvő generációk emberi tőkéjének fejlesztésében. Okfejtésünk szempontjából fontos, hogy véleménye szerint a társadalmi tőke megtalálható a családon kívüli dimenziókban is (Coleman 1990; 1998, 11-45).

Egy másik értelmezésben a társadalmi tőkének három nagy funkciója ismeretes: a gazdasági, a politikai és a társadalmi (Fukuyama 1999; 2000, 32-44). A legfontosabb gazdasági funkció a tranzakciók folyamán fellépő költségek csökkentése a gazdasági koordinációs folyamatok esetében (Fukuyama 1999; Orbán – Szántó 2005). A szakirodalom által jelzett legfontosabb politikai funkció a civil társadalom fejlesztése. A társadalmi tőke megléte alapvető feltétele a közösségek, a civil szervezetrendszer működésének. Úgy gondoljuk, hogy a társadalmi tőke az alapja a civil közösségekre jellemző önkéntességnek, az önkéntes feladatellátásnak is. A civil társadalom, az abban megjelenő önkéntes munka, közösségi szerepvállalás pedig a közösségek létének feltétele, a demokratikus jogállamok működésének egyik legfontosabb tényezője.

Coleman (1998, 14-17) logikája alapján is – amely jelzi, hogy a társadalmi tőke a családon kívüli dimenziókban is megtalálható – úgy gondoljuk, hogy a közműve-

lődési intézményrendszer, vagy a közművelődési közösségi szinterek hálózata is társadalmi tőkeforrásként jelentkezik. Mégpedig éppen olyan módon, mint az iskola (Pusztai 2009), vagy egy szülőváros, mert a társadalmi tőke szempontjából olyan körülményeket, társadalmi kapcsolatokat biztosít, amire a művelődő közösségek épülnek. Maguk a közművelődési intézmények, az azokban működő klubok, egyesületek, művelődő, tanuló közösségek a formáját jelentik a csoportba szerveződésnek. A közművelődési intézményrendszer keretein belül létező klubok, egyesületek, művelődő közösségek a formáját, a keretét jelentik a társadalmi tőke szempontjából rendkívül jelentős csoportba szerveződésnek (Ponyi 2014, 33-41). A közösségi szinterek, alaptervekenységük alapján lehetővé teszik a kulturális és társadalmi tőke intézményesülését is, hiszen a Bourdieu által is megfogalmazott alkalmakat, helyeket és gyakorlatokat teremtenek az egyén közösségbe szerveződése számára (Bourdieu 1998, 168). A kulturális tőke különböző formáinak az elsajátítására alkalmasak egyrészt azok a közösségek, amelyek a közművelődési intézményrendszerben működnek, másrészt pedig azok a művelődési, közösségfejlesztési folyamatok, informális tanulási alkalmak, nem formális képzések, amelyek ugyancsak a részét képezik a közművelődési intézmények, közösségi szinterek tevékenységének.

A közművelődés, mint intézményrendszer, és mint kulturális tevékenység időt és teret ad a Bourdieu-féle (1998) inkorporált kultúra elsajátítási folyamatához. Ez a folyamat tulajdonképpen nem más, mint a közösségi szín-

II. Magyar Értékek Napja - táncház. (Fotó: Nemzeti Művelődési Intézet - Hajnal Ágnes, 2015)

tereken zajló művelődési folyamatok és tevékenységek összessége. Másként fogalmazva, a közösségi szintereken folyó közművelődési tevékenység az inkorporált kultúra elsajátítása folyamatának is nevezhető. Ugyancsak a Bourdieu-féle objektivált kulturális tőke közvetítése pedig lényegében olyan tevékenység (kulturaközvetítés), amely a közművelődés egyik legmarkánsabb tevékenységi formája (kiállítások, művészmozi, író-olvasó találkozók, színházi produkciók stb.). A kulturális tőke elsajátítási folyamata tehát ebben a logikai összefüggésben nem csak a családban és az iskolában zajlik, hanem a közművelődési intézményrendszerben is (Ponyi – Fekete 2013, 63-70).

Egy harmadik módja a társadalmi tőke megjelenési formájának, amikor a különböző közösségek közötti kapcsolatokról szövídik a társadalmi tőke. Ezt többszörös viszonyoknak is nevezhetjük, hiszen a közösségek egymással is kapcsolatban állnak és a különböző közösségek tagjai egyszerre szülők, munkatársak, hittársak is. Vagyis az egyén az egyik aspektusban létrejött társadalmi tőkét egy másik, sőt egy harmadik viszonyban is felhasználhatja (Coleman 1998, 11-45). A közösségi terek többszörös viszonyai között megjelenő társadalmi tőke végső soron az emberi tőkét fejleszti azáltal, hogy javítja az életminőséget, bővíti a társadalmi kapcsolatokat, fejleszti az egyéni kompetenciákat.

Összességében, a fenti elméleti megfontolások után, úgy gondoljuk, hogy a közösségi szintereken zajló közösségi művelődési folyamatok, az informális tanulás, a nem formális és formális képzések, felnőttképzési programok, a közösségfejlesztési tevékenység társadalmi tőkeforrást jelentenek, azt fejlesztik és végső soron az emberi tőke gazdagodásához járulnak hozzá.

A társadalmi tőkét befolyásoló válságok és krízisek

A társadalmi tőke lényegében a társadalmi kohéziót és integrációt erősíti. Gyengesége és/vagy hiánya is elmélyíti azokat a válsá-

gokat, amelyek a 20. és a 21. századot jellemzik (Fukuyama 2000, 32-44; Kiss 2007; Csaba 2006, 182-185). Ez azonban fordítva is igaz, hiszen a társadalmi tőke hiányát, gyengeségét azok a válságok is okozzák, amelyek rövid bemutatására az alábbiakban teszünk kísérletet.

A globalizáció alighanem legszembetűnőbb, leginkább nyomon követhető, legdinamikusabban terjedő dimenziója a kulturális globalizáció, amely két fő indikátorral rendelkezik: a telekommunikáció forradalma és egy-két világnyelv kialakulása (Bayer 2000, 3-9). Földiák And-

Akik nem férnek hozzá az új erőforrásokhoz, a társadalmi tőkéhez, technológiákhoz, szakemberekhez, azok a perifériára kerülnek. Sok esetben ebből már nincs is kiút, mert lényegében alternatívák sincsenek (5). Nincs prognosztizálhatóság (6), akár pillanatok alatt összeomolhat egy nemzet gazdasága, vagy akár a globalizált pénzügyi rendszer is (Földiák 2006). A közvetített tömegkultúra elsősorban az amerikai életforma mintáit, magatartásformáit, eszményeit képezi le. Olyan standardokat vezet be, amelyek segítségével az eladást szorgalmazzák, és amelyekkel egyben homogenizálják is a közölt tartalmakat, dominánssá téve egyetlen kultúrát. Visszaköszönnek Horkheimer és Adorno gondolatai a Felvilágosodás dialektikájából: „A kultúra ma mindent egyformasággal süjt. A film, a rádió és a magazinok egyetlen rendszert alkotnak. Mindegyik ágazat önmagában és valamennyi együtt egyazon szótartalmat fújja. (...) Az A és B kategóriás filmek, vagy a különböző árfekvésű magazinok hangsúlyos megkülönböztetései nem annyira a dolgot természetéből fakadnak, mint inkább a fogyasztók osztályozását, megszervezését és megragadását szolgálják.” (Horkheimer – Adorno 1969, 147)

Az információk digitalizálása átalakítja a kultúra eddig megszokott struktúráját. A globális kultúra háttérbe szorítja a hagyományos kultúrát és annak képviselőit a transznacionális elittel szemben. A nemzetek ezzel szemben próbálják védeni saját kultúrájuk önállóságát (nyelvtörvények, hazai kultúra védelme, filmiparok támogatása), mert a globális kereskedelmi médiakultúra akár le is rombolhatja a helyi

Közismert tény, hogy a magyar lakosság nemzeti és közösségi azonosságtudata gyengül. Jellemző a jelenkori társadalmak érték-válsága, az értékek viszonylagossá válása, az egymással ellentétes értékek egy időben és egy helyen való megjelenése. A társadalmi tőke működésének egyik legfontosabb feltétele a bizalom, a magyar társadalmat pedig szinte minden eresztékében annak hiánya, a bizalmatlanság jellemzi. A társadalmi és kulturális tőke hiánya, illetve gyengesége ma már általános jelenség a modern társadalmakban, amelyet a kultúra 20-21. századi minőségi, mennyiségi és értékbeli változásai, a globalizáció folyamatai lényegében elmélyítettek.

rás (2006) szerint a globalizáció hat szignifikáns – a társadalmi tőkét is befolyásoló, azt gyengítő – hatással bír a kultúrát illetően. Az egyik az uniformizáltság a tömegkultúra korában, ahol, és amikor homogénné válik maga a kultúra és a kultúra fogyasztása is (1). A másik nagy globalizációs hatás az atomizáció (2), amikor az ember elmagányosodik, az individuum már közvetlenül áll kapcsolatban a médiával, a számítógéppel és egyéb adathordozókkal. Valóságos emberi közösségek így már nincsenek is jelen ebben a relációban. A következő elem a passzivitás (3), amely a fogyasztásra és nem az alkotásra készlet. Mindezek hozadéka, hogy új egyenlőtlenségek alakulnak ki (4).

és nemzeti kulturális tradíciókat. Megjegyzendő az is, hogy a világháló adottságai a nemzeti kultúra bemutatására is kitűnően alkalmasak. A globális kultúra egyik legfontosabb vonása talán a területenkívüliség és olyan kulturális minták létrehozása, amelyek egy adott nemzet kultúráján belül is egyre nagyobb hatással bírnak (Bayer 2000, 3-9).

A kor nagy kihívása az, hogy – hasonlóan más földrészek társadalmához – hogyan lehet megtartani, megőrizni, fejleszteni az európai és nemzeti kultúrát, annak szegmenseit és az európai és nemzeti identitást (Práger 2000, 127-139). A 20. századi adatközlésben bekövetkezett és folyamatosan zajló, korábban elképzelhetetlen dinamikus fejlődés (számítógép, internet, DVD, CD, MP3, mobiltelefonok, GPS stb.) alapvetően elkerülhetetlen és mély változásokat hozott az emberek mindennapi életében. Nőtt az életmódbeli, kulturális és társadalmi különbség az ezeket az eszközöket használó és nem használó társadalmi rétegek között. Előtérbe kerültek az otthoni szórakozás, kulturálódás eszközei (Bárdosi – Lakatos – Varga 2004). Elkezdődött az internet tömeges használata, ami párhuzamosan zajlott a hagyományos kultúra, a közművelődési tevékenység iránti érdeklődés drasztikus csökkenésével. Az új technikai hordozók teljesen más tartalmakat közvetítenek, mint a kulturaközvetítés korábbi színhelyei, intézményei. Ez nemcsak szerkezeti, hanem tartalmi, strukturális változást is jelent. Az új technológiák terjedése azonban nem jelent automatikus esélyegyenlőséget. Azok esélyeit növeli elsősorban, akik már eleve nagyobb kulturális tőkével

rendelkeztek (Kuti 2009, 151-201). Az internetet nem használók két nagy típusa figyelhető meg. Azok, akik minden szempontból és korábban is depriváltak voltak (régi szegénység) és azok (új szegények), akiknek lehetőségük lenne az internet használatára, de nem élnek a lehetőséggel (Csepeli – Prazsák 2009, 87-115).

A Kapitány házaspár szerint a rendszerváltás hozadékaként tovább erősödött az individualizmus, sokan a hagyományos közösségi művelődés intézményrendszerén kívül rekedtek. Nézetük szerint az új időszakban csökken a tradicionális kulturaközvetítés és intézményeinek súlya és nagymértékben változik a kultúra fogyasztásának szerkezete. Az átrendeződő kulturális térben a képiségnek, a látványnak elsődleges a szerepe az írásbeliséggel szemben. Az új digitális kultúra lebontja az évezred alatt szervesen kialakult kultúra és társadalom szöveteit (Kapitány – Kapitány 2009, 18-42).

A rendszerváltás egyértelműen pozitív hozadéka, hogy megnőtt a társadalom, ezen belül a kultúra önszervező képessége. A helyi társadalmak és civil szervezetek kulturális aktivitása egyre jelentősebbé vált – elsősorban a nemzeti és helyi ünnepek alkalmainak megszervezésében (helyi fesztiválok, falunapok, búcsúk). Bővült a kínálat a szolgáltatói szektor kiszélesedésének köszönhetően. A választás szabadsága kiszélesedett a kulturális fogyasztásban. Egyre vonzóbbá váltak az otthoni szabadidős tevékenységek, megváltoztak az igények, nőtt a tömegkultúra viszonylagos súlya. Csökkent ugyanakkor a kultúra fogyasztásának közösségi és szakrális jellege. Megnőtt

az egyéni tájékozottság értéke és nőtt a társadalmi egyenlőtlenség mértéke (Hunyadi 2004a, 112-116; 2005, 67).

A Kapitány házaspár alapján további nagy csoportja a magyar kultúra helyzetét meghatározó tényezőknél a paradigmaváltások és a válságok problematikája. Ezek a társadalmi tőkét is nagymértékben befolyásoló, gyengítő krízisek, lényegében már a múlt század hetvenes éveitől kezdtek egymásra torlódni: az energiaválság összefüggésben az ipari társadalom válságával, az individualizmus térnyerése, a hagyományos közösségek gyengülése, egoizmus, a családok szétesése. A nyugati fogyasztói társadalmak válsága szoros összefüggésben jelentkezett a szocializmus válságával is. Az ugyancsak kialakuló erkölcsi válságnak pedig olyan dimenziói vannak napjainkban is, mint a közügyektől való elfordulás, a korábbi erkölcsi alapértékek megkérdőjelezése, gyengülése és az értékrelativizmus kialakulása is (Kapitány – Kapitány 2009, 35-42).

A 2009-ben készült Társadalmi Jelentés című tanulmányban többek között az általános bizalom megoszlásának országokénti jellemzőit tanulmányozhatjuk. Az eredmények elemzéseiből egyöntetűen következik, hogy a skandináv országokban a legnagyobb az általános bizalom értéke, míg a déli és a kelet-közép-európai országokban – köztük hazánkban – a legkisebb. A társadalmi tőke aspektusába tartozó civil társadalmi aktivitás szintjét vizsgáló elemzés – a civil szervezetek aktív tagságának arányának mérésével – arra mutatott rá, hogy Bulgária és Románia mellett hazánkban a legalacsonyabb a civil

társadalmi aktivitás. A kapcsolati tőke aspektusából nézve Magyarország tekintetében született mutatók szerint a barátokkal való havi találkozás viszonylag alacsonyabb a többi európai országhoz viszonyítva. A szomszédokkal való havi találkozás, valamint a segítségnyújtás ezen értékektől is alacsonyabb eredményeket mutat. Ezek a mutatók alátámasztják és megerősítik a társadalmi elszigetelődés jelenlétét hazánkban. (TÁRKI 2009)

A társadalmi tőkét fejlesztő folyamatok mérése a „Cselekvő közösségek” projektben

Passzivitás, általános bizalomhiány, gazdasági válság, kulturális részvétel csökkenése... Ezek a tünetek mind a társadalmi részvétel egyre csökkenő tendenciája felé mutatnak. Azonban van kiút, hiszen a fejlődéshez és fejlesztéshez nélkülözhetetlen társadalmi minimumnak tekinthető a helyi közösségek megléte, a társadalmi tőke megfelelő szintje, valamint a különböző tevékenységű társadalmi szervezetek jelenléte. A cél a természetes társadalomfejlődés elemeinek megerősítése (közösségek fejlődése, formális és informális szervezetek kialakulása stb.), megteremtve ezzel az öngondoskodáshoz és érdekérvényesítéshez szükséges tudatosságot és kapcsolatrendszert, egyszóval társadalmi együttműködések ge-

nerálása. Ennek a célnak a megvalósítására törekszik a „Cselekvő közösségek” kiemelt projekt, valamint a Területfejlesztési Operatív Program azon kiírásai, amelyek a helyi identitás és kohézió erősítésére irányulnak. (TOP-5.3.1-16. és TOP-6.9.2-16) Az említett projektek alapkoncepcióinak meghatározó elemei a **közösségi kezdeményezések, a közösségi alapú strukturált, összetartó és szolidaris helyi társadalom megerősítése, a folyamatban résztvevők közötti együttműködés és partnerség fejlesztése.** A helyi cselekvési programok tervezése során lehetővé válik egy-egy probléma közösségi szintű megoldása, növekszik az információhoz és a forrásokhoz való hozzáférés esélye. A helyi közösségi kezdeményezések

Mediawave Fesztivál (Fotó: Nemzeti Művelődési Intézet, 2015)

eredményeként erősödik a helyi szolidaritás, az együttműködés a helyi lakosok között, amely elősegíti a hosszútávon fenntartható programok kidolgozását, vagy formalizált civil szervezetek megalakulását. (TOP-5.3.1-16. és TOP-6.9.2-16. projektek felhívásai)

A kulturális területen nem volt még példa olyan kutatásra, amely a teljes kulturális intézményrendszer vizsgálatára, mintegy állapotfelmérésként. A „Cselekvő közösségek” projekt keretében több kutatás irányul a kulturális intézményrendszerre, amely kutatások egymásra épülve keresik és adják meg a válaszokat a kulturális területen megfogalmazódó kérdésekre. Az első felmérés a kulturális intézmények tevékenységi rendszerének mérésére fókuszál, főként az egyes intézmények társadalomban betöltött szerepére, társadalmi és kulturális tőkájük állapotára, az intézmények társadalomra gyakorolt hatásának mérésére vonatkoztatva, valamint az egyes intézmények társadalmi hasznosságára. Előbbiek alatt elsősorban az intézmény közösségiségét, működésének társadalmiasítottóságát, a település közösségi, társadalmi hálójába való beágyazottságának mértékét értjük. Bővebben arra is keressük a választ, hogy milyen a kapcsolat az intézmények és a helyi lakosok között, milyen mértékben vonódnak be a helyiek adott intézmény tevékenységébe, működésébe. Továbbá figyelembe vesszük-e az intézmények a helyi igényeket, elősegítik-e az intézmények a lokális közösségek megerősödését, milyen hatással vannak egyáltalán a társadalomra. A kutatás országos, reprezentatív, összesen 1227 kulturális intézmény kerül megkérdezésre kérdő-

íves módszerrel. A kutatásnak az elemzési egységeit a Magyarországon működő, közfeladatot ellátó, hatályos jogszabálynak megfelelően alapító okirattal, vagy szervezeti és működési szabállyal vagy működési engedéllyel rendelkező, folyamatos szolgáltatást nyújtó, a 2015. évi Kulturális Statisztikában szereplő kulturális intézmények, valamint – könyvtári területen – ezek szolgáltatóhelyei adják. A kulturális intézményeket a három szakterület intézménytípusai mentén rétegeztük, úgymint könyvtári, közművelődési, muzeális intézmények, majd pedig szakterületenként, az egyes szakterületekre jellemző intézményi struktúra, illetve a területi sajátosságok figyelembevételével történt a mintavételi eljárás.

A kutatás során kapott helyzetkép kiinduló alapja lesz két további kutatásnak, amelyek szintén a kulturális intézményrendszerre fókuszálnak. A „Cselekvő közösségek” projekt keretében több olyan alkalomra kerül sor, ahol a kulturális területen dolgozó kollegák, szakemberek képzésére lesz lehetőség, valamint különböző találkozási alkalmakra, tapasztalatcserére, párbeszédre, a projekt során keletkező módszertani szakmai anyagok közzétételére, megismerésére. Ezen alkalmak elsődleges célja az intézmények munkájának segítése, új módszerek megismertetése, pozitív hatás elindítása a három szakterületen. A projekt hatásának mérése a kulturális területre izgalmas kérdéseket vet fel mindhárom szakterület tekintetében, ezért fontosnak tartjuk, hogy az előzetesen már megkérdezett 1227 intézmény tekintetében hatásvizsgálatot folytassunk le. A hatásmérés célja az, hogy a projekt elindulá-

sától számított időintervallumban milyen változások következtek be az egyes intézményekben, amelyek alapvetően a „Cselekvő közösségek” projekt hatásának tudhatóak be. Elsősorban a bevonás és bevonódás tekintetében milyen elmozdulások történtek, a helyi igényekkel összhangban, a helyi közösségekkel együttműködve milyen eredmények születtek közel 1,5-2 év távlatában. A társadalmi részvétel milyen mértékben növekedett, esetleg stagnált, ha utóbbi, akkor annak milyen okai lehetnek.

A társadalmi hasznosság kérdésköre mentén kiemelt cél, hogy az intézmények – ahol még nem bevett működési módszer – megismerjék a társadalmiasított működés módját, és alkalmazzák is azt. A kulturális intézményrendszer reprezentatív felmérése során lehetőséget kapunk arra, hogy megismerjünk olyan intézményeket, ahol a társadalmiasított működés már gyakorlat. Társadalmiasított működés alatt röviden azt értjük, hogy adott intézmény működésébe bevonja a helyi közösségeket, a lakosokat, például adott intézmény bevonja a helyi közösségeket az intézményi stratégia tervezésébe, vagy véleményezteteti az éves munkatervet. Kutatásaink során kontrollcsoporttal történő vizsgálatot kívánunk minimum 108 intézményt megvizsgálni a társadalmiasított működési mód szempontjából. A kontrollcsoportos vizsgálat során kiválasztásra kerül minimum 54 olyan intézmény, akiket egyszeri alkalommal nézünk abból a szempontból, hogy a társadalmiasított működési mód mennyiben van jelen az intézményekben. Ez a kutatás leginkább dokumentumelemzésen alapul, elsősorban a szervezeti és

működési szabályzat, munkaköri leírások és egyéb szervezeti dokumentumok kerülnek elemzés alá. Ezzel párhuzamosan további minimum 54 intézmény esetében végzünk hasonló elemzést, azzal a különbséggel, hogy ezen intézményeket utómérés keretében 1-1,5 évvel később újból megvizsgáljuk. Ennek oka, hogy a kétszeri mérésre kiválasztott intézmények a társadalmiasítási módszertant alkalmazzák majd intézményükben mentori segítséggel, így a bevezetett módszer hatásai kerülnek elsősorban górcső alá. Az utómérés alkalmával az újbóli dokumentumelemzésre azért kerül sor, hogy képet kapjunk arról, a társadalmiasítási módszer az intézmények működését alapvetően meghatározó dokumentumokban miként jelenik meg. Ezek mellett továbbá intézményvezetői interjúkra is sor kerül. Ezzel a kutatással az a hosszútávú cél, hogy a minimum 54 intézmény vegye át ezt a működési módot, és a folyamat adaptálható legyen más intézmények számára is a jövőben.

Az intézményi vizsgálatok alkalmával a kulturális közösségfejlesztés, a közművelődés, a múzeum és a könyvtár területeihez kapcsolódóan a jövőbeli várható szakmai trendek kutatása is célunk, elsősorban a statisztikai tendenciák felvázolásával hazai és európai szinten, továbbá döntéshozói és szakértői interjúk segítségével, valamint a jövőkutatási eredmények adaptálásával. A Delfi jövő- és trendkutatás¹ folyamatába mindhárom szakterületről összesen 58 hazai és

nemzetközi résztvevőt kívánunk bevonni, többek között a projekt során szervezett nemzetközi konferenciák alkalmával. A kutatás három körben történik, amelyek során ugyanazon személyek kerülnek megkérdezésre, az egyes körök egymásra épülnek, vagyis az első körben megfogalmazott vélemények, jövőbe mutató elképzelések mentén kerülnek kidolgozásra a második kör, majd pedig a harmadik kör kérdései. A megkérdezettek körét az alábbi személyek adják: múzeumok, könyvtárak, művelődési házak vezető tisztségviselői, szakmai szervezetek vezetői, valamint közösségfejlesztő szakmai/egyesületi vezetők, továbbá szakterületi döntéshozók főosztályvezetői, államtitkári szintekről, a fejlesztési folyamatokba bevont városok polgármesterei/képviselői, képzésben részt vevő kulturális szakemberek, valamint nem utolsósorban külföldi vezető intézmények/szakmai szervezetek képviselői (összesen 7 országból, országonként min. 4 fővel).

A „Cselekvő közösségek” projekt keretében alkalmazott kulturális közösségfejlesztő mentorok 360 településsel fognak együtt dolgozni, segítik őket az elinduló közösségfejlesztési folyamatokban. A közel 1,5 évet átölelő időszakban zajló fejlesztési folyamat eredményeit több lépcsőben is elemzés alá vesszük. A beavatkozási helyszíneken három alkalommal – a fejlesztést megelőzően, a folyamat közepén és a fejlesztés végén – tervezünk kutatásokat. Első alkalommal az adott 360 település aktuális helyzetképét vizsgáljuk fel, egyrészt statisztikai adatok segítségével, másrészt pedig a helyi érintettekkel folytatott interjúk segítségével. Helyi érin-

tettek alatt elsősorban a helyi véleményformálókat értjük, illetve a településvezetőket és a kulturális intézményvezetőket. A kulturális állapotfelmérés részét képezi egy 15.000 fős lakossági megkérdezés is, amelynek keretében a résztvevő települések 18 éven felüli lakosságából reprezentatív kiválasztással kerülnek a mintába a megkérdezendő személyek. A fejlesztési folyamat közepére tervezett felmérés célja a kiinduló állapottól való eltérések, hatások mérése, ebben az esetben lakossági megkérdezésre nem kerül sor. Ekkor elsősorban a statisztikai adatokban történő változásokat vizsgáljuk, valamint a helyi érintettek véleményében bekövetkezett változásokat, esetleges elvárásokat. A közösségfejlesztési folyamat végén egy lezáró kutatásra is sor kerül, ahol a kezdő állapotfelméréshez hasonlóan lakossági megkérdezésre (szintén 15.000 fővel) is sor kerül a statisztikai elemzéseken, és helyi véleményformálókkal készített interjúkon kívül. A három alkalomból álló kutatás célja a 1,5 évet átfogó fejlesztési folyamat nyomon követése, hatásainak mérése, eredmények adaptálása.

A kutatások részét képezi a projektben alkalmazott kulturális közösségfejlesztő mentorok tevékenységének monitoringja, értékelése. A mentorok – ahogyan azt jeleztük – 360 településen lesznek jelen munkájuk során. Ahhoz, hogy képet kapjunk a mentorok munkájának minőségéről, fontos a helyben érintettek véleményének megkérdezése. A projekt időszaka alatt két alkalommal kerül sor a mentorok munkájának értékelésére a 360 településen, településenként négy szereplő megkérdezésével. A kutatás egyúttal a mentori minőségbiztosítás részét is képezi.

¹ A Delfi jósárol elnevezett módszer kvalitatív kutatási technika, amely a vizsgált témában szakértőnek tekinthető, egymástól fizikailag távol lévő személyek véleményét használja fel.

Felhasznált irodalom

- Bárdosi Mónika–Lakatos Gyuláné–Varga Alajosné (2004): A kultúra helyzete Magyarországon. [Találkozások a kultúrával 4.] Budapest, Magyar Művelődési Intézet. 117-120. p.
- Bayer József (2000): Globális média, globális kultúra. www.valtozovilag.hu/t365/tux0627.htm. 2009. 08. 11. 15. h. 13. s. 3-9. p.
- Becker, Gary: Preferenciák és értékek (1998). In Lengyel György–Szántó Zoltán (szerk.): Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája. Budapest, Aula, 101-129. p.
- Becker, Gary (1997): Az emberi viselkedés ökonomiai megközelítése. In Lengyel György–Szántó Zoltán (szerk.): Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája. Budapest, Aula, 13-31. p.
- Bourdieu, Pierre (1998): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In Lengyel György–Szántó Zoltán (szerk.): Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája. Budapest, Aula, 155-177. p.
- Coleman, James S. (1988): Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95-120. p. <http://courseweb.ischool.illinois.edu/~katewill/for-china/readings/coleman%201988%20social%20capital.pdf>. 2016. 09. 29. 09. h. 30. s.
- Coleman, James, S. (1990): *Foundation of Social Theory*. Cambridge, Harvard University Press. o.n. <https://sisphd.wikispaces.com/file/view/Coleman-Foundations+of+Social+Theory-ch+12.PDF>. 2016. 09. 29. 09. h. 33. s.
- Coleman, James, S. (2001): Társadalmi tőke. In Lengyel György–Szántó Zoltán (szerk.): A gazdasági élet szociológiája. Budapest, Aula, 99-129. p.
- Coleman, James, S. (1998): Társadalmi tőke az emberi tőke termelésében. In Lengyel György–Szántó Zoltán (szerk.): Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája. Budapest, Aula, 11-45. p.
- Csaba László (2006): A fölemelkedő Európa. Budapest, Akadémiai Kiadó. 182-185. p.
- Csepeli György–Prazsák Gergő (2009): Új szegénység. A digitális egyenlőtlenség kulturális hatásai. In Antalóczy Tímea–Füstös László–Hankiss Elemér (szerk.): [Vész]jelzések a kultúráról. Budapest, MTA PTI. 87-115. p.
- Csermely Péter (2005): Hálózatok sejtjeinkben és mindenütt. o.n. www.origo.hu/attached/20050912csermely.rtf. 2008.12. 21.16. h. 35. s.
- Flap, H. D.–De Graaf, N. D. (1998): Társadalmi tőke és megszerzett foglalkozási státus. In Lengyel György–Szántó Zoltán (szerk.): Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája. Budapest, Aula. 129-155. p.
- Földiák András (2006): A művelődés a globalizáció sodrásában. Előadás a Szegedi Közművelődési Nyári Egyetemen. o.n. www.mmhir.hu/org/csongrad/. 2008. 12. 21. 16.00 h.
- Fukuyama, Francis (1997): Bizalom. A társadalmi erények és a jólét megteremtése. Budapest, Európa. 23. p.
- Fukuyama, Francis (2000): A nagy szétbomlás. Budapest, Európa. 32-44. p.
- Horkheimer, Max–Adorno, theodor w. (1969): A felvilágosodás dialektikája. Budapest, Gondolat–Atlantisz. 147. p.
- Hunyadi Zsuzsa (2004): A budapestiek kulturális szokásai. [Találkozások a kultúrával 3.] Budapest, Magyar Művelődési Intézet–MTA Szociológiai Kutató Intézet. 112-116. p.
- Hunyadi Zsuzsa (2005): Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok. [Találkozások a kultúrával 7.] Budapest, Magyar Művelődési Intézet–MTA Szociológiai Kutató Intézet. 67. p.
- Kapitány Ágnes–Kapitány Gábor (2009): A kultúra változása–Változások kultúrája. In Antalóczy Tímea–Füstös László–Hankiss Elemér (szerk.): [Vész]jelzések a kultúráról. Budapest, MTA PTI. 18-42. p.
- Kiss Endre (2007): Globalizáció és jövőkutató. Új komplexitás és új törvényszerűségek a két terület áthatásában. o.n. www.matud.iif.hu/07sze/04html. 2009. 08. 01. 12. h. 38. s.
- Kuti Éva (2009): A kultúra iránti érdeklődés és a kultúrafogyasztás alakulása a Nemzeti Médiaanalízis adatai alapján. In Antalóczy Tímea–Füstös László–Hankiss Elemér (szerk.): [Vész]jelzések a kultúráról. Budapest, MTA PTI. 151-201. p.

- Kuti Éva–Marshall Miklós (1991a): Az állam szerepe a kulturális szférában. Budapest, Művelődéskutató Intézet.
- Lin, Nan (1997): Társadalmi erőforrások és társadalmi mobilitás–a státuselérés strukturális elmélete. In Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest, Új Mandátum. 383-418. p.
- Orbán Annamária–Szántó Zoltán (2005): Társadalmi tőke. Erdélyi társadalom. 3. évfolyam. 2. szám. 6-7. p.
- Ponyi László (2014): Közösségi Művelődés és a tőkeelméletek. Kulturális Szemle. Online Tudományos Folyóirat. 2014. évi 1. szám, 33-41. p. Elérhető: http://kultuszemle.nmi.hu/storage/upload/Kulturalis_szemle2014_1.pdf 2014. 02. 14. 15. h. 48. s.
- Ponyi, László–Fekete, Ilona Dóra (2013): Social Cultural Activities and Capital Theories. In Karlovitz, János Tibor (ed.): Questions and Perspectives in Education. Komarno, International Research Institute, 193-198. p.
- Práger László (2000): Európából a bővülő Európába. Budapest, Aula. 127-139. p.
- Pusztai Gabriella (2009): A társadalmi tőke és az iskola. Budapest, Új Mandátum.
- Putnam, Robert, D. (2000): Bowling alone. The collapse and revival of American community. New York, Simon and Schuster.

A kutatások segítségével mind települési, mind intézményi szinten nyomon követhetjük a társadalom jelenlegi állapotában – vélhetően bekövetkező – elmozdulást, továbbá rávilágíthatunk eddig még számunkra is ismeretlen ok-okozati tényezőkre a társadalmi aktivitás hiányát tekintve.

Záró gondolatok

Mindezek alapján úgy véljük, hogy a monitoring és kutató-fejlesztő szakmai és tudományos tevékenységek, valamint a mindezek alapján levont, a jelenre és jövőre egyaránt irányuló szakmafejlesztési javaslatok megfogalmazása megfelelően szolgálja majd mind a projekt szakmai céljait és azok megvalósulását, mind a kulturális terület szakmai innovációját. A Cselekvő közösségek projekt és az általa mentorált TOP fejlesztések keretében zajló tevékenységek kiindulópontjai lehetnek olyan hosszútávú társadalmi-gazdasági folyamatoknak, amelyek a helyi közösségekbe

épülnek, és fenntartható közösségeket hoznak létre. A fenntartható közösségek pedig megtalálják a kihívásokra a saját válaszaikat,

amelyeknek a megvalósításával külső támogatásoktól és projektektől függetlenül is segítik a településfejlesztés céljait.

DR. JUHÁSZ ERIKA a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Andragógiai Tanszékének tanszékvezető docense, a Kulturális Szemle főszerkesztője, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Kultúrakutatói és Képzési Központja vezetője. 2015 februárjától 2016. december 31-ig a Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Szakmai Központjának a szakmai vezetője, fősztályvezetője. Tudományos doktori (Ph.D.) fokozatát a nevelés és művelődéstudomány területén szerezte 2005-ben a „hazai felnőttoktatás intézményrendszerének vizsgálata a művelődéspolitikai tendenciák tükrében” témájában. A közművelődés és a felnőttképzés területén országos és nemzetközi tudományos konferenciák elnöke, számos publikáció és konferencia előadás szerzője, előadója. Fő kutatási témái: a nonformális és informális tanulás megjelenési formái és szinterei, a közművelődési és andragógiai szakma átalakulása.

SOTKÓNÉ MÁTÉ KRISZTINA kutató-fejlesztő csoportvezető közművelődési területen a Cselekvő közösségek projektben. Történelem (bölcsész/tanár) és művelődésszervező szakokon szerzett diplomát, majd a Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Programjában szerzett abszolutúriumot, jelenleg doktorjelölt. Kutatási témája a Sztárai Népfőiskola helyzete a szabadművelődés időszakában. Jelenleg az NMI Művelődési Intézet Kft. Kultúrakutatói és Képzési Központjának kutatója. Kutatási érdeklődése a népfőiskolák helyzete a szabadművelődés korszakában és napjainkban.

PONYI LÁSZLÓ kutató-fejlesztő munkatárs közművelődési területen a Cselekvő közösségek projektben. Történelem, népművelés, filozófia, igazgatásszervező szakokon szerzett diplomát. Mintegy két évtizede tanít a felsőoktatásban. Közművelődési szakértő, a Közművelődési Akkreditációs Bizottság tagja, az Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának doktorjelöltje. Kutatási és érdeklődési területe: kultúra és közigazgatás, kisebbség és közművelődés, roma közösségi házak, mozgóképkultúra. A Nagycsaládosok Egri Egyesületének elnöke, a Heves Megyei Népművelők Egyesületének tagja.

Közösségfejlesztések országszerte

Az EFOP 1.3.1 kiemelt projekt kapcsolódása a 2017. március 22-én kiírásra került TOP 5.3.1 (a megyei jogú városoknál pedig a TOP 6.9.2) „A helyi identitás és kohézió erősítése” pályázathoz.

Az EFOP 1.3.1 kiemelt projektet a Szabadtéri Néprajzi Múzeum (SZNM) – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK), projektgazda konzorciumi vezetésével, az NMI Művelődési Intézet Kft., az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) konzorciumi tagok közreműködésével valósítjuk meg 2016. szeptember 16-tól.

A Cselekvő közösségek kiemelt projekt (CSK) fő célja a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) forrásaiból megvalósuló országos közösségfejlesztési programok szakmai-módszertani támogatása. A TOP nevesítve rögzíti, hogy a „közösségfejlesztés elsősorban települések, térségek, szomszédságok közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztését jelenti”.

Sikeres pályázás esetén további kötelezettség, hogy a támogatási szerződés megkötéséhez csatolja a Cselekvő közösségek kiemelt projekt

igazolását, illetve a kedvezményezett regisztrálja a projektjét a Cselekvő közösségek online vezetői információs és monitoring rendszerébe. Mindemellett bemutatja, hogy a Cselekvő közösségek programmal kötött együttműködési megállapodást, amelyben rögzítésre került, hogy kedvezményezett vállalja a mentorok által biztosított szakmai-módszertani tanácsadásban való közreműködést. Biztosítja, hogy a megvalósításban részt vevő könyvtárak, közművelődési és muzeális intézmények legalább egy munkatársa vagy intézmény hiányában a településen helyi közösséggel foglalkozó ember részt vesz a Cselekvő közösségek program által biztosított képzéseken (A Cselekvő közösségek program egy település esetében egy kulturális szakember képzését tudja térítésmentesen biztosítani.), továbbá vállalja, hogy a település vezetői részt vegyenek a

Cselekvő közösségek program által biztosított szakmai tapasztalatcsereken.

Alapvetően, a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás kiemelt projekt szakmai-módszertani közreműködése a garancia arra, hogy 500, módszertani fejlesztéssel elért magyarországi település, településrész közösségfejlesztési terveit 80 fő, a településekhez, településrészekhez kapcsolódó mentorhálózatban tevékenykedő kulturális közösségfejlesztő mentor segíti megvalósítani.

A kulturális közösségfejlesztő mentorok felkészítése nagyrészt megtörtént és folyamatos. A személyes kapcsolattartást elősegítő irodákat már kialakítottuk, ahol minden héten kedden fogadónapot tartanak a megyénként 3-7 fős közösségfejlesztő munkatársaink. A személyes kapcsolattartáson felül mobil kommunikációs eszközök

is segítik a munkájukat a helyszíni találkozók megszervezése mellett.

Természetesen a CSK-t úgy készítettük elő, hogy nemcsak a majdani TOP-nyerteseket, hanem olyan településeken is segíti majd közösségfejlesztési folyamatok megvalósítását, ahol szándék van a közösségfejlesztésre, de nem nyertek ehhez TOP-forrást.

Nyilvánvalóan az eredeti 1997. évi CXL. tv., 2017. évi LXVII. tv. már július 7-től érvényes, többszörösen és előnyösen módosított törvényben rögzített kulturális alapellátás részeként képzeljük el az EFOP 1.3.1 kiemelt projekt sikeres végrehajtását és annak folytatását.

A www.cselekvokozossegek.hu honlapon minden szakmai-módszertani segédletet, a kapcsolattartáshoz szükséges információt már elérhetővé tettünk. Hamarosan működni fog a CSK online vezetői

információs és monitoring rendszer (OVIMOR) is, ahová a nyertes pályázók regisztrációját várjuk.

A **pályázati felhívásban** szereplő szakmai-módszertani előkészítés szempontból fontos vállalásunk, hogy

- **a Cselekvő közösségek kiemelt projekt** – 2016-2019 közötti megvalósítási időszaka alatt – az alábbi szolgáltatásokat nyújtja a sikeres közösségfejlesztési, helyi együttműködések erősítő támogatási kérelmeket benyújtó kedvezményezetteknek:

- **előzetes szakmai tanácsadás:** a támogatási kérelmet benyújtani kívánó szervezetek számára egyrészt tájékoztató napok, másrészt személyes konzultáció keretében megvalósuló szakmai, módszertani tanácsadás;

- **helyszíni mentorálás, tanácsadás:** a közösségfejlesztési folyamatot, a partnerségi együttműködést (közösségi tervezést) a helyszínen nyomon követi, szakmailag-módszertanilag támogatja egy, a közösségfejlesztés, közösségi tervezés területén tapasztalattal rendelkező szakember;

- **a megvalósítást támogató szakmai kiadványok:** papíralapú, online és elektronikus kiadványok;

- **képzések:** szakmai tapasztalatszerk a kedvezményezett projektek megvalósításában közreműködő kulturális szakembereknek, közművelődési, muzeális és könyvtári intézmények munkatársai számára, továbbá szakmai műhelyek, tapasztalatszerk a települések vezetői számára;

– **szakmai műhelyek:** tapasztalatcserék egyrészt a kedvezményezettek között, másrészt az elmúlt években sikeres közösségfejlesztési, közösségi tervezési folyamatot megvalósító településeken jó gyakorlatok bemutatása;

– **kommunikációs felületek (nagyobb láthatóság):** a Községek Hete országos rendezvénysorozat központi népszerűsítő kampánya;

– **informatikai folyamatkövetés-támogatás:** a Cselekvő közösségek kiemelt projekt Online vezetői információs és monitoring rendszer (OVI-MOR) felületének használata.

dinálásában többnyire standard eljárásban pályázhatnak kb. 13 Mrd Ft alapösszegre (a megyei jogú városok esetében további kb. 7 Mrd Ft), néhány megyében a járásokhoz rendelt külön elhatárolt keretösszeg megjelölésével az érintett támogatásigénylők, külön nevesítetten:

– Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek

– Helyi nemzeti önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek

– Többségi önkormányzati tulajdonú jogi személyiségű vállalkozások

– Többségi önkormányzati tulajdonú nonprofit gazdasági társaság

– Magyarország területén alapított és itt székhellyel rendelkező, jogi személyiségű civil szervezetek a 2011. évi CLXXV. törvény alapján

– Egyházi jogi személy

– Egyéb, jogi személyiségű nonprofit szervezet

– Közalapítvány

A támogatási kérelem benyújtására kizárólag konzorciumi formában van lehetőség. Amennyiben nem konzorciumvezető, akkor konzorciumi tagként kötelező bevonnai a fejlesztéssel érintett település helyi önkormányzatát!

A részletes kiírás és a módszertani segédletek elérhetőek a <https://www.palyazat.gov.hu> honlapon keresztül, vagy megküldjük az érdeklők számára. Személyes konzultációt, műhelynapot is szerveztünk Kecskeméten július 4-én, Székesfehérváron július 11-én a Nemzetgazdasági Minisztérium szakreferensének előadásával több, mint 100 település képviselőjének. Az elhangzott felkészítő előadások

ugyancsak elérhetőek a www.cselekvokozossegek.hu honlapunkról.

Az általános bevezetés után a gyakorlati megvalósítást elősegítő, már a rendelkezésünkre álló tapasztalatok:

– A TOP pályázatok benyújtásáig országos, reprezentatív felmérést végzünk mentoraink közreműködésével legalább 1000 kulturális intézményben, hogy átfogó ismereteink legyenek a közösségfejlesztő tevékenységeket segítő intézményes gyakorlatokról.

– Fontosnak tartjuk, hogy a hónapokkal ezelőtt kezdeményezett megyei és megyei jogú városok önkormányzati szövetségeivel tervezett keretmegállapodás aláírásra kerüljön, hogy az eltérő sajátosságokkal és elképzelésekkel rendelkező TOP programok az eredeti céloknak és eljárási rendnek megfelelően megvalósuljanak a következő években.

– Miután a TOP 5.3.1 (a megyei jogú városoknál pedig a TOP 6.9.2) „A helyi identitás és kohézió erősítése” pályázatok beadása, elbírálása és megvalósításának kezdete és vége, az EFOP 1.3.1 módszertani-szakmai közreműködő kiemelt projektünk megvalósításához képest jelentősen, akár 2 évvel is elcsúszhat egymástól, ezért már idén újra kell majd tervezni az EFOP 1.3.1. kiemelt projekt 2019 őszétől várható folytatásának módját.

ÖSSZEGZÉS

A tervek szerint a TOP keretében a közösségfejlesztési folyamatokra általában 30–50 M Ft forrás nyerhető majd el (megyén-

A megjelent felhívásban és módosításaiban részletezett formában, eltérő határidőkkel, de általában májustól szeptember végéig lehet a TOP pályázatokat benyújtani – Pest megye és Budapest kivételével – 18 megye és a megyei jogú városok zömében. A megyei önkormányzatok koor-

ként 5–30 sikeres pályázat), amelyből legalább 3 éves közösségfejlesztő programok megvalósítására lesz lehetőség, várhatóan 2018 nyarától. A TOP-nyertesek számára előnyös és indokolt, hogy kötelező lesz a CSK-val való együttműködés!

Elvárásunk, hogy a **szakmai képzéseken** aktívan vegyenek részt a TOP-nyertesek, a kulturális intézmények és a települési vezetők, polgármesteri hivatali munkatársak, de a CSK által szakmai-módszertani szempontból is segített közösségfejlesztési folyamatok fenntartható-

hoz, pl. kiadványok, sajtókapcsolatok, képzések, tanulmányutak, jó példa mintaállítás, Községek Hete, kutatások stb. A lehetséges TOP-pályázók részére ajánlom, hogy törekedjenek az eredetiségre, a helyi hagyományhoz kötődő, de innovatív közösség- és szemléletformáló tevékenységek kezdeményezésére. Mindenképpen szoros együttműködésre törekszünk valamennyi pályázóval és partnereinkkel.

Alapvető célkitűzésünk, hogy a helyi kulturális intézmények felké-

szítése eredményes legyen működésük társadalmisítására, az aktív, cselekvő közösségek szolgálatára. Célunk az is, hogy megvalósuljon az országos kulturális intézményrendszer felkészítése a közösségfejlesztési folyamatok tartós támogatására, a közösségi kezdeményezések befogadására, a kulturális önkéntességi tevékenységek pártolására, valamint a projekt eredményeinek fenntartására.

Ez a közös feladatunk, ami nem kevés, de sikerességünk a nemzeti közjó része lesz.

ságának érdekében kiemelt feladatunk a TOP-nyertes településeken működő kulturális intézmények munkatársainak képzése is.

Külön most nem térek ki arra, hogy számos segítő, fejlesztő tevékenységet és módszert ajánlunk az együttműködés kialakításá-

LUKÁCS LÁSZLÓ (1963) projektmenedzser, az EFOP 1.3.1 kiemelt projekt vezetője. Népművelő-pedagógus szakon diplomázott Szegeden, továbbá szociálpedagógia-néprajz, kulturális menedzser képzésekben vett részt. 1992-től komplex kulturális intézményeket vezetett 2006-ig, majd alpolgármester Kiskunhalason, megyei közgyűlési tag 2010-ig, ezt követően országgyűlési képviselő, kulturális szakpolitikus 2014-ig. Klasztermenedzser, számos civil szervezet és közösségfejlesztő program vezetője, közhasznú kiadványok, újságok szerkesztője. Uniós projektek megvalósítójaként, valamint kulturális intézményvezetői, szakpolitikusként szerzett tapasztalatokkal elősegíti a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt teljesítését.

matos kíváncsiság, ki hogyan tevékenykedik a szakmán belül vagy éppen azon kívül.

Meggyőződésem, hogy a mi szakmánkban – a tágan értelmezett közösségi művelődésben – dolgozó elhivatott szakemberek bámulatos bűvészek! Bűvészek, mert a forráshiányt együttműködésekkel, önkéntesek bevonásával képesek befoltozni, s ezzel nemcsak a problémát oldják meg, hanem a meglepedettség csillámporával hintik be a közreműködőket. Lehet, hogy külső elvárás miatt, olykor-olykor kifejezetten kényszerhelyzetből, vagy az is lehet, hogy belülről fakadó hiányérzet mentén, de ezek a bűvészek folyamatosan innoválnak, s újabb és újabb variációkat találnak ki. Az együttműködés lehetősége, szükségessége pedig a szervezői munka minden pillanatában jelen van: fenntartóval, lakossággal, ci-

vil csoportokkal, vállalkozókkal, munkatársakkal.

Állandó változásban

A szakmánk ereje a rugalmasság, szimbolikus halála pedig a változatlanság. Ez utóbbinak bizonyosságára mindannyian ismerünk egy vagy több példát: gondoljunk csak arra, amikor egy mindig ugyanabban a formában megrendezett rendezvény felett mintha eljárt volna az idő, s elpártoltak mellőle a látogatók; vagy amikor egy-egy intézmény az újítások elmaradása miatt elavulttá lett, a benne dolgozó, azt vezető szakember pedig kiégett, s üresen konganak a termei. A változtatás képessége, az új nézőpontok keresése, a kitekintés, az egymástól tanulás és az önreflexió mind jó ellenszere a változatlanságnak.

A tanulásnak ma pedig számos variációja – nem pusztán formális képzés! – áll rendelkezésünkre, melyet egyre többen élünk meg szükség helyett lehetőségként. Szerencsére ez ma már nem annyira pénzkérdés, mint inkább szándék és a ráfordított idő függvénye. Elmeletünk képzésre, tréningre, tagjai lehetünk egy szakmai műhelynek, tájékozódhatunk az interneten, bekapcsolódhatunk egy e-tanfolyamba, módszertani kiadványokat, projektekből születő szakmai tartalmakat olvashatunk, és jól megvalósítható projektmintázatokat láthatunk szerte az országban.

A csoportos tanulás élménye

A Cselekvő közösségek projekt szakmai képzéseinek és tudásmegosztó alkalmainak tervezésekor és

Életkép egy ifjúsági tréningről. (Fotó: Nemzeti Művelődési Intézet)

Tessedik Sámuel Kollégium a Lakitelek Népfőiskolán (Fotó: NMI Művelődési Intézet)

megvalósítása során a fent vázolt tapasztalatoknak, a kurrens szakmai folyamatoknak, valamint a körvonalazódó igényeknek megfelelően néhány alapelvet fektettünk le. Az első ilyen alapelv a körülöttünk dübörgő új pedagógiai irányzat, melynek szellemében a képzés résztvevője nem egyszerűen reprodukál egy-egy információhalmazt, hanem maga alkotja meg – a maga számára szükséges és hasznos – tudását.

Ma egy jó képzésnek, tréningnek el kell mozdulnia az általánostól, s minden egyes résztvevő egyéni tudásszükségletét, ismeretanyag-igényét kell kielégítenie. Hiszen senki nem jár olyan pékségbe, ahol csak egyféle kenyér, kifli és zsömlé van. A ma embere szereti maga eldönteni, hogy éppen akkor mit szeretne fogyasztani – nincs ez másképp a tanulással sem. A gyakorló szakember elsősorban gyakorlatias tudásra vágyik, kíváncsi

arra, hogy „más hogyan csinálja”. Így az eredményes tanulás feltétele, hogy nemcsak egy statikus információhalmazt adjon át a tréner vagy a képző, hanem számos ponton lehetőséget kínáljon a tapasztalatok megosztására, összegzésére is. Az ismeretek sikeres elsajátításának – és interiorizálásának – feltétele az izgalmas témán túl egy jól képzett tréner, aki épít a résztvevők már meglévő ismereteire, tapasztalataira, a tanulás folyamatában tudatosított aktivitására. Ezáltal előtérbe kerül az egymástól tanulás, és a tréner felelőssége, hogy didaktikailag is megteremtse az új csoporttudás megkonstruálásának feltételeit.

Összegző tudás

Aki egyszer megtapasztalta azt a lelkesítő, motiváló folya-

matot, ahogy a sokszínű egyéni tudások mentén megvalósuló közös tanulási folyamat során egy új csoportminőség jön létre, már legkevésbé a frontális módszerekre vágyik. Sokkal inkább a sokféleségből kinyert összegző tudásra, ami alkalmazható, átítható ismerethalmaz a gyakorlati munkájába.

Amikor a projekt keretén belül szakmafejlesztési céllal egy képzés, szakmai műhely tartalmáról és oktatásmódszertanáról gondolkodunk, a fenti szempontok mérvadóak a tervezéstől a megvalósításig. Olyan tanulási környezetet igyekszünk teremteni a résztvevőknek, ami inspiráló számukra, megérinti, ösztönzi, tervezésre és cselekvésre készítet. Ehhez instant megoldások, szervezési módszerek kellene, amik nem tartalomfüggők, így minden résztvevő hazamenvén saját terü-

letén alkalmazhatja az elsajátított ismereteket.

Önfejlesztés

Az önfejlesztés, mint belső tanulási folyamat jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Ez a tanulási folyamat is elsősorban a kíváncsiságra épít, de ez esetben kiemelt jelentősége van az ön-reflexiónak: ilyenkor elsősorban magunkat vizsgáljuk – például az éppen lezajlott rendezvényt, vagy éppen egy minden évben ismételt programot formálunk újra és újra. Az önfejlesztésnek feltétele a kritikai érzék; az önvizsgálat és a változtatás iránti vágy mozgatja ezt a fajta tanulást. Megvalósítása valóban nem pénz és idő függvénye – ez szándék kérdése, na meg konstruktív önkritikus attitűdé.

Szakirodalom

Ha akár csak napi fél órát rá tudunk szánni bármilyen szakirodalom – legyen az szakcikk, szakmai folyóirat, tanulmány vagy

módszertani kötet – olvasására, az már jótékonyan hat a szakmai tudásunk frissen tartásra, a szakmai folyamatokkal való naprakészre. A Cselekvő közösségek projekten belül számos új szakmai tartalom születik, a projektzárásig többek között öt módszertani kézikönyv jelenik meg nyomtatott kötet formában, s ezek digitálisan már elérhetők, hozzáférhetők a cselekvokozossegek.hu oldalon. Az NMI Művelődési Intézet szerkesztésében emellett megjelenik a közösségi művelődés adaptálható jó gyakorlatinak országos példatára is.

Miért van szükség a látszólag „cél nélküli” rendszeres elmélyedésre a szakirodalomban? A szakmai tájékozódás e módja – még ha egyik-másik elmélettel nem is ért egyet az olvasó – mindenképpen új szempontokat, új nézőpontokat ad, s arra készíti, hogy a szakmát gyakorló végiggondolja saját tevékenységét.

A mi szakmánk – a közösségi művelődés – ritkán dokumentál, hiszen úgymond „gyakorlati szakemberek vagyunk”. Jóllehet az összegző munka elengedhetetlen, és amellett, hogy általa az adott

Tudástranszfer kínálatunkból:

A projekt keretében kifejlesztett kulturális közösségfejlesztő modelleket bemutató módszertani kiadványok:

- ✓ közösségfejlesztési folyamatok tervezése és megvalósítása, ehhez kapcsolódó fogalomtár,
- ✓ a közösségfejlesztői folyamatok eredményességének mérése, értékelése,
- ✓ kulturális intézményi önkéntesség,
- ✓ a mélyszegénység közösség általi enyhítése, romák bevonása,
- ✓ kulturális intézmények működésének társadalmiasítása

A kiadványok elektronikus változatban elérhetők a www.cselekvokozossegek.hu oldalon a Tudástár menüpont alatt.

Képzések a közösségfejlesztő folyamatok iránt érdeklődő kulturális vagy közigazgatásban dolgozó szakemberek számára:

„A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata” – kulturális szakemberek 660 órás továbbképzése 2018-ban valósul meg vidéki helyszíneken. Célja, hogy a résztvevőket támogassa a kulturális partnerséget, a közösségfejlesztést és a kulturális intézményeket célzó fejlesztési folyamatok generálásában, a társadalmiasított intézmé-

Életpé egy ifjúsági tréningről. (Fotó: Nemzeti Művelődési Intézet)

nyi modellek és az esélyegyenlőségi modellek alkalmazásában. A 2017-ben induló képzéseken három év alatt 420 fő részvétele biztosított.

„Közösségfejlesztő, településfejlesztő és kulturális intézmények társadalmiasítása” – a 6 órás képzés keretében a közigazgatási szakemberek ismerhetik meg a közösségfejlesztés alapértékeit és módszereit. Alkalmuk lesz jó gyakorlatokat megismerni a közművelődési intézmények, a könyvtárak és a múzeumok közösségi részvételen alapuló működtetésére, társadalmiasítására, partneri kapcsolatainak bővítésére nézve. A projekt időtartama alatt összesen 320 fő kapcsolódhat be a képzésekbe.

Látóutak, tanulmányutak:

2017 decembere és 2018 szeptembere között háromnapos tanulmányutak indulnak Magyarország konvergencia régióiba. A tanulmányutak során az adott térség mintaértékű közösségi művelődési tevékenységeire, valamint három térségi kulturális intézménynek - múzeum, könyvtár, közművelődési intézmény - együttműködéseire, jó gyakorlataira alapozva folynak koordinált szakmai programok.

szakmai folyamatot maradandóbbá, átadhatóvá tesszük, számos tapasztalattal ajándékozva meg azt, aki írásban és vizuálisan egyaránt gondosan dokumentálja a kezdeményezéseit, rendezvényeit, programjait. A dokumentálás révén az összegzés végzője (akár önállóan, akár csapatban végzi az összegzést) szempontokat választ, ami mentén bemutatja a prog-

és szupervízió szükségességével a legtöbbben tisztában vannak, mégsem fordítanak rá kellő figyelmet. Holott már egy rövid feljegyzés a tapasztalatokról, a szervezés közben megfogalmazott gondolatokról is segíti a jövőbeni munkát – akár egy, akár öt év után ezeknek a jegyzeteknek az összeolvasása mentén felismerések sokasága sorakozhat.

A szakirodalom olvasására bárhol találhatunk alkalmat...

ramját, megvizsgálja, elérte-e, és ha igen milyen mértékben érte el kitűzött céljait, adatokat hasonlít össze több év viszonylatában, számba veszi az együttműködések sikerességét, s a jövőbeli partneriségek lehetőségeit. Eközben összefüggések, folyamatok, beavatkozások, hatások rajzolódnak ki. Ezeknek a fontos tanulságoknak az elvesztését kockáztatja az, aki egyszerűen csak „túl van” egy rendezvényen, programon vagy szakmai folyamaton. A dokumentálás

Ehhez a sokszínű tudásmegszerzéshez kíván hozzájárulni a Cselekvő közösségek projekt – a projekt motorjaként működő közösségfejlesztő mentorhálózat tagjain kívül, akik már belépésükkel egy újfajta szakmaiságot sajátíthattak el, a kulturális szakma minden szereplője – ideértve a döntéshozásban részt vevőket is – profitálhat a szemléletváltás céljával megvalósuló tudásmegosztó alkalmak sokszínű palettájából.

CSÓKA ESZTER (1976) a Cselekvő közösségek projektben a képzések, szakmai műhelyek tartoznak hozzá a közösségi művelődés területén. Művelődésszervező, könyvtár, drámapedagógia BA, valamint pedagógiatanár MA szakon szerzett diplomát. Emellett tréner, szervezetfejlesztő, felnőttképzési konzulens. 2000 óta dolgozik közművelődési intézményekben tapasztalatait pályázatírás, projektmenedzsment, képzésszervezés, programstruktúrák kialakítása és fejlesztése területén szerezte. Szakterülete a legkisebbek művészeti nevelése és a születő családok kulturális szokásainak kialakításának kérdései, valamint az ehhez kapcsolódó szakmaközi párbeszéd megteremtése. Tíz éve aktív tagja civil szervezeteknek, közösségi kezdeményezéseknek: ötletgazda, programfelelős, elnökségi tag, közösségi alkotói projektek megálmodója.

Közösségek Hete

Ünnepeld a közösséged!

2017-ben először: Közösségek Hete

A közösségek helyi társadalmakat formáló, megtartó, fejlesztő erejére kívánta felhívni a figyelmet a Cselekvő közösségek projekt országos programsorozata, a Közösségek Hete. A nagyszabású, a közösségi létre érzékenyítő akcióhatet 2017. május 8. és 14. között hagyományteremtő céllal rendezte meg a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, az NMI Múvelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma.

A kezdeményezés a közösen gondolkodni tudó, egymás iránt nyitott, érzékeny társadalom eszményének középpontba állításával az aktív közösségi szerepvállalásra biztat. Az évente megrendezésre kerülő Közösségek Hete kiváló lehetőséget kínál arra, hogy a kulturális intézményrendszer ráirányítsa a figyelmet a közösségekben rejlő értékekre, az intézményekben működő közösségek tevékenységeire, a kialakult partnerségekre, az együttműködésben rejlő társadalomformáló hatásra.

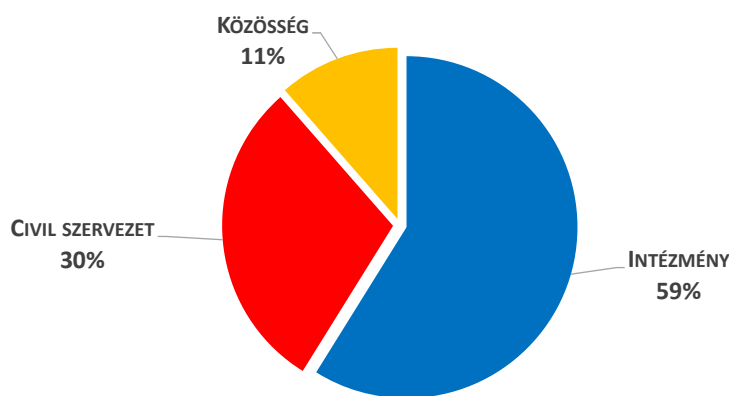
A konzorcium 2017 februárjában tette közzé felhívását az első Közösségek Hetéhez való csatla-

kozásra. A felhívással a konzorciumi tagok saját partneri köreibet – múzeumi, könyvtári, közművelődési, kulturális és civil szervezeteket – célozták meg, arra buzdítva a megszólítottakat, hogy juttassák el felhívást minél több csatornán keresztül az intézményükhöz bármilyen formában kötődő, és a településükön működő egyéb közösséghez, civil szervezetekhez is. Bátorítsák őket is a csatlakozásra, hiszen a megrendezett programok által lehetőséget kapnak a

szélesebb körű bemutatkozásra és tevékenységeik népszerűsítésére. Kapcsolódjanak be tevőlegesen is e programsorozatba, hiszen a rendezvény által képviselt értékek a kulturális intézményrendszer egésze számára kiemelten fontosak.

A jelentkezéseket 2017. április 25-ig fogadták a szervezők, s a programok, programgazdák, helyszínek között a kozossegeknete.hu honlap, valamint a facebook.com/kozossegeknete közösségi oldal mellett egy mobil applikáció segít

országot megmozgató eseménysorozat nyitánya: a helyszínválasztás szimbolikusan mondható: általa egyrészt a vidék Magyarországon folyó értékes közösségi kezdeményezésekre és gazdag kultúrára kívánták felhívni a figyelmet a szervezők. Másrészt példaértékű volt a baranyai település által az alkalomból szervezett, a kultúra és helyi értékek széles spektrumát bemutató, teljes hetet felölelő programsorozatában fellelhető szakterületi együttműködés és az újtó jelleg.

A minden tizedik magyar települést elérő kezdeményezés híven reprezentálta a hazai közösségei sokszínűségét, ötletességét és értékgazdagságát. A csatlakozó szervezetek számára a szervezők tematikus inspirációt is nyújtottak a felhívásban. A Közösségek Hete céljait szem előtt tartva összesen kilenc témaajánlást fogalmaztak meg a programgazdák számára: 1.

ségével is válogathattak az érdeklődők.

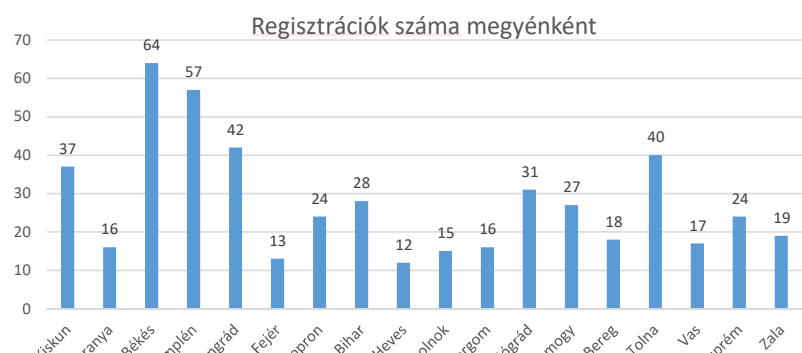
Intézmény, civil szervezet és közösség egyaránt csatlakozhatott a kezdeményezéshez. A rendezvénysorozatra minden olyan programmal lehetett jelentkezni, amely – képviselve a Közösségek Hete szellemiségét – felhívja a figyelmet a közösségi kezdeményezésekre, a közösségekben rejlő értékekre, az intézményekben és azokon kívül működő közösségek tevékenységeire és helyi társadalomformáló erejükre. Ennek köszönhetően a legkülönbözőbb csoportok vettek részt az országos eseményen: közművelődési, muzeális és könyvtári intézmények, az azokban működő vagy hozzájuk köthető baráti, amatőr művészeti, alkotó-, olvasó- és egyéb körök, továbbá hagyományörző csoportok, egyházi közösségek, civil és jótékonyági szervezetek, valamint sportklubok is bekapcsolódtak a Közösségek Hetebe.

A rendezvény indulásáig – bőven túlteljesítve az előzetesen elvárt számokat – 325 településről 545 szervezet és közösség regisztrált összesen 877 programmal, melyeket a hét folyamán 1382 programidőpontban kínáltak a látogatóknak, résztvevőknek.

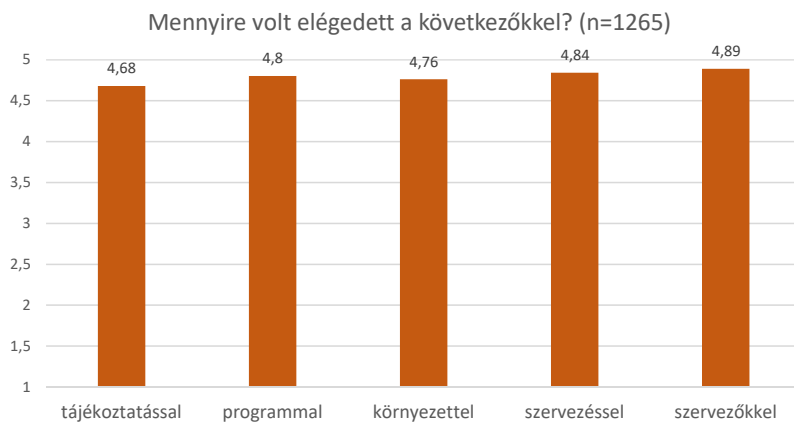
A regisztrálók túlnyomó többségét – 59%-át – az intézmények alkották, mellettük 30% civil szer-

vezet jelentkező programgazdának, a regisztrálók 11%-a pedig közösségként határozta meg magát (klubok, körök, informális társaságok). A legtöbb regisztráció (67) Békés megyéből érkezett, s kiemelkedően aktív volt Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Csongrád megye (57 illetve 42 regisztráló) is a Közösségek Heten.

Május 8-án Mágocson, a Tarnai Nándor Városi Könyvtár és Kulturális Intézményben volt az egész

Elégedettségi kérdőív felmérés eredményei

Látogatói elégedettségi kérdőív felmérés eredményei

Szakmai közösségek bemutatkozása; 2. „Kiváló közösségépítő” cím odaítélése és átadása; 3. Flash mob;

között szerepelt többek között szalonna-szépségverseny, közösségi és civil piknik, elszármazottak ta-

4. Gyertek hozzánk vendégségbe! – Bemutatkoznak az intézmények közösségei; 5. A kultúra csarnokai – nyílt nap; 6. Ilyenek voltunk, ilyenek vagyunk – közösségünk egykor és ma; 7. A hely, ahol itthon vagyunk – Helytörténeti séta; 8. Ünneplőben – Ünnepek a településen; 9. Kattanj a Közösségek Hetére! (e-kultúra programok).

Bár nem volt elvárás, hogy a csatlakozó közösségek besorolják a tevékenységüket, mégis a regisztrálók hetven százaléka élt a lehetőséggel, hogy a megadott témák közül válasszon. Az önállóan kitöltött keretek közt zajló programok

lálkozója, majális, tehetségkutató, mini filmfesztivál, tanösvény-avató,

falucsinosító akció, sőt, könyvborítóval pózoló kreatív fotózás is.

A rendezvény során, valamint utána érkezett visszajelzések és a kulturális közösségfejlesztő mentorok által készített helyi tudósítások alapján elmondható, hogy több helyen – különösen azokon a településeken, ahol a hét minden napjára szerveztek programokat – közösségfejlesztő folyamatokat generált a programsorozat. A programgazdák közül sokan továbbgondolták a Közösségek Hete üzenetét – így jöhettek létre olyan kezdeményezések, mint az Osztályközösségek Hete – és kifejezetten hagyományteremtő céllal szerveztek az alkalomra programokat.

A folytatás nem kérdéses – méltán remélhető, hogy a népszerű témahetek, tematikus programsorozatok között gyökeret ver a közösségekben rejlő erőt ünneplő Közösségek Hete. Jövőre, veletek, ugyanitt!

Az anyagot összeállította: Szabó Judit Nikoletta, NMI Művelődési Intézet / Cselekvő közösségek projekt marketing és kommunikációs csoportvezető. Köszönjük a Szabadtéri Néprajzi Múzeum projektkommunikációs csoportjának segítségét.

Elindult az országszerte csaknem 900 programmal zajló Községek Hete

Ünnepeld a közösséged!

„Együtt tenni, együtt lenni jó” — a fiatal mágocsi tehetségek műsorával és jövőtervező workshoppal indult útjára a Községek Hete országos program-sorozat, melyet idén rendeznek meg először, és így is csaknem 900 rendezvény között válogathatnak az érdeklődők. A 2017. május 8. és 14. között meghirdetett rendezvénysorozat olyan programoknak ad teret, amelyek kifejezik a közösségi összetartozást és a közösségben rejlő értékeket, valamint ráirányítják a figyelmet a helyi kezdeményezésekre. A Községek Hete központi gondolata a közösségi kezdeményezés népszerűsítése, a közösségek sokszínűségének bemutatása rávilágítva arra, hogy elmagányosodó társadalmunkban is mindenki találhat érdeklődésének, értékrendjének megfelelő csoportot, melynek teljes értékű tagja lehet.

Országos rendezvényt indított el Községek Hete elnevezéssel a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt keretében 2017. május 8-án Mágocson a Tarnai Nándor Városi Könyvtár és Kulturális Intézményben.

Intézmény, civil szervezet és közösség egyaránt csatlakozhatott a kezdeményezéshez. A rendezvénysorozatra minden olyan programmal lehetett jelentkezni, amely – képviselve a Községek Hete szellemiségét – felhívja

a figyelmet a közösségi kezdeményezésekre, a közösségekben rejlő értékekre, az intézményekben és azokon kívül működő közösségek tevékenységeire és helyi társadalomformáló erejükre. Ennek köszönhetően a legkülönbözőbb csoportok vesznek részt az országos eseményen: közművelődési, muzeális és könyvtári intézmények, az azokban működő vagy hozzájuk köthető baráti, amatőr művészeti, alkotó-, olvasó- és egyéb körök, továbbá hagyományörző csoportok, egyházi közösségek, civil és jótékonyági szervezetek, valamint sportklubok is bekapcsolódtak a Községek Hetebe.

A programsorozatot Kárpáti Árpád, az NMI Művelődési Intézet ügyvezető igazgatója nyitotta meg Mágocson, majd Dr. Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója, és Dr. Arapovics Mária, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Cselekvő közösségek projektért felelős szakmai vezetője mondott köszöntőt.

A mintegy hatszáz regisztráló összesen 877 különböző programmal jelentkezett az eseménysorozatra, az ország 325 pontjáról. Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Pest, Csongrád és Bács-Kiskun megyéből érkezett a legtöbb jelentkezés.

Miskolc, Budapest és Szekszárd készült a legtöbb programmal a rendezvénysorozatra. Miskolcon népművészeti ifjúsági tehetségkutató versenyt szerveznek „Dunán innen Tiszán túl” címmel, Orosházán négyezer darab monogramos téglát készítenek, amelyekből később egy mini középkori templomot fognak felépíteni, a Magyar

Nemzeti Galériában önkéntesek által ajánlott múzeumi útvonalakat látogathat végig az érdeklődő, a szentendrei Skanzen portáin néptánc- és énektanítás, játék- és népviseleti bemutató lesz. A Győr-Moson-Sopron megyei Écsen a betelepülőknek szervezik meg a „Gyüttmentek” bemutató estjét egy Ki Mit Tud? keretében, míg Mosonmagyaróváron vásári komédiával fűszerezett népi vásárt rendeznek.

Mágocson az ünnepélyes megnyitó alkalmával Kiss Ferenc Péter alpolgármester átadta a mágocsi Kiváló Községépítő címet, majd ezt követően a városban is folytatódott a Községek Hete: a helyi lakosok, önkéntesek, civil szervezeti- és intézményvezetők, valamint dolgozók ültek össze közös műhelymunkára.

A csaknem 900 programról a www.kozossegek hete.hu-n tájékozódhatnak bővebben az érdeklődők, ahol az eligazodást dátum és helyszín szerinti szűrés segíti. Emellett külön erre a kezdeményezésre interaktív okostelefonos alkalmazást is fejlesztettek (webes elérhetőség: <http://guideathand.com/hu/downloads/kozossegek-hete>) amely a rengeteg program közötti válogatáson túlmenően szórakoztató játékokkal igyekszik az emberekhez minél közelebb hozni a kezdeményezést. Az applikáció ráadásul offline-módban is használható. Számos színes programajánló található továbbá az esemény facebook oldalán is: www.facebook.com/kozossegek hete.

A rendezvény indulásáról tájékoztató sajtóközlemény (2017. május)

Közösségek Hete – Kaleidoszkóp

A rendezvénysorozat alatt országsszerte zajlottak színes, a helyi sajátosságokat felvillantó, szívmelengető programok – ezek a kezdeményezések önmagukban is értékesek, együtt szemlélve őket azonban kaleidoszkópszerű képet mutatnak, mely híven adja vissza a Közösségek Hete céljait, értelmét. A sok kis rész így szervesül össze kerek egészé.

Miskolc

Fotó: Osgyáni Gábor

A kama egy Miskolchoz köthető labdajáték – a helyieknek kedves sportnak általános iskolások részvételével május 10-én rendezett bajnokságot Miskolcon az Észak-Keleti Átjáró Kulturális és Tudományos Egyesület, mely

korábban nem kevés energiát fektetett a labdajáték kutatásába és a hagyomány újjáélesztésébe.

Edelény

Fotó: Osgyáni Gábor

Közösségi kertet gondoz a Pro Cserehát Egyesület Edelényben. A Pro lecsó elnevezésű program keretein belül megismerhették az érdeklődők azt a vegyszermentes technológiát, amelyet a földterületen a kerti növények termesztésére alkalmaznak. Az óvodások interaktív bemutatón ismerkedhettek meg a konyhaasztalra kerülő növények gondozásának folyamatával. A gyerekek magokat vetettek, és kipróbálhatták a palántázást is.

Felgyő

Fotó: Forgó Zsuzsa, IKSZT vezető

Felgyőn helytörténeti biciklitúrát szerveztek a Közösségek Hete-n a beszédes nevű „Szeretünk itt élni” program keretében. Az egész iskola részt vett a nem mindennapi eseményen!

A tabi művelődési házban színházterápiás workshoppal készült gyermekek és felnőttek számára a Kosztüm Egyesület vezetője, Kádár-Szigeti Annamária május 13-án. Mindkét foglalkozás izgalmas, kommunikációs készségeket és önismeretet fejlesztő, remek közösségi együttlét volt, melynek a folytatása sem kétséges!

Écs

Fotó: Zichy Éva

A Községek Hete program-sorozat keretében az écsi FÉSZEK Egyesület „Határjárás: gyere ve-lünk a horogba!” címmel helytör-téneti túrát szervezett. Többek között az egykori dézsmapince, Petkevár legendája és a Petrovicz család története szerepelt az expedi-ció állomásai között. A történe-seket egy helyi fiatal, Mogyoróssy Patrik dokumentálta, s a felvételek-ből készült film az őszi falunapon debütál.

Pilis

Fotó: Fészek Egyesület

Pilisen a Községek Hete egyik programja egy buborékfújó flash-mob volt: a piactéren május 11-én több mint 400 résztvevő – a Gubá-

nyi Károly Általános Iskola tanárai és diákjai, valamint a piacozó la-kosság – fújta felszabadultan a tū-nékeny színjátszó gömböket!

Fotó: Megyeriné Vudi Adrienn

Kiskörös

Fotó: Supka Éva

A Kiskörösi Közúti Szakgyűjte-mény a Községek Hete minden napjára szervezett tartalmas prog-ramokat, de a legnagyobb attrakció kétségkívül az úthenger-flashmob volt. Kiskörös gyönyörűen felújított főterén hat általános iskolai oszt-ály gyűlt össze, akik egy-egy óriás puzzle elemet hoztak magukkal. A darabokból egy hatalmas útheng-ert raktak össze, mely a múzeum kabalafigurája, Bitumen vezetésével a kigyózó-kanyargó gyerekso-rok előtt elhaladva „kiegyenesítet-te” azokat.

Bódvaszilás

Fotó: Hornyák Anett

Bódvaszilason is több prog-rammal ünnepelték a Községek Hetét: a rendhagyó faluséta egy boszorkányper rekonstruálására vállalkozott: jelesül Beke István özvegyének, László Dorottyanak

Fotó: Jozef Peniaško

a szilasi úriszék előtt 1736. októ-ber 12-én lefolytatott boszorkány-perét idézték meg a szervezők. A boszorkányperben elhangzott val-lomásokat a programhoz csatlako-zó csapatok Bódvaszilás nevezetes épületeiben találták meg logikai és tréfás ügyességi feladatok megol-dásáért cserébe.

Varsány

Varsány a Községek Hete minden napjára készült prog-ramokkal: többek között Értéktár-megnyitó, Varsány híres szülött-jeiről szóló előadás, konferencia a kulturális és hagyományos érté-kekről, és „Virágzó porták, virágzó

Fotó: Oravec Éva

kerékpártúrájához kapcsolódva szervezett a Községek Hete keretében egy látványos, szívmelengető akciót. A túra egyik állomásánál, a

Fotó: Teknős Dominik

met a barlangmoziban, birtokba vehették az új népi játszóteret, mesebarlangot és fűszerkertet. A helyi közösségek a program során nem csak szemlélői, de aktív részesei is lettek a közösségi tér alakításának, őshonos növényekkel, régi használati eszközökkel, bútorokkal egészítették ki a bemutató tereket!

Vásárosbéc

Fotó: Virágóra Alapítvány

közösségek” záróprogram várta az érdeklődőket. Május 11-én rendezték meg a Palóc mesék és dalok napját. Az óvodások és az iskolások megtekintették Margit néni babáit és meghallgatták Andris bácsi meséit – a gyerekek közül néhányan később színes ceruzát is ragadtak, s megrajzolták saját palóc babájukat.

Páskom legelőnél kerékpárformába rendeződtek a résztvevők, s a kerekeket alkotó emberek forogni kezdtek, így egy mozgásban lévő biciklit keltett életre a csapat! Az akciót a dejtári madármegfigyelőről öröközték meg a szervezők, majd Dejtár központjában is megismételték a kerékpáros flash mobot, amit a helyi lakosság meglepődve, de annál nagyobb örömmel fogadott!

Szedres

Fotó: Barteczka Mária

Szedresen a Könyvtári, Információs és Közösségi Hely szervezésében az elpusztított helyi zsidó közösség emlékét ápolva nyolcadikos tanulók tisztították meg a zsidó temetőt. Munkájuk végén zsidó szokás szerint elhelyezték a megemlékezés köveit.

Drégelypalánk

A drégelypalánki Sugárkankalin Turisztikai Egyesület Zöldutas

Egerszalók

Fotó: Márkus Attila

Egerszalók falunézó programján Tücsökbusszal barangolhattak be a település nevezetességeit, új közösségi tereit a résztvevők. A helytörténeti kirándulás során az Egerszalóki Tekergő Együttes zenével kísérte a programot. A Községek Hetén szervezett programok keretében próbálhatta ki a lakosság az április végén átadott Sáfránykert új közösségi tereit: megnézhatték a falu történetét bemutató 3D-s fil-

A kétszáz fős zselici zsáktelepülésen, Vásárosbécen a Baranya megyében elsőként indított Ifjúsági Értékőr Program olyan eredményeket hozott, melyek a Községek Hetére értek be: a település múltját kutató törekvésektől inspirálódva egy helyi civil szervezet, a Virágóra Alapítvány felvállalta, hogy Vásárosbéc negyedszázadra visszamenőleg legnagyobb rendezvényét megszervezze. 2017. május 13-án hagyományteremtő jelleggel tartotta a település a Falumajálissal egybekötött „Elszármozottak találkozója”, emellett felavatták Haynal Rudy ötvösművész alkotását, a helyi idős emberek emlékhelyét is.

Az anyagot összeállította: Szabó Judit Nikoletta, NMI Művelődési Intézet / Cselekvő közösségek projekt marketing és kommunikációs csoportvezető. Köszönjük a Szabadtéri Néprajzi Múzeum projekt-kommunikációs csoportjának segítségét.

Közösségi szeretetüzenetek

A Közösségek Hete játékosított gerillakampánya

Valakik várnak! Fontos vagy! Hozzánk tartozol! – 2017. április második felében ilyen, és ehhez hasonló biztató, motiváló üzenetek jelentek meg a Facebookon és az Instragrammon. Többségük valamilyen, közterületen hagyott jelet, feliratot vagy eseményt örökített meg: például aszfaltra krétával írtak, part menti homokba bottal karcoltak szívmengető szavakat szerte az országban. A furcsa „dilit” a Közösségek Hete kommunikációs stábjának kulisszái mögött csak „szeretetüzenet mozgalomként” tartották számon. Elindulása pedig nem a véletlen műve, hanem tervezett folyamat volt, s koordinálását, megvalósítását a konzorciumon belül az NMI Művelődési Intézet projektcapata vállalta magára.

A „szeretetüzenet” mozgalom tulajdonképpen a Közösségek Hétéhez kapcsolódó gerillamarketing kezdeményezés, mellyel a kommunikációs stáb azt szeretete volna elérni, hogy már a „közösségünep” kezdete előtt legyen körülötte egyfajta „zsongás”, különleges aura, mellyel közvetlenül szólíthatja

meg azokat, akikhez az üzenetet el akarja juttatni. Itt álljunk meg egy szóra: mit is jelent a gerillamarketing kifejezés?

A gerillamarketing olyan marketing megoldások gyűjtőneve, amelyek nem a szokványos módszereket alkalmazzák, innovatív ötleten alapulnak, meglepőek, és – többek között a költséghatékonyság érdekében – a lehető legpontosabban, közvetlenül célozzák meg a célcsoportot, akik nemegyszer maguk is közvetítői lesznek a kampány üzeneteinek. A gerillamarketing korántsem újszerű dolog: a kifejezést először Jay Conrad Le-

vison alkalmazta 1984-ben írott Guerrilla Marketing című könyvében. Levison alacsony költségvetésű, nem konvencionális marketing-tevékenységet (főleg promóciót) értett alatta. A gerillamarketing megvalósulási formái közé tartoznak többek között az internetes víruskampányok, a környezetbe épülő, de a tekintet vonzó ambient reklámok, a frappáns csomagolások, vagy éppen a köztéri akciók, flashmobok. A gerillamarketing ma már korántsem kis cégek külön marketingstratégiája, hanem a mainstream marketing része. A módszer használata kiválóan bele-

illet a Cselekvő közösségek projekt egészét átszövő játékosítási törekvések sorába – hiszen a gerillamarketing bizonyos szempontból nem más, mint játékosított, interaktív reklám.

A szeretetüzenet mozgalom kampány alapötletét Lackfi János költő, író, műfordító egy megvalósult víruskampánya, a *BKV-hajú lány* adta. A Facebookon egy fiatal fiú keresett egy buszon látott lányt, akibe első látásra beleszeretett. A fiú lenyomatokat hagyott a városban szerelmes üzenetekkel, ezeket osztották az internetezők saját közösségi oldalukon, míg a történet végén kiderült, hogy a fiú egy Lackfi János novellának a hőse (a novellát tartalmazó kötet pedig akkoriban került a boltokba – <https://www.facebook.com/bkvhajulany>).

A Közösségek Hete Facebook-gerillakampány alap gondolata, hogy a közösséghez tartozás pozitív, megerősítő üzeneteket képes közvetíteni a közösség tagjainak – ezek a „szeretetüzenetek” ugyan többnyire nincsenek kimondva, de

hozzájárulnak az egyén mentális egészségéhez. A gerillakampány – egy pozitív érzelmi aura közvetítésével – kimondja, láthatóvá teszi és a nagyobb közösség felé is közvetíti ezeket az üzeneteket.

Hogy mi az az üzenet, amit – a Közösségek Hete programsorozattal együtt – el szerettünk volna juttatni az emberekhez? Az, hogy közösségben élni, lenni, tenni jó!

Ehhez az NMI Művelődési Intézet kreatív stábjának nem tett más, mint „lefordította”, szavakba öntötte azokat a legfontosabb pozitív üzeneteket, amiket a közösség az egyes tagjai felé kommunikál. Az üzeneteket első körben brainstorming keretében vetették papírra – a dolgot nehezítette, hogy rengeteg gondolat fogalmazódott meg a témában. A sok pozitív üzenet közül végül a stáb kiválasztott hetet, melyeket a csapat tagjai kommunikációs szempontból különösen fontosnak ítélték.

1. **Nem vagy egyedül!**
2. **Hiányzol, ha nem vagy itt!**
3. **Valakik várnak!**

4. **Fontos vagy!**

5. **Értékes vagy!**

6. **Lehetsz önmagad!**

/ **Légy önmagad!**

7. **Hozzánk tartozol!**

Az üzenetek tolmácsolásához olyan közösségi „beépített” embereket kerestek, akik maguk is egy aktív közösség tagjai. Kézenfekvő gondolatként adódott, hogy ezeket a „véleményvezéreket” részben a Cselekvő közösségek projekt motorjaként szolgáló közösségfejlesztő mentorhálózat tagjai közül, illetve részben a mentorok közbenjárásával válasszák ki.

A játékosított kampányra való érzékenyítés keretében a leendő mentorok szakmai felkészítése, a közösségfejlesztő mentor képzés szolgált Esztergomban – az érzékenyítő foglalkozás a képzés rendezvényszervezés témablokkjában, a Közösségek Hete kezdeményezést ismertető előadáshoz szorosan kapcsolódva kapott helyet.

Tréneri tapasztalataimmal jómagam végezhettem a mentorok érzékenyítését és felkészítését a

folyamatra. Kihívás és egyben inspiráló feladat volt Y-generációként a feketeöves közösségfejlesztőknek, népművelőknek, kulturális intézmény vezetésben több évtizedes tapasztalattal rendelkező szakembereknek bemutatni a kampány folyamatát, elemeit és a lehetséges kimeneteleit. A kezdeti nehézségek és a digitális szakadék áthidalása után azonban befogadásra talált

a még csak ötlet szintjén létező kampány. Meghajtom a fejem a mentoraink előtt, hiszen mindent megtettek azért, hogy ez a kezdeményezés megvalósuljon. Többen a kampány alatt találkoztak először a *hashtag* fogalmával, avagy a socialmedia adta lehetőségekkel. Azt gondolom, nagy lépés volt ez a számukra, egy új, eddig ismeretlen világgal kellett megismerkedni-

ük. Mondhatom talán azt is, hogy ez egy pilot program volt. Kíváncsi voltam, hogy rá lehet-e venni közel 20 embert ilyen örültségre, hogy képeket, videókat készítsen, és azt posztolja a Facebookon egy előre meghatározott időpontban. A kampány azt gondolom, sikeres volt – s hogy miért? Nem, nem a like-ok száma, s miatt nem is az elért felhasználók száma miatt, hanem azért, mert valóban cselekvő, alkotó, közösségeket katalizáló alkotások születtek, s az üzenethagyók valóban szeretetüzeneteket kaptak vissza az üzeneteket megtalálóktól.

A kiválasztott üzeneteket formabontó, kreatív keretek között országsszerte több közösségi ember tolmácsolta aztán saját Facebook-oldalán (s ahhoz kapcsolódóan az Instragrammon); többnyire selfie (önarckép), illetve a nap történéseit dokumentáló fotó vagy videó formájában. Az üzenetek

ugyanabban a sorrendben, ugyanazon hashtagekkel (címkékkel – pl. #jeletkaptam, #üzenet, #valamikészül) jelentek meg a véleményvezérek személyes oldalain, ahonnan a közösség tagjai, valamint a spontán követők továbboszthatták őket. (Aki nem tudná, mit jelent a hashtag kifejezés: a szó a közösségi oldalakon # jellel kezdődő címkét fed. Ezekre a címkékre kattintva az egyazon témájú – azonos címkével ellátott – posztokat lehet leválogatni az adott oldalon. Tehát, aki kíváncsiságból rákattintott például a #jeletkaptam hashtagre, több tucat – és egyre gyarapodó számú – szeretetüzenet-posztot olvashatott el.) Az utolsó üzenet – Hozzánk tartozol! – volt a csúcsa, a kulcsüzenete a felépített gondolati ívnek: ezt a véleményvezér és a közösség egyszerre posztolta, egyszerismind leleplezve a szeretetü-

zenet-folyam célját (a Közösségek Hete népszerűsítését).

Az üzenetek lényegi elemének szánta a stáb, hogy valamilyen – természetesen múlandó – nyomot hagyjon a környezetén (pl. krétarajz, molinó, matrica...), így létrehozásuk valójában – ideális esetben – már önmagában közösségi vállalkozás, nem egyszemélyes feladat!

A küldetést a „beépített emberek” figyelemre méltó kreativitással vitték véghez: az elején a posztok alá írt megjegyzésekből az elvárt derűs értetlenség sugárzott, s az idő előrehaladtával egyre gyarapodtak a kíváncsiskodók. Az áttörés – a várt viralitás felé – az ötödik szeretetüzenetnél következett be, amikor nem beavatott személyek is csatlakoztak a mozgalomhoz (az ő kezdeményezésüket azonban nem tudta nyomon

követni a kommunikációs csapat). Végül a hetedik szeretetüzenet alatt fedték fel a titkot a beépített posztolók:

„Tettestársaimmal országszerte az elmúlt hetekben azon dolgoztunk, hogy minél több emberhez eljussanak azok a szeretetüzenetek, amik akkor érvényesek igazán, ha közösségben élünk, ahol lehetünk önmagunk, ahol vannak, akik várnak ránk, akiknek hiányzunk, fontosak, értékesek vagyunk. Célunk az volt ezzel az érzékenyítő facebook kampánnyal, hogy felhívjuk a figyelmet arra, hogy a közösség érték, közösségben élni, tenni jó! Ünnepeljük együtt a közösségeinket!”

„Hogy miért került az üzenőfalamra az utóbbi hetekben ez a sok pozitív fénykép? Mert tudatni akartam Veletek és a rejtett üzenetekre bukkanókkal, hogy Mindannyian értékesek és fontosak (vagy-

tok)! No meg persze azt, hogy tartozni valahova, közösségben lenni és tenni magunkért és másokért jó dolog! Mindezt május 8-14-ig egy héten át fogjuk ünnepelni, tarts Te is velünk!”

lenlétéről az intézményekben kihe-lyezett felhívások tájékoztattak. Az egyedi szórólapok az internetről le-tölthetőek és egyszerű fénymással sokszorosíthatóak voltak. A kö-zösségi oldalakon ugyan megjelent

is – mivel legtöbbször a Közösségek Hete lebonyolításában is érintve voltak, ők sokkal hatékonyabban dolgoztak. A rendezvénynek pedig kifejezetten jót tett a szeretetüze-net kampány által köré vont po-

A szeretetüzenet mozgalmat a kampány két további pillére is támogatta: az ún. emberlánc-játék és a Közösségek Hete Facebook-oldalán folytatott aktív kommunikáció.

Ezek közül az emberlánc-játék indult kifejezetten játékosítási céllal. A Közösségek Hete szimbólumrendszerét megjelenítve egymásba kapcsolódó papírember-girlandokat – „papírközösségeket” – rejtettek el kulturális és közösségi intézményekben a projektstáb tagjai és önkéntes segítők, arra buzdítva a lakosságot, hogy találják meg őket, örökítsék meg magukat velük, majd #emberlanc hashtaggel ellátva posztolják ki a képet a közösségi oldalukon. A dekorációs célra is felhasználható girlandokon a szeretetüzenetek mellett a Közösségek Hete Facebook-oldalára és weboldalára mutató linkek is szerepeltek a rendezvény dátumával ellátva. Az interaktív szórólapoként is funkcionáló girlandok je-

néhány, az emberláncot tartalmazó szórólap instrukcióit követő hashtaget selfie, de ezek száma elenyésző volt, így a színezhető, kiszabható emberlánc-girlandos szórólap kézműves foglalkozásokon hasznosulva nyert új értelmet.

A játékosított kampány tanulságait a Közösségek Hete eseményeit követően szűrte le a kommunikációs csapat. A visszajelzések világossá tették, hogy a kampányba való bevonódás már önmagában közösségfejlesztő élmény volt a résztvevők és az őket körülvevők számára, emellett a véleményvezérek mélyebben sajátították el a Közösségek Hete szellemiségét

zítív aura: a publikált, sokak által kedvelt üzenetek a kampány zárása után is kiváló hivatkozási alapként szolgáltak a programsorozat célrendszerének bemutatásához.

A Cselekvő közösségek kommunikációs stábja igazi jutalomjátékként élte meg a gerillázást, s a szokott eszköztáron kívül eső módszerek alkalmazása nyitottabbá tette a csapat tagjait az innovatív megoldások keresésére. Összességében a szeretetüzenet mozgalom nemcsak mentális megerősítést hozott, hanem komoly szakmai többletet is nyújtott mind a benne részt vevők, mind a követők, mind pedig a rendezvény egésze számára.

HOLCZER MÓNICA tréner, ifjúságsegítő, magyar alapszakos bölcsész. A Cselekvő közösségek projektben a közösségi művelődési szakterületen a koordinációs csoport munkatársa az NMI Művelődési Intézet alkalmazásában. Több hazai és nemzetközi mobilitást elősegítő programban vett részt facilitátorként, mentorként, szervezőként. A hollandiai Don Bosco Ifjúsági Házban végzett egyéves önkéntes szolgálatot. A magyar ifjúságügy nonformális módszereit gyűjtötte csokorba az Ifjúságügy – Módszertár című kiadványban, továbbá az Ifjúságszakmai Kalendárium egyik megálmodója. Több hazai civil hálózat, kezdeményezés aktív tagja, projektek katalizátora, ötletgazdája.

„Egy hét, ami rólunk szól”

A Községek Hete Bakonybélben

Bakonybél nemcsak az teszi különlegesen vonzó, élhető helyé, hogy kivételesen szép természeti környezet övezi a falut, nagyon vendégszeretőek és szívélyesek az emberek, hanem az is, hogy érezni, milyen igényes szakmaisággal, erős közösségi összefogással dolgoznak a település fejlesztéséért. Ebben a munkában kiemelkedő szerepet játszik Felföldi Andrea, a település önkormányzatának kulturális szervező munkatársa. Vele beszélgettünk a Községek Hete sikeres bakonybéli programjai kapcsán.

Baloghné Uracs Marianna: Gyakran találkozom veled különböző szakmai programokon, ahol úgy tűnik nekem, mindent tudsz a településről és a környezetéről. Mesélnél egy kicsit a településről és, hogy te hogy kapcsolódsz Bakonybélhez?

Felföldi Andrea: Bakonybél alig 1200 lelkes falu Veszprém megyében, a Magas-Bakony „belében”, a hegység közepén megbúvó medencében. Nincs is egyebe, mint a gyönyörű táj, az erdei környezet és a fa, amire évszázadok óta megélhetése és élete épül. A favágás, az

állattartás, a pásztorkodás és nem utolsósorban a faszerszámkésztés és kereskedés biztosította a családok számára a jövedelmet.

Múltja a bencés monostorhoz kötődik, immáron ezer éve – 2018-ban fogjuk ünnepelni a rend bakonybéli megtelepedésének milenniumát. A rendnek és az általuk képviselt keresztény szellemiségnek köszönhetjük hagyományaink számos elemét, szentjeinket: Güntert, Gellértet, Mauríciust; és műemlékeinket: a templomot,

a monostort, a Szent-kút kápolnát. Én „gyütt-maradt” vagyok itt, több mint húsz éve költöztünk ide a fővárosból a férjemmel. Bakonybél így nekem mást ad, mint az itt születetteknek – nekem választott életterem, és hálás vagyok érte, hogy befogadtak.

Amikor rácsodálkozhatunk arra, ami körülvesz

B. U. M.: *Miért csatlakoztatok a Községek Hete felhívásához?*

F. A.: Amikor elolvastam a Községek Hete szó felhívást, nem egy csoport, hanem a faluközösség jutott eszembe. A „hétről” pedig a hét minden napja. Egy hét, ami rólunk, a faluról, a lakóiról, az értékeiről szól, amit magunknak, a magunk örömeire és büszkeségére szervezünk. Egy szokványos munkahét, amit ünnepként élhetünk meg, mert azzá tesszük magunknak. Amikor rácsodálkozhatunk arra, ami körülvesz, ami a miénk, és észre sem vesszük, mekkora kincs, mert számunkra megszokott és természetes.

Azt gondolom, minden településnek megvannak a maguk értékei, csak meg kell fogalmazni, számba kell venni, hangsúlyozni és válogatni, aztán fölhívni rá a figyelmet. Megkeresni az együttműködő partnereket, elmondani, hogy mit akarunk miért és hogyan, felkérni őket, időpontokat egyeztetni. Ez történt Bakonybélben is, aztán jöhetett az apró munka, a feltételek megteremtése, a szervezés, a plakátolás és a többi. Volt még egy fontos szempont: ne kerüljön sokba (lehetőleg semmibe), mert a felhívás konkrét anyagi támogatást nem tudott adni, ők magát az összefogást és az egész rendezvény kommunikációját biztosították.

B. U. M.: *Milyen értékeket tudtatok ebben a programsorozatban megmutatni?*

F. A.: Elsődleges érték az, amit a falu hozott létre magának: a kul-

turális egyesület, a tájház, a könyvtár, a közadakozásból kialakított magnólia-liget, a nyugdíjas klub, a kórus, a sportkörök és más helyi kezdeményezések. Vannak értékek, amiket készen kaptunk, mint a SZOT üdülőből lett Bakony Hotel, a Bakonyi Erdők Háza, a Pannon Csillagda, de a falu életének részévé váltak. Érték a természet, ami körülvesz, a család, az utcabeliek közössége. Ebből indultunk ki és ebből kerekítettünk programot.

Minden programnak lett valamilyen folytatása

B. U. M.: *Milyen programokra került sor, és kikkel tudtatok együttműködni, mesélnél erről?*

F. A.: Minden megkeresett partner azonnal vállalta a közreműködést, senkit nem kellett győz-

ködni. Sőt az is kiderült, hogy többükben megfogalmazódott az igény, hogy közelítsen a faluhoz, csak nem találta eddig a módját. A Bakony Hotel vezetője például a hajdani üdülő dolgozóitól remélt történeteket, fotókat saját történetének feldolgozásához. Azt is szeretne volna elérni, hogy a lakosság

ne „idegen testként” tekintsen erre a vállalkozásra, hanem merjenek az emberek bemenni, körülnézni, részt venni az általuk szervezett programokon, vagy csak ebédelni az étteremben. A Szent Mauríciusz Kórus szívesen bemutatta volna, hogy nemcsak egyházi kórusként, hanem igazi közösségként tartoznak össze, akik szívesen látják a nem vallási kötődésű falubelieket is kórustagként. A Községek Héttével létrejött a kontaktus. S ami még érdekesebb, hogy szinte minden programnak lett valamilyen folytatása.

A könyvtár által szervezett dokumentumfilm klub (Kinedok) nézőközönsége például azóta megduplázódott. Az *Emlék-Érték-Mentő* program alkalmával felajánlott tárgyakból később, a Múzeumok éjszakáján megnyitottuk az 1950-es, 60-as évek konyhájának, falvédőinek, kézimunkáinak kiállítását a Tájházban. A magnólia-liget avatásának ötletéből született, hogy ezen a közösség által létrehozott területen állítsunk emléket a falujeles polgárainak, elsőként a falualapítónak és a három díszpolgárnak.

Nekem szívügyem az erdő. Csodaként élek meg minden madárda-

los reggelt, személyes ajándékként minden útmentén növő virágot, áldásnak érzek minden erdőben töltött órát. Aki ebbe a környezetbe született bele, máshogy van ezzel, neki munkahelye az erdő, hétköznapi módon vagy érdektelenül él ebben a varázslatos környezetben. Ezért körvonalazódott bennem a „*Szomszédom a természet*” program. Olyan túrára akartam volna elcsábítani a családokat, ahol le lehet guggolni a hangyaboly mellé, rácsodálkozni a moha sokféleségére, elhasalni a tavaszi réten, élvezni a barlang hűvösét, közben csöpögtetni a rengeteg izgalmas történetet, amiről a természet mesél. Tanulni egyszerű játékokat, amit az

erdő kínál és a családi együttlét örömeivel fűszerezni. Azért a feltételes mód, mert ezt a szombatot elmosta az eső. Hárman indultunk tántoríthatatlanul esőkabátban útnak, s egyik társunkat, aki itt töltötte egész életét, olyan vidékre vezettük, ahol még sosem járt. Az erdő az áprilisi fagyos hó okozta sebeit mutatta. Ez a túratárs később összetoborozta családját és néhány ismerőst, visszatért a forráshoz, és együtt megszabadították a kutat a letört fáktól, ágaktól.

A természet megismerésének része volt az a beszélgetés is, amit az Erdők Házában tartott a természetvédelmi örünk a Bakony különleges értékeiről, a természetvédelem ma elfogadott elveiről, a vadászat szükségességéről. A meglepően nagyszámú közönség érdeklődése bizonyította, hogy aktuális témára tapintottunk rá.

Partnereink megérdemlik, hogy felsoroljuk őket: Bakonybél Önkormányzatán kívül támogatónk volt a Guzmics Izidor Kulturális és Idegenforgalmi Egyesület, a Borostyán Nyugdíjas klub, a bakonybéli virágosítók közössége, a községi könyvtár, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park – Bakonyi Erdők Háza, a Pannon Csillagda, a Bakony Hotel, a Szent Mauríciusz Kórus, a Szent

Mauríciusz Monostor. Továbbá számos magánszemély, akik kézműves foglalkozással, emléktábla-készítéssel, faültetéssel, szállítással, fűnyírással, süteménysütéssel, ezer apró munkával segítettek.

Érték és élmény

B. U. M.: Nagyon gazdag volt a programkínálat.

F. A.: A Községek Hete programsorozatban hét nap alatt tíz rendezvényt bonyolítottunk le. Kérdés lehet, nem volt-e túl sok, túl tömény. Azt gondolom, sokféleségében – aki akarta – megtalálta azt, ami számára érdekes volt. Mennyire formálta a faluközösséget? Aki csak elolvasta a programot, elgondolkodhatott az őt körülvevő értékekről. Aki pedig részt vett benne, értéket és élményt kapott.

B. U. M.: Nálatok mindig történik valami a településen: közösségi alkalmak, rendezvények. *Kapunk hírt róla újságotokból, a Bakonybéli Hírmondóból is, amely rendszeresen tudósít a helyi eseményekről. Az is látszik, hogy mennyire tudatosan építitek fel ezek tartalmát, segítve a helyi értékek bemutatását és a turisztikai kínálat gazdagítását. Ezzel hozzájárultok a helyi gazdaságfejlesztéshez is.*

F. A.: Évente átlagosan 20-25 eseményünk van. Bakonybélben a megélhetés alapját az idegenforgalom adja. Az utóbbi két évtized bebizonyította, hogy a vendéget nem elég idehívni, de itt is kell tartani, sőt visszavárni. Ebből él a család, a vendéglő, ettől bőségesebb a választék a boltban, az idegenforgalmi adóból jut pénz az útfelújításra, településszépítésre, új munkahely teremtésére. A vendég érdekében

fel kell tárni és be kell mutatni a környezetben, a településben és az itt lakókban rejlő értékeket, és be kell fektetni a rendezvényekbe, amik egyben a lakosságot is szolgálják. Ezt a szemléletet elsőként a Guzmics Izidor Kulturális és Idegenforgalmi Egyesület vállalta fel, majd vele együttműködve az önkormányzat is, „a faluért, a közösségért, a vendégekért”.

Színvonalat azonban csak szakértelemmel és jó szervezéssel lehet biztosítani. Hadd mondjak erre egy példát, ami egyébként a Községek Hetének is része volt.

Közösségi összefogással

Bakonybél belterületi árvízvédelmi munkálatai nyomán, a patakmeder és a főút között létrejött egy szélesebb plató. Nem akartuk,

hogy a gaz uralja a faluba vezető utat és, hogy ilyen legyen az első benyomás. A fásítás a faluvégen lakók ötlete volt, és a Guzmics Egyesület elnöke javasolta, hogy ültessünk oda magnólia fákat, amik virágpompával fogadják az érkezőt, amikor az erdő még nem borult lombba. A helyi újságban hirdettük az ötletet, adományozásra buzdítva az itt élőket. 500-2000 forintos lakossági hozzájárulásból, valamint az önkormányzat és a kulturális egyesület kiegészítő támogatásából tavaly ősszel 18 fát ültettünk el a helyiek segítségével. Igazi közösségi megmozdulás volt. Az erdészet ígért farönk asztalt és padokat, így a ligetből jól haladtunk a pihenőpark gondolata felé. Innen már csak egy lépés volt az ötlet: ha ezt a közösség teremtette a maga örömeire, legyen a közösségért cselekvő hajdani „nagyok” és a díszpolgárok emlékkertje. Felajánlásból szereztünk tájba illő sziklákat, amelyeken az emléktáblákat el tudtuk helyezni. A Közösségek Hetének ünnepélyes záróakkordja-

ként avattuk fel és adtuk át a ligetet a lakosságnak azzal, hogy szeretnénk apránként mind a fákat, mind az emléktáblák sorát bővíteni, sétányt kialakítani, a Bakonyban őshonos növényekkel virágos kertet teremteni. Azóta újabb felajánlások és adományok érkeztek. Ehhez a megmozduláshoz kellett egy ember, akiben a falubeliek megbíztak,

aki összegyűjtötte a felajánlásokat, aki kapcsolat volt az önkormányzat, az egyesület és a lakosság között – nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy ez a szerep nekem jutott.

Másik hasonló esetet is mondhatok. Úgy 40-50 évvel ezelőtt volt a falunak egy igazi „szívvel-lélelkel” szolgáló körzeti orvosa. Éjjel-nappal a betegek rendelkezésére állt, felesége színjátszó kört működtetett, mindenki szerette és tisztelte őket. Sírjukat „megdolgozta” az idő, a friss virágok ellenére is elhanyagoltnak tűnt. Többen is megkerestek, hogy a *liget*-hez hasonlóan, nem lehetne-e közadakozásból felújítani. Megszerveztük, mára együtt van az a pénz, amiből a renoválást elkezdhetjük, a hiányzó részt az önkormányzat hozzáteszi. Úgy gondolom, mindkettő jó példa a közösségi összefogás szervezésére.

Úgy vélem, a Közösségek Hete program sikerének – és remélhetőleg folytatásának is – a sokéves, jól szervezett együttműködés, összefogás a titka, amelynek nagy örömmre én is segítője lehetek.

FELFÖLDI ANDREA a Kossuth Lajos Tudományegyetem történelem-népművelés szakán végzett, majd Szombathelyen, a Megyei Művelődési Központban kezdte meg szakmai pályafutását. Csaknem húsz évig a Budapesti Történelmi Múzeum közművelődési osztályán dolgozott, majd 1996-ban költözött Bakonybélbe. Nagy vágya volt a tájház felújítása és újranyitása, ami 2002-ben sokak összefogásával sikerült is. Könyvtárosként ismerte meg a falu lakosságát, és a Guzmics Izidor Kulturális és Idegenforgalmi Egyesület munkáját segítette. Négy éve vesz részt a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban. 2014 óta Bakonybél Önkormányzata képviselő-testületének tagja.

BALOGHNÉ URACS MARIANNA 30 éve dolgozik a közművelődésben, ebből 24 évet Pápán, a Jókai Mór Művelődési Központban töltött művelődésszervezőként, szakmai csoportvezetőként, majd igazgatóként. Szakmai munkája során legszívesebben színházi előadások szervezésével, a színházi nevelés és a drámapedagógia lehetőségeivel foglalkozott. Részt vett a Pápai járás szervezeteit összefogó Civil Háló Szövetség, valamint egy civil információs iroda létrehozásában és működtetésében, pályázatok elkészítésében és megvalósításában. Jelenleg a Pápai Művelődéstörténelmi Társaság elnökeként is tevékenykedik, segítve a járás településeinek értéktartását, értékalapú együttműködéseit. 2015 januárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodájában dolgozott területi koordinátorként, majd 2017 januárja óta az NMI Művelődési Intézet Nkft. Észak-Dunántúli Központ vezetője.

Mezítláb a piacon

Pár évvel ezelőtt néhány lelkes lokálpatrióta összefogott, s a közösség igényeit felmérve és arra reagálva egy helyi termelői piacot indított Badacsonytördemicen. A Herczeg Ferenc Strand melletti sétányon található Lábdi Piac, a badacsonyi régió első öko és biopiaca harmadik szezonját egy olyan mezítlábos ösvény megnyitásával kezdte, amelyet a Közösségek Hete keretében, a piac szervezői és az árusok soraiból verbuválódott, mintegy tucat önkéntes épített.

A rendezvénysorozathoz való kapcsolódás nem is volt kétséges, hiszen Pákay Viktória, a piac szervező csapat egyik oszlopos tagja, a Cselekvő közösségek projekt Szabadtéri Néprajzi Múzeum kommunikációs munkatársaként – egyben a Közösségek Hete egyik felelőseként –, saját közösségét szívvel-lélekkel motiválta a csatlakozásra.

Szabó Judit Nikolett: *Hogyan kezdődött a Lábdi Piac története?*

Pákay Viktória: Alapvetően egy közös gondolkodással kezdődött a történet. 2012-ben indítottunk el Badacsonytördemicen egy szakmai műhelysorozatot azzal a céllal, hogy a régióban tevékenykedő gazdák, kis- és őstermelők új

Fotó: Bege Nóra

módszereket ismerhessenek meg, ötleteket kapjanak, hogyan lehet például bio gazdálkodást folytatni. A fenntartható mezőgazdaság gondolatát szerettük volna meghonosítani két-három napos szakmai műhelyekkel, helyi és vendég előadók meghívásával. A terítéken olyan témák szerepeltek, mint a biogazdálkodás, a fenntartható fejlődés, a termények tárolása, feldolgozása, tartósítása, őshonos tájfajták, a magfogás vagy az olyan kísérleti irányok, mint az aquapónia. Ennek kapcsán kerültünk kapcsolatba többek között Harmathy Ildikóval, a káptalantóti Liliomkert piac vezetőjével, vagy Szabadkai Andreával, a Kislépték Egyesülettől. Ők

tartottak előadást arról, hogyan működik egy termelői piac, miért jó és hogyan lehet egy ilyen létrehozni. A szakmai műhelyen hallottak bogarat ültettek a fülünkbe, és a résztvevők körében megfogalmazódott, hogy Badacsonytördemicen is működhetne egy termelői piac, s kezdetét vette egyfajta közösségi tervezés a cél érdekében.

Sz. J. N.: *Hogyan léptetek a tettek mezejére?*

P. V.: Tulajdonképpen nagy szerencsénk volt, mert 2015-ben az akkori NAKVI kiírt egy pályázatot – *Szelíd térségfejlesztési modellek a gyakorlatban* címmel –, melyen sikerült megnyernünk. Mi, akik ezt a piacot megálmodtuk, egy informális társaság vagyunk, s e mögé a spontán szerveződés mögé állt be egy helyi vállalkozás, de már folyamatban van a nonprofit szervezeté alakulás is. Az elnyert forrásból létrehoztunk egy termelői központot és egy kapcsolódó termelői piacot itt, Badacsonylábdihegyen. Ez lett a Lábdi Piac, ahol a helyi, a környező településeken és a régióban gazdálkodó ős- és kistermelők minimális költségek mellett, számos szolgáltatás igénybe vételének lehetőségeivel árulhatják portékáikat: zöldséget, gyümölcsöt, natúr-

kozmetikumokat, lekvárokat, szörpöket, péksüteményeket, sajtokat, füstölt árut, kézműves termékeket és még sok mást. A cél a piac létrehozásával és működtetésével nem a nyereség, hanem sokkal inkább egyfajta szellemiség, a fenntarthatóság gondolatának meghonosítása és a közösségi élet gazdagítása volt. A vásárlók az árusoktól garantáltan jó minőségű, egészséges termékeket vehetnek, így közvetve a kezdeményezésnek egészségvédelmi vonzata is van.

Sz. J. N.: *A helyi társadalom mennyire támogatta az ötletet?*

P. V.: Nagyon sokat jelentett, rengeteg erőt adott annak a meg tapasztalása, hogy az önkormányzat és a faluház egyaránt folyamatos szakmai és erkölcsi támogatást biztosított. Volmuth Péter, az akkori polgármester a kezdetektől nyitott volt, a helyi intézmények a szakmai műhelysorozatot és a piac

megnyitását is felkarolták, helyben népszerűsítették. Nagyon sokat segített még Szántai Tünde is, aki az összes örült ötletünket támogatta, és helyet biztosított a Faluházban a rendezvényeinknek. Szerencsés egybeesés volt, hogy lényegében egyszerre nyílt meg a felújított Herczeg Ferenc Strand, a mellet-

te létesült Lábdi Piac, valamint az Ökoturisztikai Látogatóközpont. A strand, a látogatóközpont és a piac között folyamatos az együttműködés, rendszeresen részt veszünk a strand rendezvényein. De nem hiányozhat a Lábdi Piac egyetlen badacsonytördemici nagyrendezvényéről sem.

Sz. J. N.: *Hogyan jött az ötlet a mezítlábas ösvény létrehozására?*

P. V.: Egyfajta árukapcsolással. A Községek Hetéhez azért is volt egyértelmű a csatlakozás, mert kezdetek óta törekedtünk rá, hogy a piac ne pusztán vásártér legyen, hanem fórum, közösségi tér is, ahol lehet beszélgetni, kapcsolatokat teremteni, ahol programok folynak. A piac területén az indulás óta van gyermekfoglalkoztató, nyuszisimogató, lehet óriás buborékot fújni, van arcfestés. Időről időre különböző programokat is szervezünk, például augusztus 20-án új kenyeret sütöttünk a falu kemencéjében, amit a piacon meg lehetett vásárolni vagy a kenyérsütés eszközeiből tartottunk mini kiállítást. Szeptemberben pedig a hordókészítés mesterfogásait lehetett megismerni, szőlőt darálni és préselni, mustot kóstolni. De volt már kosárfonás, csipkeverés

vagy gombabemutató is. Ebből a gondolatból nőtt ki a mezítlábas ösvény, mint egy olyan új programelem, amely alkalmas a családok számára feltöltődést nyújtani, ráadásul kapcsolódik a strandhoz és az Ökorurisztikai Látogatóközpont-hoz is. Az ösvény végigtalálása lehetőség arra, hogy a piac

vendége ebbe a közegbe bekapcsolódhasson, ráhangolódhasson, s egyfajta közösségi tér-érzéshez jusson.

Sz. J. N.: *Hogyan kell elképzelni ezt az ösvényt?*

P. V.: A mezítlábas ösvényünk 40 méter hosszú, tehát ebben a

„műfajban” aránylag kicsi. Az ösvényt egy hét alatt, május 8-12. között – a Közösségek Hete alatt – egész napos munkával vállvetve hozta létre egy tucat lokálpatrióta ember a piacot szervezők és a rendszeresen itt árulók közül. A mezítlásos ösvények hagyományát Sebastian Kneipp német természetgyógyász teremtette meg, az ő elvei alapján épült a mi ösvényünk is. Az ösvény természetes anyagokból készült, s különböző állomásai, részei különféleképpen stimulálják az ember talpán keresztül az idegrendszert. A mi ösvényünkön az állomások a következőképpen követik egymást: téglá, rönkfá, sóder, badacsonyi bazalt laposkő, badacsonyi bazalt félgömbölyű kő, homok, mosott kavics, fakorongok, rönkök, gerenda és a legvégén egy csipetnyi horror, a mosott dolomit. Talán nem véletlen, hogy a badacsonyi kötődés itt is tetten érhető: a beépített anyagok közül helyi termék, érték a kétféle bazaltkő, mely a táj

sajátosságait mutatja be. Az alapanyagok nem kerültek semmibe, lényegében használaton kívüli, elheverő maradék anyagokról volt szó: korábban kivágott fák, bontott téglák, kövek... ezeket hasznosítottuk újra az önkormányzat és a helyi termelők erkölcsi támogatásával, a helyi média figyelmétől övezve, közösségi erővel. Az ösvényhez terveztünk további két állomást építeni, s az ösvény mellé illatos gyógynövényeket ültetünk, így egy párhuzamos tanösvény alakul ki. A látogatók általa megismerhetik, melyik gyógynövény hogy néz ki, mire jó, és talán mondanom sem kell, hogy az illatuk is kényeztetni majd az érzékeket.

Sz. J. N.: *Milyen volt a mezítlásos ösvény fogadtatása a megnyitón és azt követően?*

P. V.: Ó, a fogadtatás nagyon jónak mondható, felülmúlta az elvárásainkat! A megnyitón a rossz idő ellenére is sokan voltak, a résztvevők többsége le is vette a cipőt, és rögtön

ki is próbálta az állomásokat. A mezítlásos ösvényt Badacsonytördemic alpolgármestere, Kövesdi Anett nyitotta meg május 13-án. A megnyitóra a piac visszajáró látogatói, a helyi gyermekes családok jöttek el. Azóta már egészen belakták a látogatók az ösvényt, van, aki a barátainak ajánlotta, és olyan látogatóval is találkoztunk, aki bevallása szerint már többször végigjárta. Persze egy negyven méteres ösvény nem kifejezetten hosszú, de üde színfoltja lett a piacnak és Badacsonytördemicnek. Az eredetileg kitűzött célt, miszerint a piac, mint közösségi tér egy újabb rekreációs lehetőséggel bővüljön, sikerült elérni – a jó hírünket viszik tovább a visszajáró látogatók, és egyre többen fedezik fel maguknak az új helyi sajátosságot. Úgy gondolom, a mezítlásos ösvénnyel kiegészült piac idővel valamiféle turisztikai vonzereje lehet Badacsonytördemicnek. Mint említettem, a kezdetek óta egységben gondolkodunk: a strand, a látogatóköz-

pont és a termelői piac számára egyaránt előnyös, hogy létrejött a mezítlbas park. Hogy mennyire jó a helyi szervezetekkel és intézményekkel az együttműködés, mutatja, hogy lényegében nincs olyan rendezvény Tördemicen, amelyen ne lenne jelen a Lábdí Piac közössége. A Mihály-napi vásárt például kifejezetten a termelői piac ihlette, amit a szervezők összekapcsoltak a templombúcsúval is, hiszen a

badacsonytördemici római katolikus templom védőszentje Szent Mihály.

Sz. J. N.: *Hogyan tovább? Az említettekén kívül még milyen fejlesztéseket terveztek?*

P. V.: Mindig próbálunk fejlődni, új ötleteket találni, új kezdeményezéseket elindítani. Például a „Reggelizz a piacon!” program keretében a helyben árult friss termékekből készítünk salátát, grillezünk zöldséget, hurkát, kolbászt. Különlegessége a piacnak a sokféle vegán étel is, amit helyben lehet elfogyasztani a piac melletti asztalok mellé ülve. De említhetném azt is, hogy a magyarországi termelői piacok közül az elsők vagyunk, ahol lehet bankkártyával is fizetni. Keressük mindig a helyi kötődést, idén például jótékonysági könyvvásár is van a piacon, amelynek teljes bevételét a Tördemic Néptáncgyűttesnek ajánlottuk fel. Egyre többen keresik fel a piacot, ami könnyen megközelíthető, hiszen közel van a vonat, a távolsági buszállomás, ingyenes a parkoló, és idéntől már a badacsonyi régiójáró busz is megáll ott. A piacra egy állandó törzsközönség jár, nemcsak Tördemicről, hanem például

Szigligetből, a Szent-György hegyről, Badacsonyból. Hiszem, hogy azért tud sikeres lenni ez a kezdeményezés, azért szeretnek ide járni az emberek, mert az itt értékesítő termelők szintén jól érzik magukat. Ezáltal a piac egy valós közösségi tér lett, ahol egymást inspirálják a jelenlévők, s ahol ennek köszönhetően családias, oldott légkör uralkodik. Ez pedig kiváló táptalaja a közösségi életnek.

PÁKAY VIKTÓRIA kommunikációs szakember, rendezvényszervező, néprajzkutató. Jelenleg a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ kommunikációs munkatársa a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás című projektben. Először a Budapesti Tanítóképző Főiskolán szerzett tanítói diplomát, majd a Janus Pannonius Tudományegyetemen művelődésszervező szakán diplomázott. Ezt követően az ELTE néprajz szakán végzett, majd az ELTE Magyar és összehasonlító folklorisztika doktori programjában vett részt. Szakmai tapasztalatait a civil szektorban szerezte, ahol projektvezetői, kommunikációs, szervezői feladatokat látott el. Éveken keresztül foglalkozott pályázatírással, illetve pályázati projektek lebonyolításával. Néprajzkutatóként gyűjtött és kutatótt Kárpátalja ugocsi és beregi falvaiban, ahol többek között a népi gyógyító hagyományokat, ezen belül is a kiemelkedő gyógyító egyéniségeket, valamint a betlehemezés szokását vizsgálta. Eredményeit számos konferencián bemutatta, publikációkban közölte. Badacsonylábdíhegyhez erősen kötődik, hiszen már a dédszülei is éltek, gazdálkodtak. Dédnagyapja, Pákay Károly, nyugalmazott iskolaigazgató, a Badacsonylábdíhegyi Fürdőegylet egyik alapítója és igazgatója, nagyapja, dr. Pákay Zsolt pedig a badacsonytördemici általános iskola igazgatóhelyettese volt. Fontosnak érzi, hogy családjával tegyen a településért, a közösségért, ezért is indították el azt a szakmai műhelysorozatot, amelyből később kinőtt a Lábdí Piac.

SZABÓ JUDIT NIKOLETTA a Cselekvő közösségek projektben marketing és kommunikációs csoportvezető közösségi művelődés területén, az NMI Művelődési Intézet munkatársa. Kortárs művészeti menedzsment tanulmányait követően a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar magyar-esztétika szakpárján szerzett esztétika szakos bölcsész előadó diplomát. Intézményi kommunikáció szervezése területén a Budapesti Művelődési Központban és a Nemzeti Művelődési Intézetben tett szert komoly tapasztalatra, de saját vállalkozásában is teljesített marketing-szervezői, valamint szöveg- és cikkírói megrendeléseket. 2002 óta publikál különböző sajtóorgánokban kultúra és életmód témában.

„Mozdítható-e, amit sokan megkövesedettnek, mozdíthatatlannak mondanak?

Lehetséges-e változást, közösségi aktivizálást, öntevékenységet elérni, legalább helyi lépcsőházi-háztömbönkénti összefogásokat kezdeményezni Újpalotának ebben a lakónegyedében?

Elhiszik-e az itt élők, hogy képesek – ha kell, külső segítséggel – önmaguk és közösen együtt elérni helyi célokat, egyeztetni a legelemibb érdekeiket? Hogy a változások elindítói és főszereplői is lehetnek?”¹ – olvashatjuk a projekt záró kiadványának soraiban, hogy a kezdetekkor milyen kérdésekkel vágtak bele a munkába a közösségfejlesztők. És részben meg is kapjuk rájuk a választ, ha a bevezetőben vázolt, a helyiek által

frappánsan „Váltóláznak” titulált akcióra gondolunk.

Első lépések

A projekt előkészítő szakaszában a helyi szervezetek, intézmények megkeresésével életre hívtuk az Inspirál Közösségfejlesztő Műhelyt, ahol a helyi viszonyok megismerésén túl a közös gondolkodásnak, együttműködések elindulásának, folytatásának adtunk teret ezekkel a rendszeresen megszervezett találkozókkal.

Közben pedig interjúzásba kezdtünk a helyi lakossággal, a pályázatban célterületünként kijelölt házakban. Megkereséseinkkor abból indultunk ki, hogy ők azok, akik „szakértői” a saját helyi ügyeknek, akik a leginkább rálátnak a problémákra és egyúttal ők lehetnek a megoldás kulcsa is. Ehhez idomul a közösségi interjú módszere, amely három kérdésével ezeket az információkat tárja fel.

A közösségi interjú, a közösségfejlesztésben gyakran használt módszer, amely három alapkérdésből áll:

- Mit szeret a lakóhelyén és mi az, ami zavarja? – aktuális helyzetkép, közhangulat feltárása
- Mit változtatna meg a környezetében? – problémák azonosítása
- Miben venne részt szívesen? – az egyéni cselekvési potenciál felmérése

Szomszédünnepek

A helyiekkel megismerkedve közös együttlétekre, szomszédünnepekre invitáltuk őket, ahol egy délutánt közösen eltöltve folytathattak kötetlenebb keretek között a beszélgetések. Az előtte még csak interjúalanyként elért helyi lakosok velünk, fejlesztőkkel is szorosabb kapcsolatba kerülhet-

1 Párbeszéd a szolidáris szomszédságért. Közösségfejlesztés Újpalotán a Zsókvár lakónegyed szociális városrehabilitációs programjában. Szerk. Péterfi Ferenc. 2015, Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete.

tek és egymást is megismerhették, akik előtte még nem találkoztak. Ezek megszervezésének oroszlán-részét vállaltuk, ám nagyban támaszkodtunk az ott élők felajánlásaira. Így adódott össze például egy asztalnyi könyv, cd, újság és lemez cserélgetni, vagy termett negyven frissen sült palacsinta az asztalokon. Teret adtunk, amit azal tölthettek ki, ami a leginkább közel áll hozzájuk.

A közterületektől sokszor elidegenedett helyi lakosok ezekre az órákra közösen „foglalták vissza” a területet és az otthonukhoz tartozónak érezhették – a kialakult hangulat függvényében. Szemmel láthatóan erősödött az „én itt lakom” és a hozzájárulások által átért, „igen én is tudok valamit tenni” érzés bennük.

Ezek a helyi kis ünnepeknek számító közös összejövetelek, úgy tűnik, nem maradoztak el a projekt után sem, sőt – talán pont az előzőekből merítve az ötletet – támogatásukra a helyi önkormányzat

évről-évre kiírja a pályázatát, ami-ben vissza nem térítendő támogatással ösztönzi a lakosságot szomszédünnepek szervezésére. A pénzből pedig nemcsak a párbeszédék és a szórakozás finanszírozható, hanem – ha ügyesen gazdálkodnak – közös használatú eszközökre is szert tehetnek a szervezők, amit aztán közösségi használatban oszthatnak meg egymás között.

Közösségi kertek

„Közösségi kertnek nevezük azt az elkerített, vagy kijelölt helyet, ahol kertészkedésre, növénytermesztésre alkalmas terület található, és amelynek kezelését egy közösség kapja meg. Az egyes parcellák gondozásáért a terület gazdája felel, a kert maga viszont a közösség összehangolt döntéseit igényli, a tagok azt közösen alakítják. A helyiek területet és ezáltal teret kapnak arra, hogy kibontakoztathassák kreativitásukat és belevehessék saját elképzeléseiket a közterület e sajátos formájának alakításába.”²

2 Párbeszéd a szolidáris szomszédsá-
gért. Közösségfejlesztés Újpalotán
a Zsókvár lakónegyed szociális
városrehabilitációs programjában.
Szerk. Péterfi Ferenc. 2015, Buda-
pest, Közösségfejlesztők Egyesülete.

Újpalotán jelenleg öt közösségi kert is működik, amelyből hármát a program alatt létesített a helyi önkormányzat. Átlagosan 20-24 ún. magaságys új tulajdonosa kapott lehetőséget növénytermesztésre egy-egy kertben, akiknek a saját parcellájuk gondozásán túl szembesülniük kellett a közösen megoldandó feladatokkal is. Hogyan lesz egy közösségi kert nemcsak kert, hanem valódi közösség kerete is? Hogyan lehet összehangolni egy frissen létrejövő csoport munkáját és gördülékennyé tenni a tagok közötti együttműködést?

Mindezekhez a kertszabályzat közös kialakítása és elfogadása jó alternatívát kínált, vagy a közös döntések gördülékenyebbé tételére létrejövő és az azt koordináló kertvezetők kinevezése is, kívülről

nézve, segítette a folyamatot. De egyáltalán nem egyszerű ennyi formálisan, „felülről” hozott döntéssel összekötött ember helyzete egy ilyen közösségi cselekvést igénylő folyamatban. Egy közös érdeklődési kör – esetünkben a kertészkedés – még nem biztos, hogy elég egy közösségi működtetésű kert fenntartásához. Az idő talán sikeresen kialakítja az együttműködések formáit, és ezek a különböző célokkal érkező személyek megtalálják a helyüket a kert kialakulóban lévő szervezetében.

Iroda

A program ideje alatt működött egy irodánk, aminek célja a városmegújítási folyamatról való

naprakész információ nyújtás volt. Hamar bebizonyosodott, hogy a helyiek igénylik a fizikai elérhetőséget és biztonságot adott számukra egy folyamatos, kiszámítható nyitva tartás. Ezen túl többször adott teret kisebb megbeszéléseknek, lakossági találkozónak, ahol helye lett a párbeszédnek, csoportmunkának, kialakulóban lévő együttműködéseknek. Szerveztünk itt a fiatalokkal közös filmnézést, lángos-partit és a közösségi sikereket megünneplő összejövetelt is.

Képzés

Több száz emberrel léptünk kapcsolatba a területen töltött idő alatt, akik között nagyon külön-

bőző habitusú embereket találhattunk az egészen passzívtól a cselekvésre kész aktív szereplőig. Számba véve ezeket az embereket, az általunk kulcsembereknek tartott 20 fő részére műhelyképzést kezdeményeztünk *Hogyan szervezedjünk a lakóhelyünkön?* címmel, a Közösségfejlesztők Egyesülete szervezésében.

Nem titkolt célunk volt ezzel, hogy amit eddig megérzésből csináltak vagy csak tervezgettek, azt a továbbiakban tudatosabban építsék fel, és lássanak rá az általuk generált folyamatokra. Továbbá, hogy a résztvevők által behozott különböző ügyek inspirálhassák egymást, és a társra vágyók találják meg azokat, akikkel közösen cselekedhetnek. Mindig jó tudni, hogy van kire számítani, ha belevágunk valamibe.

Közösségi tervezési folyamat

Hogyan tud befolyásolójává válni egy közösség olyan területek megújításnak, amelynek addig csak

passzív használója volt? Mit tudnak tenni annak érdekében, hogy mégis figyelembe vegyék az ötleteiket, meghallják a változást kívánó szavakat?

Az egyetlen kulcs és egyben hatalmas érték a kezükben, hogy mint használói az adott területnek, rendelkeznek azzal a tudással, amivel egy íróasztal mögött ülő tervező még csak hírből sem. Tudják, hogy ki merre vág át a parkon, honnan hiányzik a világítás, hol lenne jó egy padon pihenni és azt is tudják, hogy lennének-e használói a most divatos kültéri fitness parknak, vagy, hogy a kis- és nagytű kutyások néha konfliktusba kerülnek az egyterű kutyafuttató használatának megosztásakor.

Ezeket és hasonló hasznos információkat szedtünk csokorba a közösségi tervezések alkalmával, ahol egy úszótelket, előkertet, illetve egy egész parkot terveztünk meg a helyi lakosokkal közösen. A parktervezés végeredménye például egy olyan komplex dokumentum lett, amivel aztán a helyi lakosoknak lehetőségük volt megkeresni az illetékeseket és olyan megvalósítható ötleteket

felmutatni, amely mögött valódi lakossági támogatás állt. Így a tárgyalási alap is más szintre helyeződött és a terv iránymutatóvá válhatott a városfejlesztési osztály számára.

A tervezési folyamat közben többször megjelentek azok a hangok, akik nem hittek a terv megvalósulásában és a közös munka bármiféle eredményében. Ez természetes, hiszen kevés alkalommal élhették át eddig, hogy befolyással lehetnek a környezetük alakítására. Hiú reményeket talán egyikük sem táplált, de amikor a folyamat lezárása után pár hónappal látszódott, hogy elemeiben elkezdenek megvalósulni a megfogalmazott újítások, akkor az egész folyamat utólag még több értelmet nyert a résztvevők számára.

Ebben a több hónapon át tartó folyamatban, amelyben egy tájépítész szakember is segítségünkre volt, nem kevés munkájuk volt azoknak, akik alkalomról-alkalomra részt vettek, és különféle házi feladatokkal és vállalásokkal járultak hozzá a terv teljesebbé tételéhez. Mindenkinek egy tanulási folyamat volt az együttműködés

szépségei és nehézségei tekintetében, amikor a folyamat során, akár többször is, ellentétes vélemények, érdekek találkoztak és ütköztek egymásnak. A dokumentum elkészülte után pedig a résztvevők egy csoportja felkereste azokat a hivatali embereket, akik befolyásolói lehetnek a terület megújításának, és tájékoztatták őket a közösségi tervezés folyamatáról és eredményéről. Ezzel a kerületben található több tucatnyi park közül ráirányították a döntéshozók figyelmét erre a parkra, így téve megkerülhetlenné a változtatást.

lyezkedő előkertek gondozása vagy egy olyan levelezőlista létrehozása, amely a házban élőket köti össze. Ezek apró dolgoknak látszódnak, mégis kimozdították a paszszivításból és az érdektelenségből a bizalmatlansághoz, mozdulatlan-sághoz szokott lakosságot.

A közösségi munka egy határozottabb példjaként, a közösségi érdekérvényesítési folyamat eredményeként valósult meg a cikk elején ismertetett váltócsere is. A később „Váltóláz akciónak” elnevezett tartósabb folyamat keretében előbb csak fotókat készítettek a lakók a

A közösségi kezdeményezések egy jelentős részének a közvetlen értékén túl fontos továbbgyűrűzése, hatásai voltak a városrészben, amelyekről szintén nem szabad megfeledkezni. Elkezdődött egy folyamat, az itt élő emberek cselekedni kezdtek, s aktivitásuk olyan területekre is hatással volt, amikre nem számítottak.

Átkelés

Az egyik havi fórum után néhány nappal közvetlen, és a helyiek szempontjából különösen fontos változások történtek a Zsókvár utcai útszűkítés során. A fórum a beszédes „Átkelés” címet viselte, mert központi témája a helyi közlekedés és az útburkolat felújítása volt. A lakossági igényekre gyors reagálás mellett a fórum másik hozamaként az önkormányzat is a program alatt ismerte meg a BKK terveit a területre vonatkozólag, és használta fel az itt hallottakat a saját további fórumain.

Jó példa még a lakossági közreműködéssel elért pozitív változásokra az az eset is, amikor az egyik régi elhanyagolt homokozó kiskertté alakításakor a közösség kifestett két szomszédos – egyébként törött – ülőpadot is, majd pár nap múlva az Önkormányzat munkatársai kipótolták, megjavították a pad törött léceit.

Ilyen esetekben együttműködések alakulnak ki a lakosság és az intézmények között – egymás véleményének, helyzetének megismerésével tovaszállnak az irreális elvárások, követelések, és egy egyenrangú, egymás megismerésén alapuló kapcsolat jöhet létre. Az együttműködés továbbá felhívja a figyelmet a rendszer működésének hiányosságaira, rossz mecha-

Helyi kezdeményezések, akciók

A korábban csak bátortalanul – esetleg szűkebb körben – elmondott panaszok némi bátorítással az önálló fellépés, felelősségvállalás lehetőségét is felvetették. Azok az elejtett megjegyzések az interjúk során, amelyek ismétlődni látszódtak, társakért és egy kis biztatásért kiáltottak. Így szerveződött meg több lépcsőházban is az ott élők összefogásával a falfelület közös kifestése, a panelházak előtt elhe-

szétrohadó villamos-talpfákról, aztán hang- majd filmfelvételt a váltó és a villamos csattogásáról. Erről óriásfotókat tettek ki, aláírásokat gyűjtöttek a környéken, leveleket írtak a Budapesti Közlekedési Központ és a BKV Zrt. vezetőinek. Az egyik részvevő ötleteként egy kiáltványban felajánlották a váltószervezetet a Közlekedési Múzeumnak. Ezekre a nyilvános eseményekre, történésekre a sajtót is mozgósították. Most pedig már, mint látjuk, személyes levélben értesítik őket a munkálatok megkezdéséről.

nizmusaira, és megnyitja a lehetőségét, hogy azokat újakkal írja felül.

Kik ők most?

A folyamatok során összekovácsolódott személyek úgy döntöttek, hogy társasággá alakulnak. Így most működik egy csoport, az Újpalotai Szomszédok Társasága (ÚjSzoT), akiknek célja a helyi ügyek képviselete, és minél megkerülhetetlenebb szerep betöltése

a helyi döntéshozatalban az őket érintő kérdésekben. Ennek eszközeül ez a néhány fő havonta, kéthavonta nyilvános fórumokat tart különböző őket érintő témában, vagy újra és újra rákérdeznak az illetékes hatóságoknál személyes felkeresésekkel, hogy hol tart egy-egy általuk követett megújítás, beruházás. Számonkérés? Akár így is hangozhatna, de ezt inkább az ígéretes betartására történő emlékeztetőnek definiálják, és ezt a hangnemet is tartják a szervezők.

Ezzel a kezdeményezésükkel olyan csatornát nyitnak a helyi lakosság és az intézmények, hatóságok között, ahol emberek beszélgethetnek emberekkel, kérdéseket tehetnek fel egymásnak, és a kommunikáció, együttműködés talán kölcsönösen finomíthatja az egymásról kialakított (olykor negatív) képet.

Az Újpalotai Szomszédok Társasága internetes elérhetősége: <https://www.facebook.com/ujpalotaiszomszedoktarsasaga>

TÓTH VIVIEN (1992) közösségfejlesztő, a Cselekvő közösségek projektben a mentorhálózatért felelős munkatárs szerepét tölti be a közösségi művelődés szakterületen. Társadalmi tanulmányok alapszakon, majd közösségi és civil tanulmányok mesterképzésen szerzett diplomát. Közösségfejlesztési tapasztalatokat egy városrehabilitációs program szomszédügyi munkájában gyűjtött, melynek a helyiek aktivizálása volt a célja. Érdeklődési területei közé tartoznak a városfejlesztés, informális tanulás és a közösségfejlesztés minden területe.

A Kemencés Ház Komáromban

a művészet, gasztronómia és közösségek találkozásának színtere

2016 januárjában alakult meg a Komárom Szőny városrészében működő Kemence Hagyományörző, Gasztró-kulturális és Közösségfejlesztő Egyesület. Az indulás előzményei 2011-re vezethetők vissza, amikor is a helyiek – ismerősök, barátok, érdeklődők – számára megnyitotta kapuit a Szőnyi Lovas Sportegyesület. A kistérségben első közösségi térrel rendelkező, azóta is töretlen népszerűségnek örvendő egyesület alapvető profilja – a sporthagyományok átadása és a kapcsolódó ismeretek oktatása mellett – a folyamatosan bővülő programkínálatot nyújtó szervezet alapítói egyéb hagyományok ápolásának, tevékenységi körük bővítésének céljából hozták létre a Kemence Egyesületet, a helyi közösség igényei alapján.

Az egyesület fő mottója – hasonlóképpen a vele szorosan együttműködő lovasegyesületéhez – a tényleges társadalmi igényekre válaszoló, közös célért való közös tenni akarás, a kultúra és a hagyományok ápolása. Rendkívül széles körű tevékenységükben sokféle érdeklődésű, szakmájú tag és segítő vesz részt; az általuk szervezett és lebonyolított, rendszeresen, klub jelleggel működő foglalkoz-

zásoknak ad otthont a Kemencés Ház. A Kossuth utcában található százéves parasztház azonban kezdettől fogva valódi közösségi központ szerepét is betölti: a foglalkozásokon való részvételén kívül is bárki bármikor betérhet egy beszélgetésre, teára, vagy, ami szintén elég gyakori, valamilyen ajándék vagy adomány átadására – mondta el Schmelcz Géza Imréné Ildikó, a szervezet vezetője. A megalakulás óta folyamatosan bővülő programjaikkal városi szinten is egyre szélesebb társadalmi rétegeket érnek el; szívesen járnak hozzájuk nemcsak kisóvodások, de a fiatal generációtól az idősekig minden korosztály.

Közösségkovácsoló foglalkozások a kemence körül

Az október végi házavatató őszejevetelt követően indult el a téli „tesztidőszak”, melyen az egyes programokra való igényt és megvalósításuk sikerességét mérték fel. Részben ezek alapján, a Kemencés Házban jelenleg helyet kapó programok sorában – az egyesület neve által is su-

galltan – gasztronómiai, kulturális és közösségfejlesztő jellegű összejöveteleket, de ezek mellett művészeti terápiás, valamint a fenntartható gazdálkodást népszerűsítő, azt elsősorban gyerekekkel megismertető foglalkozásokat, illetve az esélyteremtés jegyében hamarosan induló programot is találunk.

Az egyesület tevékenységének egyik alappillérenek, a gasztróklubnak keretein belül régi ismert és hagyományos ételek, sütemények elkészítésének technikáját osztják meg egymással a résztvevők; a hétköznapokat színesítő, közös élményeket nyújtó alkalmakon sor került már például rétes vagy szárított gyógynövények készítésére, gyümölcsaszalásra, ugyanígy lekvárok befőzésére vagy a hálaadás ünnepét elmaradhatatlannul „megízésítő” sütőtök tartósítására is. A klubot Nedoba Krisztina andragógus és cukrász vezeti. A sütés-főzés mellett gyakran segítkezik kézműves foglalkozások megtartásában, illetve ha szükség van rá, maga is vezet ilyen alkalmakat. Elmondása szerint a gasztronómiában is a kreativitást, az újítás lehetőségét keresi, szeretne folyamatosan másoktól tanulni.

Ezért tervez az ősztől olyan hétfégi foglalkozásokat, amelyeken speciálisan a hagyományos ételek elkészítésére gyűlnek össze a résztvevők, és tanítják egymást. Nemrég indították útjára a *Gasztró Szalon* estjeinek sorozatát is, melyen a helyi termelődőket népszerűsítik; az első alkalmon sajtokból és borokból kínáltak kóstolót az érdeklődőknek.

Közös sütés a gyerekekkel

Terítéken az esélyegyenlőség

A programok sorát ősztől tovább bővítik a Szimbiózis Alapítvány által életre hívott, jelenleg hét szervezetet tömörítő *Para-gasztró* Hálózathoz való csatlakozással. A fogyatékkal élő és sérült embereknek a kulináris ágazatban munkalehetőséget nyújtó *Para-gasztró* Mozgalomban hamarosan részt vevő öt új kezdeményezés egyikeként a Kemence Egyesület *Krisztalain* nevet viselő *para-gasztró* műhelyében csokoládécsodákat és a magyar konyha remekeit fogják előállítani. Előbbit Krisztina vezeti majd; terve egy, például meggyes vagy éppen levendulás bonbonokat előállító manufaktúra létrehozása, ahol a dolgozók – miután betanította nekik a munkafolyamatokat – önállóan is képesek lesznek segíteni a műhely tevékenységét, emellett pedig más konyhai munkálatokban, például a nyári befőzésben is részt vehetnek. Az ősztől induló programra a Kemencés Ház parasztkonyhájának jelenleg zajló kialakítása mellett szakmailag is készülnek: a műhely vezetői télen egyhetes elméleti és gyakorlati képzés során a mozgalom két tagszervezetéhez, a sikeres működéshez már bevált receptekkel szolgáló székesfehérvári *Hatpöttyös Étterem*hez, valamint a Budapesten működő *Kockacsoki* autistákat alkalmazó csokoládémanufaktúrához lá-

togattak el. A leendő kollégák segítségével előállított ételeket nemcsak a szinte minden hétfégen megrendezésre kerülő vacsoraesteken és szünetnapokon lehet majd fogyasztani, de egyéb helyeken is megvásárolhatóak lesznek: a belőlük származó bevétel az egyesület fenntartásához, programjainak finanszírozásához is hozzájárul majd. (A *Para-gasztró* Mozgalom a Szimbiózis Alapítvány komplex szolgáltatási modelljének részeként működik, hasonlóan a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását elősegítő szociális farmokéhoz, melyek létesítésével és működtetésével foglalkozó Magyar Szociális Farm-szövetség tevékenységéhez Ildikó az idei év májusától alelnökként járul hozzá.)

A Kemence Egyesület közösségi tere legalább ekkora helyet biztosít a művészeti és kézműves tevékenységeknek, melyek hagyományos elemei a lovasegyesület által szervezett rendezvényeknek, tábori foglalkozásoknak is.

Bábok, babák

Februárban indult útjára az egyesület bábcsoportja, Lovászné Vass Andrea óvónő vezetésével, aki az ehhez szükséges ismereteket a Nemzeti Művelődési Intézet szervezésében tavaly ősszel tartott kecskeméti bábcsoportvezetői képzésen sajátította

el. A jelenleg öt, öt-tizenkét éves gyerek részvételével hetente zajló foglalkozásokon a bábok és eszközök készítése során a kicsik és nagyobbak kezűességüket és kreativitásukat is használhatják. A gyerekek pedig nemcsak egymásnak és egymás között játszanak: tavasz óta már tizenkét – a környéken és a Felvidéken tartott – fellépésen mutathatták be az általuk begyakorolt darabot, elsőként a március végén a városban rendezett *VII. Báboda Napok* elnevezésű találkozón. A július végére szervezett *Macskacicó báb tábor* öt napjára is a foglalkozásokon készített bábokkal és kellékekkel érkeztek a gyerekek – a mesében szereplő próbatételeket egy hatalmas lepedőre kifestett háttér előtt bemutató jelenetekben zsenilivirágok, gyöngy ékszerek és szép hímzett kendők szerepeltek. Ősztől a bábcsoport is bővülni fog; a jelenlegi egy helyett két csoport működik majd, akik részben külön, bizonyos alkalmakkor viszont együtt fognak próbálni. Az egyesület ezzel is az igényekhez és a lehetőségekhez alkalmazkodott – a bábózás iránti érdeklődés nőtt, a munka viszont, jelenlegénél fogva, csak kiscsoportban lehet hatékony. Ám nemcsak a jelen, a jövő is legalább ilyen mozgalmasnak ígérkezik: az egyesület a Nemzeti Kulturális Alap pályázatán nyert lehetőséggel kétnapos határon átnyúló gyermekbábos találkozót szervez, körülbelül tíz csoport részvételével.

Szintén heti rendszerességgel ad otthont a Kemencés Ház a hagyományörzés jegyében nemrég óta működő babakészítő klubnak. A foglalkozásokon részt vevő anyukák és – nagyobb számban – nagymamák húsvétra készítettek el az első rongybabákat; ezek – csakúgy, mint az azóta született példányok – megalkotásához is a szabásminta elkészítésétől egészen az egyes részek összevarrásáig segítséget nyújtott a szakkör vezetője, Fülöp Laura pedagógus. A babákat, valamint az akár kékfestőből, akár csipkéből készített ruhákat és kiegészítőket lehetőség van kézzel és géppel is megvarrni.

Az érdeklődésre való tekintettel a művészeti foglalkozások sorát, szintén idén ősztől, kötés-horgolás szakkör indításával fogják tovább bővíteni.

Alkotó együttlét

A Kemencés Házban szeptembertől májusig zajlanak, körülbelül tíz fővel, az Antalfai Márta által 1972–74 között kidolgozott, ún. katarzisélményre épülő komplex művészeti terápiás módszerén alapuló foglalkozások is, melyeket szintén Fülöp Laura képzett szakemberként tart. A módszer – s annak mentén a foglalkozások – középpontjában a természet változásaira, az egyes hónapok energetikai minőségére, szimbolikájára való ráhangolódás és annak folytán az önmagunkkal való kapcsolatteremtés, alkotóerőnk felszabadítása áll. A foglalkozásokat egy-egy irodalmi, illetve zenemű és relaxáció vezeti be, ami után a festés, rajzolás, agyagozás, kollázs- vagy montázkészítés során felszabadulnak a lelki erőforrások, melyek segítik a mások felé való ki nyílást, kapcsolatteremtést. A tematika fontos részét képezi a népszokásokhoz, vallási hagyományokhoz kö-

tődő ünnepek üzenetének az alkotási folyamatban való megjelenése is.

Elsősorban a kisebb korosztály, nevezetesen a Szőnyi Színes Óvodába járó gyerekek számára közösségi kert került kialakításra a Kemencés Ház udvarán – ezzel indult el a kertklub ez év februárjában. A tervezést követő kertépítés két alkalmával szülők, valamint a Szőnyért Cselekvők Közössége (SzöCsKe) segítségével készítették el az ágyásokat és tették termővé a földet. Azóta az óvodások – az önkéntesként az egyesület munkáját segítő Marosi Mariann vezetésével tartott foglalkozásokon – bevetették az ágyásokat, valamint megmutatták nekik a megtermett zöldségek sokoldalú, a „nulla hulladék elve” alapján való felhasználhatóságát. Az óvodásokkal, az idénynek megfelelően, ősszel szüretelni fognak, a nyári időszakban a befőzések zajlanak. Mindez része annak a körkörös gazdasággal megvalósuló rendszernek, mely – a nyári lovastáborok több turnusa mellett – hozzájárul az egyesület fenntartásához, a gasztklub működtetéséhez. Az egyfajta szociális farmot megvaló-

sító Szőnyi Lovas Sportegyesület területén termő zöldség-gyümölcs és tojás ugyanis a Kemencés Házban kerül feldolgozásra – a kertben mindent elő tudnak állítani, ami a találkozók és rendezvények alkalmával terítékre kerülő ételek alapanyagaként szükséges.

Az egyesület tevékenysége – többek között a SzöCsKe Alapítvány munkájában anyaszervezetként való részvétellel; így például a vasúti sorompó vagy a Duna-part rendbetételéhez való hozzájárulással, tanösvény létrehozására írt pályázattal stb. – a ház területén túlra is kiterjed. Ildikó íróként és szerkesztőként hozzájárul az Észak és Dél című, helyi szervezetek és programokat bemutató lap megjelentetéséhez is, így marketingtevékenységre, részben emiatt, részben a helyi televízió rendkívül élénk érdeklődése folytán, nincs szükségük – látogatottságuk így is töretlenül felfelé ívelő tendenciát mutat. Mindez köszönhető a valóban hiánypótló, újszerű kezdeményezéseiknek, tevékenységük folyamatos bővítésének, a közösség felé való igazi nyitottságnak.

NEDOBA KRISZTINA 1995-ben végzett Tatabányán a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola cukrász szakán. 17 évet dolgozott a szakmában, komáromi cukrászdákban. 2002-ben a Kempelen Farkas Ügyviteli Alapítványi Középkolában érettségizett, számítógép-kezelést tanult, majd 2007–2009 között a NYME Apáczai Csere János Karán andragógia szakra járt. A közelmúltban végzte el a kis- és középvállalkozások vezetéséhez szükséges OKJ-s képzést német nyelven.

SCHMELCZ GÉZA IMRÉNÉ a zsámbéki tanítóképző főiskola elvégzése után Budapesten tanított. Komáromban elsőként dolgozott egy külföldi sörgyár eladási vezetőjeként, zeneműkiadót vezetett, majd az MLM értékesítési, motivációs, eladástechnikai tréningjeinek kidolgozásában, megtartásában tevékenykedett. Civil szervezet alapított, melyen keresztül renthagyó oktatási órákat tart, felnőttképzésben tevékenykedik, pályázatok írásában segít. A társadalmi vállalkozásként működő Kemence Egyesülettel csatlakozott a Magyar Szociális Farszövetséghez, melynek 2017 májusában alelnöke lett.

NÁDASI DÓRA az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végzett magyar nyelv és irodalom szakos bölcsészként, valamint magyar mint idegen nyelv szakon. Az egyetemi évek után kiadói területen kezdett dolgozni – először a könyvkiadásban korrektorként, angol nyelvről készített fordítások nyelvi lektoraként, majd a lapkiadásban olvasószerkesztőként, magazinok segéd-szerkesztőjeként. Ezek mellett egy angol nyelvű könyv fordítását végezte. Szakmai tapasztalatot magyar mint idegen nyelv tanárként is szerzett; magyar nyelvet külföldi diákok számára nyelvi táborban tanított.

„Ha kell, együtt is mozdulunk, együtt is lélegzünk”

KoBeKo Közösségi Kultúrkohó

Az egykori, közigazgatásilag Pécshez tartozó somogyi Kodály Zoltán, Kossuth Lajos és a vasasi Berze Nagy János Művelődési Házakból alakult KoBeKo Művelődési Központot számos látogató és szakember afféle közösségi kultúrkohóként emlegeti (részben egy korábbi pályázat címének köszönhetően) – az intézmény néha még ennél is több: valóságos kovácműhelyként működik. A hely szelleme folyamatosan formálja a környezetét, egyre új funkciók, színek, „ízék” jelentek meg a kínálatában, s idővel egy olyan szinterré vált, ahol az odajáró emberek, gyerekek, fiatalok úgy változnak meg napról napra, mint a kovácsoltvas kapu díszítőfiguráit készítő mester keze alatt az izzó vas.

Pedig ez nem volt mindig így! Hasonlóan sok más peremkerületi és kistelepülési művelődési intézményhez, itt is sokáig rendkívül bizonytalan volt a közösség lelkét őrző létesítmény sorsa. A viszonytagságokról árulkodik a honlap Bemutató rovatában olvasható történetük: „Az előzményekről rö-

Fotó: Marsalkófé

viden annyit, hogy a Kodály, Kossuth és Berze Művelődési Házak korábban a Budai Városkapu Iskolaközpont alá tartoztak, ám egy jogszabályi változás miatt visszakerültek az önkormányzathoz. Következésképpen felvetődött az a kérdés, hogy eladják, vagy központi irányítással üzemeltetik tovább, de ekkor fennállt volna az a veszély, hogy a három művelődési ház közül valamelyiket bezárták volna...”

Egy pécsi gyüttment Vasason

Aztán egy pécsi „gyüttmentben” megdobbant a lokálpatrióta szív. 2009-ben Berényi Zoltán, a Vasasért Egyesület elnöke „hadba hívta” a környék civiljeit, hogy együtt, közös akarattal mentsek meg a közösség lelkét őrző vasasi *Jó Szerencsét Asszonyklubot*, a *Berze Nagy János Népdalkart*, a *Vasasi Bányászzenekart*, Somogyban a varró- és szövökört, a Jiu Jitsu Sport Klubot, illetve maradjon meg a lehetősége annak, hogy az iskolások továbbra is a *Kodály Művelődési Házban* tornázhassanak. A felelősség és az egyéni kötelesség parancsszavát a *Tegyünk Egymásért Egyesület*, a *Somogyi Betyárok Lovas Egyesület*, a *Vasasi Szent Borbála Egyesület*, a *Vasasi Kulturális és Hagyományőrző Egyesület*, a *Somogyi Iskola Alapítvány* és a *Pécs-somogyi Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület* hallotta meg.

Hosszas egyeztetés után „a pécsi önkormányzat a Vasasért Egyesülettel kötött szerződést a művelő-

dési házak működtetésére. A többi egyesület pedig a Vasasért Egyesülettel kötött stratégiai partnerségi együttműködést, amelyben mindannyian elkötelezték magukat a művelődési házak közös összefogással történő további működtetésére. Ezt a nem mindennapi nyilatkozatot egy szép, nyilvános ünnepi esemény alkalmával 2010. szeptember 6-án a Berze Nagy János Művelődési Házban írták alá, Nagy Csaba Pécs alpolgármestere jelenlétében”.

Az azóta eltelt időről, a KoBeKo Művelődési Központtól és a Vasasért Egyesületről Berényi Zoltánnal beszélgettem, aki ugyan csak 1993 óta él Vasason, de akik közelről ismerik, tudják, hogy az elmúlt bő két évtized alatt mennyire gyökeret vert itt, s milyen kiterjedt és mélyreható kapcsolatrendszerrel fejlesztett. Ez az együttműködési háló ma már túl is nőtt a pécsi településrészen, Vasason, s behálózza a közeli Somogyot és Hirdet is, ahol a Va-

sasért Egyesület szintén tevékenykedik. Munkájának és gondolkozásának lényegi eleme a projektmenedzseri szemlélet, s a forprofit és nonprofit szervezetek vezetőjeként megszerzett tapasztalatai.

Értékek, mesterek, partnerek

Fehér Gyöngyvér Rozália: Nagyon impozáns a Vasasért Egyesület kiadásában megjelent füzet, amit az imént a kezembe adott. Méltán büszke lehet rá!

Berényi Zoltán: Ha belelapoz, akkor megismerheti a helyiek életét, múltját, mindazt, amiért egy ember büszke lehet somogyi, hirdi, vasasi mivoltára, amiért egy turistának érdemes felénk járnia, idelátogatni. Ez afféle somogyi – vasasi – hirdi Érték-tár és Mester-tár.

F. Gy. R.: Igen látom, szépen sorjáznak lapról lapra a természeti

értékek (környékbeli források, hazánk első dinoszaurusz lányoma), az épített örökségünk (emlékművek, templomok, kilátó, húsfüstölő), hagyományörzők, mesteremberek (vőfély, kerámia-, gobelin-, vagy csuhé-baba készítő, de van itt táltos, meg hagyományörző szövőnő is).

B. Z.: Vagy említhetném Halmi Tamás költőt, Császár Levente meseíró, Dékány Zsolt fotóst, Benedekné Beke Piroska tűzzománc készítő, vagy Tischler Ferenc szobrászművészt, akik mind szűkebb pátriánk szülöttei. De akár dicsérhetem Hámori Istvánné és Vókó János áldozatos helytörténeti gyűjtőmunkáját is, aminek eredménye egy kiállítás és egy remek könyv, a Somogy története lett, ami Pécs város „Pro Communitate” díjjal ismert el a szerzőknek.

F. Gy. R.: Látom, hogy a három településen szép számmal működnek különböző civil szervezetek,

egyesületek, alapítványok. Szám szerint harminchárom...

B. Z.: Igen, aktív felénk a civil élet, s miként a KoBeKo példája is mutatja, ha kell, ha olyan az ügy, ha kellőképpen fontos és hangsúlyos, akkor együtt is mozdulunk, együtt is lélegzünk. Amiben tudjuk, támogatjuk egymást!

F. Gy. R.: *Milyen jellegű segítségről van szó?*

B. Z.: Leginkább saját magunkról, a Vasasért Egyesületről tudok itt és most beszélni. Mi például rendszeresen tartunk képzéseket, tanácsadást a Civil Kapu keretében a többi civil szervezet részére. Tudjuk, hogy ez mennyire fontos, mert nekünk is sokat számított, hogy bele mertünk vágni a nem kis kockázatot jelentő feladatba, a három művelődési ház működtetésének az átvételébe az, hogy pár hónappal előtte egy szervezetfejlesztő képzésen vettünk részt, ami megnövelte a tudatosságunkat, s kellő önbizalmat is adott a feladathoz.

Kicsit közösségi iroda

F. Gy. R.: *Milyen jellegű tanácsokkal szoktak leginkább önökhöz fordulni?*

B. Z.: A KoBeKo-ban vannak tematikus tanácsadásaink: jogi, pénzügyi, pályázati, marketing, menedzsment és informatikai. Ezek mindegyikéhez nem feltétlenül ért egy civil szervezet vezetője, de ezek mellett vannak egyedi, speciális területeket érintő kérések is, amik a dolog természetéből fakadóan meglehetősen szerteágazóak lehetnek. Igyekszünk ezekben az esetekben a betérők segítségére lenni, akik természetesen nemcsak civilek lehetnek, hanem bárki, aki

problémájával megkeres minket, aki bizalmat érez felénk.

F. Gy. R.: *Útban befelé a KoBeKo-ba, megakadt az egyik ajtón lévő feliraton a tekintetem. Az olvasható rajta: irodai szolgáltatás...*

B. Z.: Lehetőség van nálunk nyomtatásra, fénymásolásra, laminálásra, spirálozásra. Kicsiben úgy működünk, mint egy közösségi iroda, lehet akár faxot fogadni, küldeni, vagy iskolai jegyzetet gépeltetni, digitalizálni, különböző dokumentumokat szerkeszteni. De segítséget nyújtunk az önéletrajz, vagy a motivációs levél megírásához, akinek szüksége van rá, sőt némi ellenszolgáltatásért még fényképet is készítünk az önéletrajzhoz. S természetesen bárki számára hozzáférhető az internet is! Igyekszünk a környék legfontosabb szükségleteit helyben kielégíteni, illetve a hozzánk a különböző foglalkozásokra járók idejét megspórolni, hogy ezekért a szolgáltatásokért ne kelljen feltétlenül Pécsre menniük.

F. Gy. R.: *Milyen jellegű programok várják a helybelieket?*

B. Z.: Van Jiu Jitsu harcművészeti klubunk, aerobik-klubunk, spinning edzésünk, hogy csak pár mozgásformát említsek, de működik nálunk asszonyklub, baba-mama klub, nyugdíjas bányászklub, sőt még a helyi Bányász Szakszervezetnek is helyet adunk. Az ünnepekre nálunk készül fel a bányász zenekar is. Két könyvtárunk, újonnan kialakított olvasókuckónk van, ami gyermek és ifjúsági foglalkozásokhoz igazán kiváló. Idén még nyári napközis táboroztatásba is belevágtunk, mert nagy szükség volt rá. Sok szülő képtelen megoldani a hosszú nyári szünet alatti felügyeletet. Már látszik, hogy több turnusra is igény lesz. Ma délelőtt például meggyes pite sütés volt a program, amihez az alapanyagot a telek hátsó traktusában található közösségi kert meggyfái biztosították. De említhetném még a „Kattanj rá nagy!” klubot is, ahol a szépkorúak szerezhetnek számítógépes ismereteket, vagy a barkácskört, a kertész klubot, a történelmi, a fotósakkört, darts klubot, vagy az életmódváltók klubját. Túrákat is szervezünk rendszeresen.

Bárki bejöhet

F. Gy. R.: *Igazán széles a kínálat! Kik tartják ezeket a foglalkozásokat, az egykor a művelődési házak megmentéséért síkra szálló civil szervezetek tagjai?*

B. Z.: Van, amelyiket ők, de ha van valakinek valami jó ötlete, akkor bárki bejöhet, mi minden értelmes kezdeményezésnek teret adunk, s amivel tudjuk, segítjük. Arra is vállalkozunk akár, hogy gyakorlati helyet biztosítsunk a Pécsi Tudományegyetem Kultúra-tudományi Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar Szociális és Ifjúsági munka szakos, illetve a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar szociális munka alapszakos hallgatói számára, valamint gyakorlati helyként szolgálunk a Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltatón keresztül. Erre sajnos egyelőre nem mutatkozik túl nagy igény. Várunk közösségi szolgáltatókat is, akiknek részvételt kínálunk kulturális rendezvényeinken, sporteseményeken, részt vehetnek a különböző szabadidős programok szervezésében, megvalósíthatják saját ötleteiket, megismerkedhetnek a közösségfejlesztéssel, a helyi médiával, segítők lehetnek tematikus klubjaink valamelyikében. Tapasztalatot, pályaismeretet szerezhettek, mentorálásban részesülnek, s számos kiterjedt nemzetközi kapcsolatainknak hála külföldi fiatalokkal is találkozhatnak az EVS-en (Európai Önkéntes Szolgálat) keresztül.

F. Gy. R.: *Előbb megütötte a fülem a közösségi kert kifejezés... ezek a képződmények időben egyre divatosabb hazánkban is. Miről is van szó pontosan?*

B. Z.: Röviden és egyszerűen nem más, mint bármely földterület, amelyet egy közösség gondoz, vá-

roszlakók, környékbeliek, aktív fiatalok, egyének vagy civilek csoportosulása, zöld szemléletű szervezetek és szimpatizánsaik, saját kerttel nem rendelkező családok, iskolai és óvodás csoportok, művészeti, design, kertépítő, tájépítész, tervező, kulturális munkás stb. területen tanuló egyetemisták, főiskolások, nyugdíjasok. Lényeg a kapcsolat- és közösségépítés! Nálunk mintegy 5000 m²-en működik jelenleg ilyen, s éppen azon gondolkodunk, hogy a helybéli munkanélkülieknek, közfoglalkoztatottaknak rendszeres munkát biztosíthatnánk, ha kihasználva a jelenlegi pályázati lehetőségeket, feldolgozó üzemet, illetve melegkonyhát hoznánk létre.

F. Gy. R.: *Nagyobb rendezvények is szerepelnek a kínálatban?*

B. Z.: Idén már túl vagyunk az I. Berek fesztiválon, amit hagyományteremtő szándékkal hívtunk életre. A színes műsoros program mellett volt Civil Expo, bemutatkozott a Mestertár, illetve nem maradhatott el a Baba-Mama sátor sem, s természetesen ínycsiklandozó illatokkal hívogatott a rétes, fortyogott a halászlé és a birkapörkölt.

Keretekre lenne szükség

F. Gy. R.: *Milyen tervei vannak még a Vasasért Egyesületnek a jövőre nézve?*

B. Z.: Még 2016-ban kidolgoztunk több civil szervezettel és a városrész vezetőségével közösen egy 2021-ig tartó, hét területet érintő Cselekvési Tervet, melyben a településrész misszióját fogalmazzuk meg. A saját víziókat is igyekszünk ehhez alakítani.

F. Gy. R.: *Mik ennek a jövőképeknek a legjelentősebb fókuszpontjai?*

B. Z.: A teljesség igénye nélkül: a civil, gazdasági és önkormányzati, állami szektor szereplői között hatékony együttműködés alakuljon ki, melynek eredményeként helyi szinten olyan gazdasági fejlesztések valósuljanak meg, melyek hozzájárulnak a városrész turisztikai, rekreációs jellegének erősítéséhez. A közbiztonság érzetét emelendő, szakmailag jól felkészült, modern felszerelésekkel ellátott, a hivatalkos szervekkel hatékony együttműködést fenntartó s a közösség bizalmából építkező polgárörtség

működnek mindhárom településrészén. Valamint vonzó városrészi arculat alakuljon ki, mely erősíti a helyi identitást és megnyerő a városrészen kívül is. A városrész természeti értékeit kamatoztatva olyan közösségi találkozási pontok alakuljanak ki, melyek nemcsak a közös élményszerzésre sarkallnak, de fejlesztő jellegükből fakadóan alkalmasak a helyismeretre, tájékozódásra, lokálpatriotizmusra: komplex tanösvények, parkok, játszótérek és tájház kialakítására gondolok. Emellett olyan képesség és készségfejlesztő, a szocializációs folyamatokat támogató hatékony felzárkóztató programok induljanak majd el a településrészen, melyeknek következtében a következő generáció zökkenőmentes módon

legyen képes integrálódni a társadalomba. Fontos a magas élőmunka igényvel bíró vállalkozási, gazdaságfejlesztési programok generálása is az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező csoportok munkanélküliségének csökkentése érdekében. A működő közösség-szövetek – fejlesztő programok hatására – integrálják és segítik a leszakadó vagy segítségre szoruló csoportokat, családokat. A gyerekekben már az iskolában, óvodában alakul ki a helyi identitástudat.

F. Gy. R.: *Az önkormányzat tudná valamiként segíteni az egyesületi vagy a közös munkát a többi civil szervezettel?*

B. Z.: A pécsi önkormányzattal most decemberben minden civil

szervezetnek lejár a közművelődési megállapodása, de úgy gondolom, hogy a következő években érdemes lenne ismét valamilyen közös dolgot kitalálni. Figyelembe kell azonban venni, hogy idén megváltozott a közművelődési törvény is, ami egy kicsit más alapra helyezi az együttműködés lehetőségét. Válaszolva a feltett kérdésre: az önkormányzat leginkább a szakmai háttér biztosításával tudna igazán hatékony segítséget nyújtani nekünk. Valahogy hasonlóan, miként a Nemzeti Művelődési Intézet (*az NMI Művelődési Intézet szakmai elődje – a szerk.*) is tette az elmúlt években a különböző gyakorlati képzésekkel, konferenciákkal, amiket kollegáink rendszeresen látogattak, s fognak is látogatni. A

konzorciumban megvalósított pályázatoknak köszönhetően a többi területen jól működik a közös munka a többi egyesülettel. Például most a Vasasi Szt. Borbála Egyesülettel van két közös pályázatunk, amiben szükségszerűen össze kell hangolnunk a munkát, folyamatosan egyeztetnünk kell, hogy mikor mi is történik, ők hogyan gondolják ezt, mi hogyan gondoljuk azt. Tehát ilyen szinten – ha adott is egy konkrét projekt – akkor van együttműködés. Az előbb említett Cselekvési Terv is egy közös műhelymunka volt, amibe számos egyesület lett meghívva. Az önkormányzat azzal tudna leginkább segítséget nyújtani, ha keretet adna ennek a létező, de meglehetősen eseti együttműködésnek. Létezik például a helyi települési tanács, ami által a civil szervezeteket össze lehetne fogni, illetve a helyi képviselővel is jó lenne hatékonyabban egyeztetni. Feltétlenül szükség lenne egy folyamatos, kétoldalú párbeszédre arról, hogy hogyan gondoljuk a település jövőjét, mit szeretnénk fejleszteni. Mi a magunk eszközeivel, amire van mód, azt meg tesszük, a pályázat nyújtotta lehetőségekkel mindig élni szoktunk.

Egyedül nem megy

F. Gy. R.: *Tehát jól jönne valaki vagy valami, mondjuk egy testület, aki a közös munkát levezényli? Összefogást és módszertant adna ahhoz, hogy mindez működőképes legyen.*

B. Z.: Igen. Meg kellene fogalmazni egy konkrét közös célt, föl kellene mérni a településrészek egyedi igényeit, szükségleteit. Lenne itt feladat bőven. Sajnos vannak olyan civil pályázatok, mint a „Közösségvezérelt helyi fejlesztések” a TOP keretein belül, ami magas lab-

da bármely civil szervezetnek, de érdemes lenne és lehetne is foglalkozni vele. De ehhez mindenféleképpen folyamatos, kétoldali és rendkívül hatékony együttműködés kellene a közművelődési szervezetek konglomerátuma és az önkormányzat között. Most is létezik ugyan egy közművelődési tanács, ami most éppen kerekasztal néven fut, tehát lenne számos formalizált lehetőség, de én inkább úgy képzelném el, hogy mindezt az önkormányzat, vagy valami szakmai szervezet fogná össze, ő tenne javaslatot felénk, civilek felé. A Cselekvési Tervvel azonban mi szólítottuk meg a helyi civil szervezeteket, hogy vegyenek részt a közös munkában. Ez egy éves folyamat volt, aminek volt egy külső szakértője, egy szervezetfejlesztője, aki az egészet moderálta és végigvitte. Külső segítség nélkül nem megy. Be kell látni, hogy nagy különbség van abban, hogy ki hívja meg ezt a bizonyos szakértőt! Ha az önkormányzat, egy szakmai szervezet, legyen ez akár az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., a közművelődési kerekasztal, vagy a Civil Ház mint módszertani központ mondja azt, hogy nézzük meg ennek a településrésznek a helyzetét, mérjük fel az igényeit, dolgozzuk föl a Pécs környéki civil szervezeteket, vagy válasszunk ki egy akcióterületet – abban van fantázia. Mi, az a két-három nagyobb egyesület, viszonylag szerencsések vagyunk, hiszen elértük, hogy saját lábunkon álljunk. De ez csak a vasasi területre igaz, ott van azonban Pécs többi városrésze, vagy ezer környéki bejegyzett civil szervezettel. Ennek talán csak a fele aktív, de így is impozáns mennyiség. Minden városrészben lehetne találni számtalan problémát. Ott van például a hirdi rész, ahol van ugyan egy piciny faluház, de ez elégtelen, mert nincs

művelődési ház, ezért ott teljes egészében hiányzik az a szintér, ahol az ott élők össze tudnának gyűlni, ahol meg tudnának nyilvánulni.

sületeknek a segítség, főleg akkor, ha aktívak, ha szeretnének valamit, csak éppen nem tudják, hogy azt hogyan, miképpen tud-

F. Gy. R.: *Megálmodta már azt a formát, amiben ez az egész rendszer működhetne?*

B. Z.: Ez egy olyan formai váz lehetne, amibe bármikor bármely szervezet be tudna csatlakozni. A Civil Kapu volt talán az egyedüli olyan konkrét dolog, amit létrehozta a városban, amit később még 4-5 civil kapu követett, akik köré szerveződött még egy pár egyesület – ez az osztódással való szaporodás tipikus esete. De ezt is meg kellene tölteni tartalommal, forrást kellene rendelni hozzá. Jól jönne a kisebb egye-

lők megvalósítani. Ilyen jellegű kérdésekkel szoktak legtöbbször hozzánk fordulni, én is tartottam már számtalanszor ilyen jellegű megbeszélést egyesületvezetőkkel. Konkrétan, ha ezt meg ezt szeretném megvalósítani, akkor ezt és ezt kell csinálni, így kell egy pályázatot megírni, vagy az elszámolásban így és így kell eljárni. A segítséghez, az együttműködéshez pedig elsősorban nyitottnak kell lenni egymásra, a társadalomra, a világra. Mi ezt a nyitottságot igyekszünk következetesen képviselni.

FEHÉR GYÖNGYVÉR ROZÁLIA az NMI Művelődési Intézet kommunikációs munkatársa. Művelődésszervező diplomáját a NYME Apáczai Csere János Tanítóképző Karán szerezte. Évekig dolgozott a Nyugati Hírlap újságírójaként, az írást hivatásának tekinti. Önkéntes munkában tárlatvezetést, civil szervezetek nemzetközi munkájának támogatását, valamint angol nyelvtanítást is vállalt.

BERÉNYI ZOLTÁN (1967) a Vasasért Egyesület elnöke, a közel tíz éve sikeresen létrehozott és működtetett KoBeKo Művelődési Központ vezetője, amelynek keretében Pécs peremkerületében civil összefogással, – együttműködve a városi önkormányzattal – üzemeltetik a terület közösségi házait, kulturális színtereit. Okleveles gépjármű mérnök és humán szervező, továbbá közművelődési menedzser. Nagy tapasztalattal rendelkezik projektek menedzselésében, állami intézmény és civil szervezet vezetésében, fejlesztésében. Dolgozott profit, nonprofit szervezeteknél, ahol bizonyította képességeit szervezetek vezetése, projektek menedzselése területén. Mind a szervezetekkel, mint a személyekkel való tevékenységeit azzal a szemlélettel végzi, hogy a létrehozott kapacitások további egyéni teljesítményekre indukálják a csapat tagjait – függetlenül munkatárs, önkéntes, vagy tag – ezzel lehetőséget adva nekik, hogy kibontakoztassák képességeiket, együttműködve érjenek el sikereinket. Ismereteit folyamatosan bővíti, nyitott az új elméleti és gyakorlati készségeinek fejlesztésére. Szervezeti és intézményi vezetőként fontos számára a csapatkohézió kialakítása, megtartása, erősítése.

„Az építő emberek közé tartozom”

Jantyk Zsolt közösségekről, szemléletről, identitásról

A Debreceni Művelődési Központ (DMK) a cívisváros közösségi kultúrájának központja. A város legnagyobb közművelődési intézményeként kiemelkedően gazdag közösségi-kulturális szolgáltatásokat, programokat kínál Debrecen és térsége lakóinak, közösségeinek és az idelátogató vendégeknek – s teszi mindezt a helyi közösségekkel szorosan együttműködve.

A DMK a dolgozók igényes munkájának köszönhetően kétszer is elnyerte a „Minősített Közművelődési Intézmény” címet, és akkreditált felnőttképzési intézményként is működik. Tíz egységből és telephelyből álló közművelődési hálózatot működtet a város területén: nyolc közösségi házat (Belvárosi, Csapókerti, Homokkerti, Józsai, Kismacsi, Nagymacsi, Újkerti, Ondódi Községi Ház), a Tímárház – Kézművesek Házát és részben a Honvédtemetőt, Mauzóleum Emlékhelyet is. A sokszínű, közösségi alapon működő intézményhálózatról Jantyk Zsolttal, a DMK intézményvezetőjével beszélgetünk.

Kemence és közösség

– A Debreceni Művelődési Központot 2005-ben hozta létre Debrecen Város Önkormányzata az Újkerti Községi Ház átszervezésével és további egységek hozzákapcsolásával. Az intézményhálózat nagy része megújult, korszerűbbé vált az elmúlt években. Minden korábbinál nagyobb, több százmillió forint fejlesztést valósított meg ezen

a területen az önkormányzat, még egy új közösségi házat is felavathattunk! – magyarázza az igazgató. – Érdeemes odafigyelni Debrecenre, hisz ez a folyamat egyébként még mindig nem ért véget. A következő másfél évben a Cselekvő közösségek és más fejlesztő programoknak köszönhetően várhatóan további egységekkel gazdagodunk, így a Nagy Sándor-telepi régi iskolaépületet és az egykori Irodalmi Múzeumnak helyet adó Borsos villát is mi üzemeltethetjük majd közösségi pontként. Első dolgunk lesz kemencét, köréje pedig közösségi események fogadására alkalmas teret kialakítani, amelyek odavonzák majd a lakosságot. A közös sütögetés, a közös tapasztalat és öröm megosztása az egyik legmeghittebb közösségi élmény. Ez már bebizonyosodott a többi városrészben is. A Debrecen különböző pontjain található egységek, a helyi sajátosságokra és igényekre épülő városrészi programok lehetőséget biztosítanak a találkozásra, a közösségi életre, élményekre, a magyar és a helyi kultúra értékeinek megismerésére, a tanulásra, a kreativitás fejlesztésére, a szabadidő

kellemes eltöltésére. Öt éve vagyok igazgató, de nem szeretem magamat csak intézményvezetőként definiálni. Mint ahogy nem vagyok csak zenekari frontember, csak író, vagy csak apuka. Ezek a különböző tevékenységek együtt, egyszerre határoznak meg engem. Ahogyan a mai közművelődési, közösségi művelődési folyamatok is egyre összetettebbek, sokszínűbbek.

Csak rombolni lehet gyorsan

– Bár az intézményrendszer csaknem minden eleme kialakult már, mire a DMK élére kerültem, hosszú időbe telt, amíg létre jött a mai, közösségi alapon működő hálózat. Közösségeket szervezni ugyanis lassú folyamat. Csak rombolni lehet gyorsan. Az építéshez

idő kell. Ráadásul rájöttem arra is, hogy én az építők közé tartozom. Belső képzéseket szervezünk időről-időre közösségfejlesztő szakemberek bevonásával, hogy a megfelelő szemlélet kialakulhasson. Korábban ugyanis rendezvényszervező szemlélet uralkodott a szakmában így nálunk is. Ez nem baj, csak a társadalmi hasznosság szempontjából ez az út már nem elég. Mire gondolkodok? A munkatársak tevékenysége abból állt, hogy elkészítették a rendezvénynaptárt, aztán az év során szépen kipipálták a listát. Ma a legfontosabb feladatnak azt tekintjük, hogy az egyszerű emberek – no, ez nem jó szó, mert egyszerű ember nincs –, vagy mondjuk úgy, a „civiliek” bevonásával hozzunk létre értékeket. Nem feltétlenül egy települési önkormányzat vezetőjének kelljen már megmondania, hogy a közönségnek mire van szüksége – hisz nem is az ő dolga! Egyetlen fillért sem szabad elpocsékolni viszont

úgy, hogy az ne az adott közösség érdekeit szolgálja. A közösségi művelődési felfogásnak megfelelően, a helyiek bevonásával kell megszületnie minden rendezvénynek, közösségi alkalomnak. Arra kell egyszerűen törekednünk, hogy egyetlen forint – főleg, ha közpénz – se kerüljön elköltésre úgy, hogy az ne az adott helyi közösség kedvére, épülésére szolgáljon és ne az adott közösség bevonásával valósuljon meg! Ez az egyik „vastörvény” nálam. Ráadásul az önkormányzatoknak is olcsóbb, hiszen az emberek az adott rendezvénybe beleteszik a munkájukat, szabadidejüket áldozzák fel, hogy megvalósítsák, amit együtt megálmodtunk! Közben barátságok születnek, új közösségek alakulnak, akiknek sikerélményt is jelent a közös munka. Ezután már „csak” az a feladatunk, hogy a kialakult, hasonló gondolkodású közösségeket összekapcsoljuk egymással,

s a szárba szökkenő pozitív folyamatokat segítsük, megerősítsük. S hogy ez mennyire működő és hasznos egy településéért valóban tenni akaró önkormányzatnak is, azt alpolgármesterként magam is megtapasztalhattam, hiszen Derecskén tizenkét évet töltöttem el ebben a pozícióban és ma is ott élek. Nekem köszönnek az emberek.

Megzenésített közösségek

Jantyk Zsolt, mint meséli, egyetemistaként találkozott először ezzel a gondolkodásmóddal, amit kezdetben még ösztönösen képviselt. Aztán egy konferencián megismerkedett Beke Pállal, és az előadás utáni poharazgatások, beszélgetések megerősítették a közművelődési munkáról vallott elképzeléseit.

– Végzés után azonban teljesen elmentem a zene felé. Testvéremmel és a zenésztársakkal létrehoztuk a *PG csoport* nevű formációt. Szöveget írtam, nemcsak a zenekarnak, de másoknak is. A dalaimban azonban „közösségi” maradtam, hiszen a szövegeim a mi közösségeinkről szólnak: a magyar közösségről, a családról, a szerelemről, a gyermekvállalásról, csupa olyasmiről, ami miatt a rádiók furcsa módon – tisztelet a kivételnek – nem is játsszák. Mondják, nem vagyok trendi a gondolataimmal, ezért. Nos, ahogy nézem Európa alakulását, alakítását, akkor nem is baj, hogy ez így van. Nem akarnék asszisztálni ehhez. A Bikini együttes vezetője, Németh Alajos, alias Lojzi barátom mondta egyszer, hogy ahhoz, hogy a szövegeimet megértsék, a hallgatóságnak legalább két-három könyvet el kéne olvasnia előt-

te... Most mondják meg, sok az a két-három könyv? A tréfát félretéve, azért nem voltam, s vagyok sikertelen ezen a pályán, hiszen eMeRTon és ARTISJUS díjas szövegíró vagyok. Harminc éve zenélek, és nem is akarom abbahagyni. Írok, alkotok és én is énekelek még, hisz rájöttem, hogy a színpadon tudom leginkább kiadni a bennem felgyülemlett összes feszültséget. Jobb, mint gyógyszer szedni.

Hagyomány és modernség

Meghatározó szakmai tapasztalatokat a derecskei művelődési ház igazgatójaként szerzett Jantyk Zsolt. Ekkor vált intenzívvé a kapcsolata Beke Pállal is, akihez többször is fordult inspirációért.

– A településen mindig is sok közösség volt, csak meg kellett szólítani, újra kellett éleszteni

őket. Az az öt év, amit ott töltöttem, ma is alapvető tapasztalatokkal szolgál. Akkor fogalmazódott meg bennem, hogy az identitás milyen fontos, s hogy ezen a téren nekünk, közművelődési szakembereknek jelentős feladataink vannak. A döntéshozók felelőssége éppen ezért, hogy megerősítsék a szakmánkat. A globalizáció olyan centripetális erővel hat ugyanis egy-egy társadalomra, hogy óriási munkát jelent a saját arculat és a gyökerek megtartása. Debrecen egyébként ebben mindig erős volt. Soha nem úgy vetődött fel a kérdés, hogy hagyomány *vagy* modernség. Egyértelmű volt, hogy az utunk a kettő együtt: hagyomány *és* modernség. Ez a jelszó továbbra is nálam.

A közösségfejlesztő legfontosabb eszköze a helytörténet – vallja Jantyk Zsolt. Ennek a felfogás-

nak köszönheti létét a Kék Kálló Menti Népfőiskola.

– Más települések példáján felbuzdulva szerettem volna népfőiskolát alapítani Derecskén. Aztán az előzetes kutatásokból kiderült, hogy a településen már a harmincas

években volt jól működő népfőiskola. Erre lehetett építeni. Négy település (Tépe, Derecske, Sáránd és Konyár) összefogásával létre is hoztuk a népfőiskolát azok számára, aki változtatni akarnak a sorsukon. Télen, amikor a gazdálkodó ember pi-

hen, előadásokat szervezünk, főleg a magyar történelem témakörében, képviselve azt a szemléletet, hogy a dolgozó ember is képezheti magát olyan területeken, amelyekről színesebb, érdekesebb, s főleg hasznosabb lesz az élete.

Példaértékű csoportok

– A DMK különböző egységeiben, közösségi házaiban több mint száz - tárgyalgató, előadóművészeti, hagyományörző – csoport, klub, szakkör tart foglalkozásokat heti illetve havi rendszerességgel, összesen mintegy 3500 főt megmozgatva. Az Intézmény biztosítja a közösségek működéséhez a feltételeket és szakmai segítséget, teret és lehetőséget ad a tevékenységükhöz, bemutatkozásukhoz, megismertetésükhöz. A legnagyobb múltú és létszámú együttes, a négy utánpótlás csoporttal rendelkező, országosan is rangos és népszerű Debreceni Népi Együttes. Hozzá hasonlóan több mint hatvan éves alkotóközösség a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Kör és Szabadiskola, amely az évtizedek során számos ismert és elismert művészt indított el a pályáján Debrecenben és az országban egyaránt. A számos művészeti és alkotókör, kórus, szakkör nem egy nemzetközi és hazai elismeréssel bír. A tárgyalgató-fazekas, tűzzománc, díszítőművészeti, csipkeverő, hímző, origami, stb. - közösségek jól felszerelt műhelyekben dolgoznak és rendszeresen mutatkoznak be kiállításokon. A közösségi házakban több mint húsz olyan kollektíva tart foglalkozásokat, amelyeknek a tagjai időskorúak. Ezek a csoportok példaértékű közösségi életet élnek – tájékoztat az igaz-

gató, aki egyébként félállásban az NMI Művelődési Intézet projektvezetője is. – Ebben a minőségemben számos látóúton veszek részt – mondja. – Ez is Beke Pál öröksége, ő kezdeményezte az első látóútakat, amelyek amellet, hogy

nagyon élvezetesek, nagyon hasznosak is. Elmegyünk egy másik településre, körülnézünk, s ami jó, azt ellessük, hazahozzuk, megvalósítjuk itthon. Ennyi...

Fotók: Debreceni Művelődési Központ

JANTYIK ZSOLT 1990-ben végzett a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, ahol magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári és közművelődési előadói diplomát szerzett. Dolgozott EU-s közigazgatási szakértőként, program-szervezőként, klubmenedzserként és a Kossuth Lajos Tudományegyetem Közművelődési Titkárságának vezetőjeként. 1999 és 2005 között a Derecskei Művelődési Központ igazgatója. 2002 óta Derecske város alpolgármestere. 2005 és 2008 között a Mikepércsi Művelődési Ház megbízott igazgatója. 2000 óta a Kék Kálló Menti Népfőiskolai Társaság elnöke. 2006-tól 2014-ig a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés tagja, 2006 és 2010 között a megyei művelődési, sport és civil kapcsolatok bizottsági elnöke, a megyei fejlesztési bizottság tagja, 2013-tól a Hajdú-Bihar megyei Közgyűlés Helyi Értéktár Bizottságának elnöke. 2008-tól a Hajdú-Bihar megyei Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központ közművelődési vezetője, igazgatóhelyettese. 2012-től a Debreceni Művelődési Központ igazgatója. Félállásban a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának vezetője. 2014-től a Nemzeti Művelődési Intézet Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központjának vezetője, 2017-től pedig félállásban az NMI Művelődési Intézet projektvezetője. 1986-tól a PG csoport énekese, 2003-ban az év eMeRTon díjas szövegírója. 2013-ban elnyerte az év ARTISJUS könnyűzenei szövegírója elismerését, 2014-ben pedig a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését.

R. SIMOR KATALIN 1984-ben végzett magyar-népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MÚOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-esként is. Hat évet tanított intézményi kommunikátor szakon a nyíregyházi főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. Újságírói munkáját 2008-ban Debrecen város Sajtódíjával ismerték el. Válogatott írásaiból két könyve is megjelent. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Gyakran vesz részt moderátorként, konferenciáiként a Művelődési Intézet, a megyei iroda, illetve Debrecen város rendezvényein.

A digitális nomádoktól az innovatív munkaközösségekig

A közösségi irodákban rejlő lehetőségek

*Beszélgetés Dehelán Gáborral,
a Budapest Launchpad – Thehub.hu
közösségi iroda coworking specialistájával*

A Békés Városi Kecskeméti Gábor Kulturális, Sport és Turisztikai Központ 2017. május 12-én a Közösségek Hetéhez csatlakozva immár ötödször rendezte meg a közművelődés új, lehetséges útjait fűrkésző Közösség-Média-Művelődés konferenciát, amelynek fő témái az innováció mellett az elrugaszkodás és az új típusú, innovatív közösségi terek működése voltak. A konferencián Dehelán Gábor a közösségi irodák és a közművelődési intézményrendszer kapcsolódási lehetőségeiről, egy újfajta munkakultúráról tartott gondolatindító előadást. Kik azok a digitális nomádok, mi a különbség az irodamegosztás és a közösségi irodahasználat között, és mit profotálhat mindebből a közösségi művelődés? Többek között ezekről a kérdésekről beszélgettünk Dehelán Gáborral, a Budapest

Launchpad – Thehub.hu közösségi iroda coworking specialistájával.

Szabó Judit Nikolett: *Kezdjük az alapoknál: mi az a közösségi iroda és hogyan alakult ki a közösségi irodák hálózata?*

Dehelán Gábor: A közösségi irodák története a 2000-es évek

elejére, az 1990-es évek végére nyúlik vissza, az online munkavégzés általánossá válásával egy időben. Ezek az irodák eleinte nem közösségi terek, hanem „megosztott” irodák voltak: a kihasználatlan irodatereteket/irodarészeket hasznosították úgy, hogy hosszabb-rövidebb időre megosztották egy bérlővel. Így alakultak ki a folyamat kezdetén az úgynevezett shared-office részek. Hamar világossá vált, hogy óriási potenciál rejlik ebben a gyakorlatban. A praktikumon túl ugyanis azáltal, hogy egy ember vagy cég befogad maga mellé egy másik embert vagy céget az irodájába, óhatatlanul helyben jelenik meg számára egy másfajta tudás, amit akár ő is becsatornázhat a saját rendszerébe. Szépen lassan – tényleg lassan – eljutottunk a shared office-októl a kifejezetten

Fotó: startupstockphotos.com

közösségi irodákig. A folyamat kezdetén a 2000-es évek elején körülbelül száz ilyen iroda létezett világszerte, és az utóbbi öt évben indult ez a piac komoly fejlődésnek. Ma már megközelítőleg 15.000 közösségi iroda működik a világban.

Sz. J. N.: *Mi jellemzi ezeket az irodákat, és kik a használói?*

D. G.: A közösségi irodák mérete nagyon változó: a kisebb közösségekre számító pár száz négyzetméteres ingatlanoktól egészen az irodák mellett komolyabb startup Studiókna is helyet adó, több mint 1000 nm-es csarnokokig, amiket kifejezetten vállalkozásfejlesztésre indítottak. Ma már világosan látható, hogy az utóbbi időben elindult egyfajta népvándorlás a munkaerőpiacon, s egyre több munkavállalónak fontos, hogy a munkahelye, munkahelye a munkához igazodóan rugalmasan változhasson. Ez főleg a milleniumi, vagy más néven az Y generáció tagjainak fontos: Ők gerjesztik ezt a folyamatot, közülük kerülnek ki az igazi digitális nomádok. A digi-

tális nomádok olyan szakemberek, akik a kor technikai adottságait kihasználva nem helyhez, hanem digitális technológiához kötött munkát végeznek. A 2000-es évek előtt a gazdaság a termelő vállalatokban látta a jövőt, ami egy felhasználói munkavégzés kultúráját terjesztette el: A munkaadó azzal az elvárással alkalmazta a munkavállalót, hogy bejőjön a munkahelyre és helyben végezze el a rá bízott feladatokat. A digitális nomádknál ez teljesen másképp alakul, ők akár egy thaiföldi tengerparton ülve is dolgozhatnak egy laptopon, s időben leadják az elkészült anyagot, digitális tartalmakat a megrendelőnek vagy a munkaadónak, még ha az akár négy-hat időzónával arrébb, egy másik kontinensen is legyen. Ennek a fajta életmódnak a terjedésével felnő egy olyan generáció, amelynek tagjait nem lehet „röghöz kötni”. A közösségi irodák célcsoportja azonban nem szűkül le a digitális nomádokra: főleg a hazai közösségi irodák számítanak olyan vállalkozókra, kisvállalkozókra, akik nem akarnak állandó

irodát fenntartani, de alkalmanként igénybe vennének egy munkaállomást, egy irodát vagy csupán egy tárgyalót. Vegyünk példaként egy tolmács-fordítót: az ő irodai igénye viszonylag csekély, akkor van szüksége egyfajta iroda jellegű munkaállomásra, amikor épp fordít, és nem tolmácsol. Ha ez a fordító nem ragaszkodik ahhoz, hogy egyedül legyen egy irodában, akkor bizonyára az sincs ellenére, ha egyfajta irodai közösség része lehet. Az EU-ban az irodabérlés minimuma 3-6 hónap: az irodákat kiadók a hosszabb lekötéseket preferálják, s a bérleti díj mellé még jön a kaució, a letét költsége is, ez mind bérlő forrásait apasztja. A közösségi irodáknál ilyen nincs, ott az ember a saját igényeihez igazodva megveszi a napi, félnapi, heti vagy havi bérletet. Ebben az időben pedig maximálisan ki tudja használni az irodát.

Sz. J. N.: *Hogyan tud kialakulni a közösségi irodákban valódi közösség, ha állandóan cserélődnek az irodatársak?*

D. G.: Könnyen. A Magyarországon működő közösségi irodák egy nagyon erős belső kommunikációs hálót tartanak fenn, ami érinti a volt tagokat is, tehát mindenkit, aki korábban igénybe vette a szolgáltatásokat: folyamatosan küldenek információt az iroda eseményeiről, egymás eredményeiről, s olyan programokat szerveznek, amelyek összekötik a tagokat. A kommunikációnak ez a formája erősen átvődött az online médiára, jellemzően a Facebook-csoportokon keresztül hatékonyan és olcsón megtalálják az utat a közösségi irodákat működtetők a szolgáltatást igénybe vevőkhöz. Ez a csatorna természetesen nem egyirányú, a kommunikáció az iroda és a tagok, a tagok és a tagok között egyaránt aktívan folyik. Semmi akadályja tehát annak, hogy az irodát akár csak pár napra használók is bekapcsolódjanak a kialakult közösség életébe és részesei legyenek annak.

Sz. J. N.: *Van-e kimutatható összefüggés a közösségi lét és a vállalkozásfejlesztés, a vállalkozás fejlődése között?*

D. G.: Nagyon sok közösségi iroda indít olyan eseményeket, rendezvényeket, amelyek a vállalkozói lét különböző aspektusait dolgozzák fel. Ezeknek az eseményeknek az egyik típusát a kapcsolatépítő, networking programok képezik, a másikat pedig a tudásmegosztó rendezvények. Ezek skálája igen széles, a feldolgozott témák és az átadott ismeretanyag egyaránt sokszínű. Ha mondjuk egy adott vállalkozó nincs tisztában az online kommunikáció fortélyaival, akkor egy ilyen programon megszerezheti a hiányzó tudást. A hagyományos gazdasági működéshez szükséges ismereteket átadó rendezvényeket is ide érhetjük: például adózással vagy joggal kapcsolatos előadásokat; de az ismeretek akár open office hours keretében is megszerezhetők. Anno a thehub.hu közösségi irodában például egy jogász tagunkkal úgy állapotunk meg, hogy havonta két órát az iroda tagjainak rendelkezésére áll – ha valakinek volt kérdése, ezeken a „fogadóórákon” feltehette. Szempont lehet a vállalkozásfejlesztés

és a közösségi iroda kapcsolatában az is, hogy milyen közösség jelenti az iroda célcsoportját. A közösségi iroda ugyan nem várászer, de sokfajta lehetőség kiindulási pontja. Elsősorban lehetővé teszi, hogy a vállalkozó segítséget vagy tanácsot kérjen más gyakorló vállalkozóktól vagy vállalkozásokat fejlesztő szakemberektől. A budapesti Kaptár közösségi iroda – az utóbbi években a világ tíz legjobb közösségi irodája között tartják számon – tagjait például túlnyomóan coachok jelentik, emellett van nagy százalékban külföldi megkeresésük is. Az a közösségi iroda pedig, amely kifejezetten induló vállalkozókra épít, olyan programokat állít össze, amelyek a start-upok számára érdekesek lehetnek. A co-working irodai hálózat már meglehetősen sok tagot számol világszerte, s az azonos célok lehetővé teszik, hogy együttműködjünk egymással határainkon innen és túl egyaránt: így aztán nem nehéz elérni külföldi előadókat, akár online közvetített előadás megtartására.

Fotó: startuptockphotos.com

Sz. J. N.: *Más szinten is együttműködnek egymással a világszerte működő közösségi irodák?*

D. G.: Természetesen, hiszen az együttműködés a közösségi irodák egyik fő mozgatórugója. Van például a Coworking Visa elnevezésű nemzetközi kezdeményezés, amihez önkéntesen csatlakozhattak közösségi irodák a világ minden tájáról. Ha mondjuk a coworking irodahálózat chicagói képviselőjénél rendszeresen irodát bérlő szakember Budapesten jár, a program keretében nálam eltölthet három napot gratis. Ugyanígy, ha az én közösségi irodám tagjai járnak Párizsban, Milánóban vagy New Yorkban, akkor a Coworking Visa kezdeményezéshez csatlakozó közösségi irodák szolgáltatásait három napig ingyen vehetik igénybe. Ez a nemzetközi piacon dolgozó egyéni vagy kisvállalkozók számára komoly támogatás, és mindemellett lehetőség számukra a nemzetközi kapcsolatépítésre, ami viszont tényleges vállalkozásfejlesztő potenciállal bír.

Sz. J. N.: *Hogy jön a képbe a közösségi művelődés?*

D. G.: Úgy, hogy ezek az emberek nemcsak a vállalkozásokkal foglalkoznak, hanem művészetekkel is. A közösségi irodák nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a kultúrák közötti párbeszéd folyamatos legyen. A thehub.hu, a Loffice, Impact Hub, Mosaik és Kaptár közösségi irodákban olasz, angol, német, francia, sőt cseh vállalkozók dolgoznak egy fedél alatt rendszeresen. A folyamatos együttlét miatt elkerülhetetlen, hogy ne ismernék meg egymás kultúráját, és ne inspirálódnának belőle. Aztán vannak olyan közösségi irodák is, amelyek kifejezetten a kultúrára építenek: például a Corvintető mellett a MüSzi, más néven Művelődési Szint, vagy a Jurányi-ház, ahol a kultúra és a művelődés kapja a főszerepet.

Sz. J. N.: *A kulturális tematika megjelenése mellett van gazdasági potenciál is a közösségi irodák és a közösségi művelődés kapcsolatában?*

D. G.: Ha azt nézem, hogy mekkora hálózatot jelentenek a közművelődési vagy közművelődési háttérű intézmények Magyarországon, és ezek kihasználtsága milyen szintű, akkor azt kell mondom, hogy komoly lehetőségek vannak ebben a kapcsolódásban. A közösségi művelődési terekben otthonra leő közösségi irodák képesek lennének arra, hogy ténylegesen kinyissák a nagyvilágra ezeket az intézményeket, és akár új programokkal gazdagítsák azokat. Gondoljunk csak bele: egy közösségi iroda és egy művelődési ház egyvelege olyan kulturális kombináció lenne, ami minden szinten egyedi, s ami hosszabb távon is fenntartható. Magyarország ebből a szempontból úttörő lehetne. Hogy csak egy példát hozzak a közösségi irodák által behozható új programelemekre: a legtöbb nemzetközi konferenciának van online közvetítése, streamingje, melyet kivétítőn, megfelelő hangosítással egy kisebb-nagyobb szakmai közösség a világ bármely tájáról figyelemmel kísérhet. Az ilyen konferencia-köz-

vetítő alkalmak nálunk jellemzően ingyenesek, de a résztvevők fogyasztanak a büfé kínálatából, így a programból bevétel is származik. A hasonló programok által jellemzően elindul egy olyan közösségi élmény mentén folyó szerveződés, ami túlmutat az egyéni szerepeken, és egy közös érdeklődés mentén olyan csatornákat nyit meg, melyek nem állnak rendelkezésre az egyéni szakmákban.

Fotó: startupstockphotos.com

Sz. J. N.: *Mire építkezhet jelenleg, és potenciálisan mekkora lehet egy olyan hálózat, amelynek tagjai közösségi irodákat is befogadó közművelődési színterek lennének?*

D. G.: Közösségi iroda jelenleg – ismereteim szerint – a 12 irodával rendelkező Budapest mellett Debrecenben, Szegeden, Pécsen, Győrben működik. Miskolcon terveznek indítani egyet, Egerben pedig egy kézműveseknek szóló közösségi iroda hozott új szintet a közösségi irodák palettájába. Jó lenne, ha minden megyeszékhelyen működne legalább egy-két közösségi iroda, akár a művelődési intézmények kihasználatlan helyiségeiben: egy ilyen hálózat már jó kiindulási pont lenne egy 30-40-50 fős hálózathoz, ami már jó eredményeket

mutathatna. Művelődési ház sok településen van, és el lehetne már vonatkoztatni attól, hogy minden Budapesten vagy a legjobb esetben is a megyeszékhelyeken történik – ez a nézőpontváltás a gazdaság számára is előnyös lenne. A hátrányos helyzetű településeken élők számára pedig kitörési pont lehetne, ha a munkavégzést földrajzilag is könnyen elérhető közösségi irodák támogatnák. Sok vállalkozás-

nak egyáltalán nincs nagy eszköz-igénye: online kommunikálunk, az adatainkat felhőben tároljuk. De ha épp nem otthon dolgozik a vállalkozó, egy asztalra, kényelmes székre, stabil, széles sávú internetre és irodai infrastruktúrára szüksége van. Lehet, hogy ez fél napig kell, lehet, hogy három hétig. Távmunkában történő együttműködéseknel szokás a személyes munkamegbeszéléseket kávézóknak rendezni, holott a közösségi iroda is adja magát: sokkal kulturáltabb kereteket nyújt egy partneri egyeztetéshez. Az irodaházak viszont nem érdekeltek a rövid távú bérbeadásban. Ma, amikor tömegesen szűnnek meg munkahelyek, a munkaerőpiacra bekerült képzett szakemberek közül sokan vállal-

kozó vagy távmunkások lesznek. Nekik is jó indulási alap egy közösségi iroda, valamint az ott szerzhető tapasztalatok. Vannak olyan alapítványok, egyesületek, melyek tevékenységük révén nem kellene, hogy egy helyben dolgozzanak – mennyivel hatékonyabbak lennének, ha mindig ott dolgozhatnának, ahol a munkájukra szükség van! Ami pedig a kulturális vonatlat illeti, léteznek olyan közösségek, amelyek az irodai használat mellett alkotóműhelyeket, műtermeket, apartmanokat is biztosítanak, sőt, kiállításokat, bemutatókat is szerveznek. Angliában például komoly problémát jelent a drága lakhatás: ott egy harmincezer négyzetméteres, coliving és coworking szolgáltatást egyaránt nyújtó komplexum felépítésével igyekeznek választ adni a kihívásokra.

Sz. J. N.: *A közösségi irodák, kiegészülve a közösségi művelődési terei nyújtotta előnyökkel, akár inkubátorházakként is funkcionálhatnának?*

D. G.: Sokkal többek lehetnének annál. Az inkubátorházak elindítani segítik a vállalkozásokat, a közösségi irodák ezen túlmenően a fenntartásban, fejlesztésben is segítenek, folyamatos kapcsolatépítésre, szakmai inspirációra és tudásszerzésre nyújtva lehetőséget.

DEHELÁN GÁBOR a Thehub.hu közösségi iroda coworking specialistája. Sokévnnyi sikeres üzleti management és fejlesztési tapasztalattal a háta mögött startup-ok, kis- és középvállalatok, valamint egyéb cégek támogatásával foglalkozik. Üzleti ötletek és tehetségek felkarolásában és erősítésében jártas üzleti coach, mentor és tréner – ebbéli szerepében fő célja, hogy hidat képezzen ötlet, fejlesztési kilátások és működő üzleti ötletek megvalósítása között.

Beke Pál emlékkonferencia

A társadalmiasított intézményi működéssel a fókuszban rendezték meg 2017. május 26-án a TIT Stúdió Egyesület Zsombolyai utcai székhelyén a „Méltóságkereső” konferenciát a Beke Pál Emlékcímet alapító szervezetek – a Civil Közösségi Házak Magyarországi Egyesülete, a Gyermekek és Ifjúsági Önkormányzati Társaság, a Közösségfejlesztők Egyesülete, a Magyar Comenius Társaság, az NMI Művelődési Intézet és a Települési Gyermekekönkormányzatokat Segítő Egyesülete. A konferencia plenáris előadásai többek között kitértek a nyitott ház mozgalom történetére, valamint a közösségi művelődés és a közösségi terek használatáról mutattak be egy-egy jó gyakorlatot. A konferencia keretében adták át a Beke Pál Emlékcímet – ezt évről évre egy-egy, ifjúsági területen, illetve a közösségi művelődésben tevékenykedő példaadó szakember kapja. Idén a hagyományoktól eltérően csak a közösségi művelődés területén dolgozó szakembereknek nyújtották át az elismerést. A Beke Pál Emlékcímet 2017-ben Bihariné Asbóth Emőke közösségfejlesztő (Curgó), illetve Kandikó Rita, a Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület elnöke (Nagyvázsony) kapta.

A Beke Pál Emlékcím alapítói és az idei díjazottak

A rendezvény idén is sok fiatal érdeklődőt vonzott

Bihariné Asbóth Emőke átveszi a Beke Pál Emlékcímet

Kandikó Ritának gratulál Menyhárt Ildikó

A konferenciát Péterfi Ferenc történeti áttekintést nyújtó előadása vezette fel

Bihariné Asbóth Emőke közösségfejlesztő a csurgói nyitott ház kísérlet kulisszatitkaiba nyújtott betekintést.

Hajnal László közösségfejlesztő mentor (Cselekvő közösségek projekt) a Kincskeresők a Tisza mentén - Óballai történetek kistelepülési közösségépítő kezdeményezést mutatta be.

Kandikó Rita előadása

Gulyás Gabriella, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgató-helyettese múzeumi példákat mutatott be a közösségépítésre.

Beke Márton, a Cselekvő közösségek projekt szakmai vezetője (NMI Művelődési Intézet) a társadalmiasítottan működő intézményekről tartott előadást.

HIÁNYZOL, HA NEM VAGY ITT!
FOTÓ: CSONTOS ANNA

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás
EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projekt
Az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

WWW.KOZOSSEGIMUVELODES.HU

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE